

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**ESKİ UYGUR TÜRKÇESİYLE ÇAŞTANI BEY MASALI
(GİRİŞ-METİN-ÇEVİRİ-NOTLAR-DİZİN-TIPKIBASIM)**

Yüksek Lisans Tezi

Abdullah MERT

Danışman

Doç. Dr. Serkan ŞEN

SAMSUN, 2014

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ESKİ UYGUR TÜRKÇESİYLE ÇAŞTANI BEY MASALI
(GİRİŞ-METİN-ÇEVİRİ-NOTLAR-DİZİN-TIPKIBASIM)

Yüksek Lisans Tezi

Abdullah MERT

Danışman

Doç. Dr. Serkan ŞEN

SAMSUN, 2014

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığımı taahhüt ederim.

.../09/2014

Abdullah MERT

TEZ KABUL VE ONAYI

Abdullah MERT tarafından hazırlanan “Eski Uygur Türkçesiyle Çaştanı Bey Masalı Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin-Tıpkıbasım” başlıklı bu çalışma, 11/09/2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: _____

Üye : _____

Üye : _____

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

___/___/___

Enstitü Müdürü

ÖZET

Eski Uygur Türkçesiyle Çaştanı Bey Masalı
(Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin-Tıpkıbasım)

Abdullah MERT

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Eylül 2014

Danışman: Doç. Dr. Serkan Şen

Budist inanışa göre Çaştanı Bey, ülkesini şeytanların getirdiği hastalık ve sıkıntıdan kurtaran bir hükümdardır. Çaştanı Bey Masalı'na ait belgeler *Daśakarmapathaavadānamālā* isimli eserin dokuzuncu bölümünde yer almaktadır. Bu eser Budizm'de kaçınılması gereken on kötü günahı anlatır. Dokuzuncu günah içinde yer alan ilgili belgelerde Çaştanı Bey'in, ülkesine hastalık ve sıkıntı getiren şeytanlarla yaptığı mücadeleler ve bu mücadeleler sonucunda nasıl Buda olduğu anlatılmaktadır. Eser Şılazın Praşnikı tarafından Toharcadan Uygurcaya çevrilmiştir. Ancak eserin başka dillerde bir paraleli ele geçmemiştir. Tek nüshası Eski Uygur Türkçesiyle yazılmış olanıdır. Esere ait belgeler Berlin (15 belge) ve Petersburg'ta (1 belge) korunmaktadır. Bu belgeler üzerinde ilk çalışmayı Müller yapmıştır. Saffet Bey, Müller'in transkripsiyonuna dayanarak Mz. 670 numaralı belgeyi Türk Yurdu Dergisi'nde Türkçeye aktarmıştır.

Bu tez çalışması Giriş, Metin, Çeviri, Notlar, Dizin ve Tıpkıbasım bölümlerinden oluşmaktadır. Metin bölümünde Çaştanı Bey Masalı'na ait belgelerin yazıçevrimi ve harfçevrimi yer alır. Çeviri bölümünde metin, önceki çevirilerden de faydalanılarak Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Notlar bölümünde bazı kelime ve ifadelerin açıklamaları yapılmıştır. Dizin bölümünde metindeki bütün kelimelerin dizini yapılarak kelimelerin Türkiye Türkçesi karşılıkları yazılmıştır. Tıpkıbasım bölümünde ise metindeki sıra esas alınarak belgelerin fotoğrafları sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çaştanı Bey Masalı, Eski Türkçe, Budizm, Uygurca, Uygurlar

ABSTRACT

Çaştanı Bey Story with Old Uyghur Turkish
(Introduction-Text-Translation-Notes-Index-Facsimile)
Abdullah MERT
19 Mayıs University, Institute of Social Sciences

Turkish Language and Literature Department, Postgraduate, September 2014

Supervisor: Associate Professor Serkan ŞEN

According to the Buddhist belief, Çaştanı Bey is an emperor who saved his country from distress and disease that devils brought. The documents belonging to the Çaştanı Bey Story are in the ninth chapter of the work named “Daśakarmapathaavadānamālā”. This work tells us the worst ten sin that should be avoided in Buddhism. It is told in the relevant documents in the ninth sin that how Çaştanı Bey fights with the devil bringing distress and disease and how he becomes a buddha as a result of this struggle. This work has been translated from Tocharian to Uigur by Şılazın Praşnikı. But, no equivalent work was found in other languages. The only copy has been written in Uyghur Turkish. Documents pertaining to the work are protected in Berlin (15 documents) and Petersburg (1 document). Müller has been the first who study on these documents. Mr. Saffet, based on the transcription of Müller, transferred Mz. the document numbered 670 into Turkish in the” Türk Yurdu Dergisi”.

This thesis consists of Introduction, Text, Translation, Notes, Index, and Facsimile section. In the Text section, transcription and transliteration of the documents belonging to Çaştanı Bey takes place. In the translation section, the text was transferred to Turkey Turkish benefiting from previous translations. Some words and phrases were explained in the notes section. In the index section, all words in the text were listed and the Turkey Turkish meanings were written. In the facsimile section, photos of the documents were listed based on the place in the text.

Keywords: Çaştanı Bey Story, Old Turkish, Buddhism, Uigur Language, Uighurs

ÖNSÖZ

Çaştanı Bey Masalı *Daśakarmapathaavadānamālā* isimli eserin dokuzuncu bölümünde yer alır. Eserde Çaştanı Bey'in şeytanlarla mücadelesi anlatılmaktadır. Çaştanı Bey bu mücadeleler sonunda şehrini şeytanlardan ve onların getirdiği hastalık ve sıkıntıdan temizlemiş, böylece Budalık makamına erişmiştir.

Eski Uygur Türkçesiyle yazılmış olan metinlerin büyük bir kısmını çeviri eserler oluşturur. Çaştanı Bey Masalı da bu çevrilerden biridir. DKPAM'de geçen kollofonlarda eserin, Ugu Küsen (Toharca B) dilinden Toharcaya (Toharca A) ve sonra Tohar A dilinden de *Şılazın Praşnıki* isimli biri tarafından Uygur Türkçesine çevrildiği bilgisi yer almaktadır.

Hazırlamış olduğumuz tez çalışması Giriş, Metin, Çeviri, Notlar, Dizin ve Tıpkıbasım bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde eserde işlenen konuya, çevirinin hangi dilden kim tarafından yapıldığına, bazı imla özelliklerine ve eser üzerine yapılan çalışmalara değinilmiştir.

Metin bölümünde esere ait belgelerin yazıçevrimi (*transkripsiyon*) ve harfçevrimi (*transliterasyon*) verildi. Belgelerde eksik ve düşmüş olan yerler paralel belgelere bakılarak düzeltilmeye çalışılmıştır.

Çeviri bölümünde, Eski Türkçenin söz varlığını açıklamaya yönelik sözlüklerden ve daha önce yapılan metin yayımlarının çeviri kısımlarından faydalanılmıştır. Metnin Türkiye Türkçesine aktarımında satır altı çevri tekniği uygulanmamış bunun yerine anlam bütünlüğünü gözeten cümlelerler düzeyinde çeviri yapılmıştır. Böylece mümkün mertebe küçük cümlelerden oluşturulan çevirinin, metin takibini kolaylaştırması amaçlanmıştır.

Notlar bölümünde metinde geçen bazı sözcük ve sözcük öbeklerinin açıklamaları yapılmıştır.

Dizin bölümünde metindeki bütün kelimelerin dizini yapılarak kelimelerin Türkiye Türkçesi karşılıkları yazılmış, tıpkıbasım bölümünde ise metindeki sıra esas alınarak belgelerin fotoğrafları sıralanmıştır.

Başından sonuna kadar tezimin her aşamasında yardımını esirgemeyen, eksiklerimi sabırla düzelten, desteğini her zaman yanımda hissettiğim değerli hocam Serkan Şen'e teşekkür ederim.

.../09/2014

Abdullah MERT

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	ix
İŞARETLER	x
GİRİŞ	1
1.1 Çaçtanı Bey Masalı Metni ve Metnin İçeriği	2
1.2 Metnin Yazım Özellikleri	2
1.2.1 Bazı kelimelerin ünlülerinin yazılmaması	2
1.2.2 Uzun ünlülerin bulunması	3
1.2.3 Kapalı /é/ nin yazımı	3
1.2.4 /a/-/e/ harfinin fazla yazımı	3
1.2.5 /d/ ve /t/ nin yazımı	3
1.2.6 Yönelme hal eki +kA'nın yazımı	4
1.2.7 Birleşik Yazılan Kelimeler	4
1.2.8 Yardımcı Ünlü /ı/-/i/'nin Genişlemesi	4
1.3 Yazıçevrimi ve Harfçevriminde Tutulan Yol	4
1.4 Yabancı Kelimelerin İmlası	5
1.5 Türkçeye Yapılan Çeviri Üzerine	5
1.6 Dizin Üzerine	5
1.7 Çaçtanı Bey Metni Üzerine Yapılan Çalışmalar	5
1.8 Belgeler Arası Paralellikler ve Belgelerin Birbirini Tamamlaması	8

I.9 Çaçtanı Bey Masalı'nın Nüshaları	9
I.10 Tezin Kurgusu	10
I.11 Yazıçevrimi ve Harfçevrimi Sistemi	13

I. BÖLÜM

METİN	14
--------------------	----

II. BÖLÜM

ÇEVİRİ	51
---------------------	----

III. BÖLÜM

NOTLAR	62
---------------------	----

SONUÇ	67
--------------------	----

KAYNAKÇA	70
-----------------------	----

DİZİN	72
--------------------	----

TIPKIBASIM	108
-------------------------	-----

ÖZGEÇMİŞ	130
-----------------------	-----

KISALTMALAR

c.	Cilt
çev.	Çeviren
Çin.	Çince
der.	Derleyen
DKPAM	Daşakarmapathaavadānamālā
DKPAMp	The Daşakarmapathaavadānamālā in Uighur from them collection of the St. Petersburg Branch of the Institute of Oriental Studies Russian Academy of Sciences
DLT	Divanü Lûgat-it-Türk
Edg.	Franklin Edgerton
EUT	Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı, Sözlük-Gramatikal Dizin
Kr	Petersburg nüshasına ait belgeler.
MW	Sir Monier Williams
Mz.	Mainz koleksiyonundaki belgeler.
nr.	Numara
OTWF	Old Turkic Word Formation A Functional Approach to the Lexicon, Vol.I-II.
[P]	Pothi deliği
S.	Sayı
SH	Soothill, W. E. & Hodous, L.
Skr.	Sanskritçe
Sog.	Sogutça
ss.	Sayfa sayısı
str.	Satır
Toh. A	Toharca A
Toh. B	Toharca B
TSD	VIII-XVI Yüzyıllar Arasında Türkçenin Söz Dağarcığı.
U	Turfan koleksiyonundaki belgeler
U IV	Uigurica IV
UW	Uigurisches Wörterbuch: Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien, Neubearbeitung
vb.	ve benzeri

İŞARETLER

- > Yeni şekli gösterir.
- < Eski şekli gösterir.
- fiil tabanına gelen ek.
- () imla gereği yazılmayan ünlüleri gösterir.
- .. Eserin aslında var
- [] 1. Düşmüş kısımlardaki onarımları gösterir. 2. Düşmüş kısımları gösterir.
- { } Mükerrer veya fazla yazılmış unsurları gösterir.
- ~ Nöbetleşmeyi gösterir.
- + isim tabanına gelen ek.
- = Kelimenin Uygurca ya da başka dildeki karşılığını gösterir.
- ... Çeviride düşmüş kısımları gösterir.
- * Kelimede, kök veya gövdenin kuramsal olduğunu gösterir.

GİRİŞ

Çaştanı Bey Masalı Budizm’de kaçınılması gereken on günahı anlatan *Daśakarmapathaavadānamālā* (DKPAM) isimli eserin *övke üz buz köñül* (Skr. vyāpāa) “*öfkelenmek*” adını taşıyan dokuzuncu günah bölümü içinde yer alan bir *avadana*’dır. “On (kötü) davranış yollarının zincirleme hikâyesi” anlamına gelen *Daśakarmapathaavadānamālā*’da öğretmen, öğrencilerine Buda’nın değişik doğumlarını ve Buda’nın var oluşuna giden yolda on korkunç günahattan kendini nasıl koruduğunu anlatmaktadır (Elmalı, 2009: 1-2). Bu masalda da Çaştanı Bey’in, ülkesine hastalık ve sıkıntı getiren şeytanlarla yaptığı mücadeleler ve bu mücadeleler sonucunda nasıl Buda olduğu anlatılır.

Eski Uygur Türkçesinde görülen Sanskritçe kökenli Budizm’le ilgili terimler, büyük ölçüde Toharca üzerinden Uygur Türkçesine geçmiştir. Toharca kendi içinde A ve B olarak isimlendirilen iki diyalekte ayrılır. Sanskritçe kökenli sözcükler Toharcaya geçerken birtakım ses değişikliklerine uğrar. Bu ses değişiklikleri her iki diyalekte göre farklılık arz eder. Sanskritçe sözcüklerin sonundaki /a/ ünlüsü, A diyalektinde düşerken B diyalektinde /e/’ye dönüşür. -Skr. Gautama, Toh. A: Gautam; Toh. B: Gautame gibi (Moerloose 1980: 63)-. Çaştanı Bey Masalı’nda geçen *bodis(a)t(a)v* <Skr. *bodhisattva*, *rakşas* < Skr. *rākṣāsa*, *k(a)lp* < Skr. *kalpa*, *p(a)t(a)r* < Skr. *patra*, *bindipal* < Skr. *bhindipāla*, *v(a)jir* <Skr. *vajra*, *sansar* <Skr. *saṃsāra* örneklerinde Sanskritçe sözcüklerin sonundaki /a/ sesinin düştüğü görülmektedir. Bu durum, metnin Uygurcaya Toharca A diyalektinden çevrilmiş olma ihtimalini güçlendirmektedir. Nitekim DKPAM’de eserin Ugu Küsen (Toharca B) dilinden Toharcaya (Toharca A) ve sonra Tohar A dilinden de *Şılazın Praşnıki* isimli biri tarafından Uygur Türkçesine çevrildiği bilgisi yer almaktadır (Elmalı, 2009: 2).

Daśakarmapathaavadānamālā nüshalarına ait yazmalar Berlin, Petersburg ve Hami’de (Urumçi) bulunmaktadır. Ancak Çaştanı Bey Masalı’nın Uygur Türkçesiyle veya başka dille yazılmış ikinci bir nüshası şu ana kadar ele geçmemiştir.

Hazırlamış olduğumuz bu çalışmada Berlin (9), Mainz (6) ve Petersburg'da (1) yer alan 16 belgeye yer verildi. Belgelerinde tespitinde Wilkens'in DKPAM ve Uygurca *jataka*'lar üzerine hazırladığı katalog çalışmasından faydalanıldı. Wilkens kataloğunda Çaştanı Bey Masalı'na ait belgeleri dokuzuncu günah içinde tanıtmıştır (Wilkens, 2010: 196-201). Wilkens daha önce tespit edilemeyen U 1641, U 2004 + U 1775 + U 1589, U 1570, U 1015, U 1625 numaralı belgeleri de kataloğuna almıştır. Bu belgeleri Murat Elmalı “Çaştanı Bey Hikâyesi'ne Ait Yeni Belgeler” adıyla makale olarak yayımlamıştır.¹

I.1 Çaştanı Bey Masalı Metni ve Metnin İçeriği

Çaştanı Bey Masalı'nda Çaştanı Bey'in, ülkesine musallat olan, insanlarına hastalık ve sıkıntı getiren şeytanlarla yaptığı mücadeleler anlatılır. Çaştanı Bey bu şeytanlarla yiğitçe savaşmış, mücadele etmiş ve hem ülkesini hastalıktan, sıkıntıdan kurtarmış hem de kendisi Budalık makamına erişmiştir. Çaştanı Bey bu mücadeleler esnasında şeytanları ölümle tehdit etmiş, şeytanların saçlarını tutup kılıcıyla kesmiş ancak hiçbir şeytanı öldürmemiştir. Bu durum Budizm inancındaki canlı öldürmeme anlayışıyla ilgilidir. Şeytanlar herkesi öldürürken ondan korkarlar ve onu öldüremezler çünkü Çaştanı Bey, Buda soyundan bir hükümdardır.

I.2 Metnin Yazım Özellikleri

Uygurca belgelerin yazımı ve imlası konudan şimdiye kadar söylenenlerden farklı pek bir özellik söz konusu değildir. Metin klasik Uygurca imla geleneğine göre yazılmıştır.² Ancak kısaca değinmek gerekirse metindeki bazı önemli imla özellikleri şunlardır:

I.2.1 Bazı Kelimelerde Ünlülerin Yazılmaması:

Bazı kelimelerde söz içinde /e/ ve /a/ ünlüleri yazılmamıştır. Bazı kelime ve eklerde ise /ı/, /i/ ünlülerinin yazılmadığı görülür. Örneğin;

a-e:

y(é)yü , kapk(a)ra , s(e)n ,

¹ Elmalı, M.. “Çaştanı Bey Hikâyesi'ne Ait Yeni Belgeler”. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, S. 48, 2014, ss. 47-67.

² Uygurca metinlerin imlası hakkında geniş bilgi için; Tezcan, S. (1984) Uygur Alfabesi. Türk Ansiklopedisi 33, 1984, 121/a-126/b.; Ayazlı, Ö., Ölmez M., (2011, Aralık). Eski Uygurca Metinlerin Transkripsiyonunda Kullanılan Yöntemler ve İşaretler. Orta Asya'dan Anadolu'ya Alfabeler.

k(e)ntü , *t(e)rkin* , *v(a)jrl(i)g* ,
ç(a)ştanı , *y(a)rlıkañsız* , *m(e)n* vb.

ı-i:

atl(i)g , *y(i)me* , *sakınçl(i)g* ,
y(i)ti , *tınl(i)glarig* ,
éş(i)dilti vb.

I.2.2 Uzun Ünlülerin Yazımı:

Metinde yalnızca “*oot*” kelimesi uzun ünlü ile yazılmıştır.

I.2.3 Kapalı é'nin Yazımı

Metinde kapalı é'yi gösteren özel bir işaret olmadığı için kapalı é, genellikle /i/ ile az da olsa bazen de /e/ ile gösterilmiştir. Örneğin;

/i/ ile yazılanlar:

édiz , *tép* , *bérdi* , *yér* ,
yégetgeli , *élginte* vb.

/e/ ile yazılanlar:

eliglerinte , *eşidip* vb.

I.2.4 /a/-/e/ Harfinin Fazla Yazımı

eng kelimesi *eeng* şeklinde yazılmıştır.

I.2.5 /d/ ve /t/'nin Yazımı:

Metinde /d/ ve /t/ yazımı konusunda bir istikrar söz konusu değildir. Örneğin görülen geçmiş zaman eki bazen /t/ ile bazen /d/ ile yazılmıştır:

bilti , *kelting*

erdi *bardi* vb.

Ayrılma durumu ekinde de bu düzensizlik az da olsa vardır:

sansardın , *kalıkıntın* ,

közlerintin vb.

I.2.6 Yönelme Hal Eki +kA'nın Yazımı:

Kendisinden önceki kelimeye bazen bitişik bazen ayrı yazılmaktadır.

biligke , *begke* ;

beg ke , *élig ke* vb.

I.2.7 Birleşik Yazılan Kelimeler

yérsuv , *birök* , *künt(e)ngri*

I.2.8 Yardımcı Ünlü /ı/-i/'nin Genişlemesi

Metinde birkaç kelimedede yardımcı ünlü /ı/-i/'nin genişlediği görülür. Bu kelimeler şunlardır:

begneng ,

bodıs(a)t(a)vlarnang ,

yeklerneng ,

savag

I.3 Yazıçevrimi ve Harfçevriminde Tutulan Yol

Harfçevriminde belgelerdeki harfler aynen işaretlenmiştir. Yazıçeviriminde ise klasik Uygur imlasına uymayan bazı ekler düzeltilmiştir. Ancak orijinalindeki hali harfçevriminde aynen gösterilmiştir. Nazal n sesi metinde geçen haliyle /ng/ şeklinde, belgelerde /i/ sesiyle gösterilen kapalı é sesi harfçevriminde /y/ harfiyle,

yazıçevriminde ise kapalı e için kullanılan /é/ harfiyle gösterilmiştir. Kelime sonralarında bulunan fazla harfler harfçevriminde parantez içinde gösterildi ancak yazıçevriminde gösterilmedi. Örneğin “ötrü ” kelimesi yazıçevriminde “ötrü” biçiminde gösterilirken, harfçevriminde 'wytrw {W}' şeklinde fazla olan harf parantez içine alınarak gösterilmiştir.

I.4 Yabancı Kelimelerin İmlası

Kalınlık-incelik uyumunun, yabancı sözcüklerde de bulunduğu var sayıldı. Bu kelimeler, aldıkları eklere göre, ince veya kalın sıradan okundu. Bunun dışında, mümkün olduğunca sözcüğün aslına sadık kalındı.

I.5 Türkçeye Yapılan Çeviri Üzerine

Metin mümkün olduğunca küçük cümlelere bölünerek çevrildi. Metni küçük cümlelere bölerek, metin takibini kolaylaştırma amaçlandı. Çeviride metne sadık kalınmaya çalışıldı ancak bazı yerlerde anlamı tamamlamak için parantez içinde kelimeler eklendi. Belgelerde, eksik olduğu için anlam çıkarılamayan kısımlar üç nokta (...) ile gösterildi. Metnin çevirisinde Saadet Himran'ın *Çaştanı Bey Hikayesi* çevirisinden ve özellikle de Murat Elmalı'nın *Daşakarmapathaavadānamālā* üzerine yaptığı doktora çalışmasının dokuzuncu bölümünde yer alan Çaştanı Bey'e ait belgelerin çevirisinden faydalanıldı.

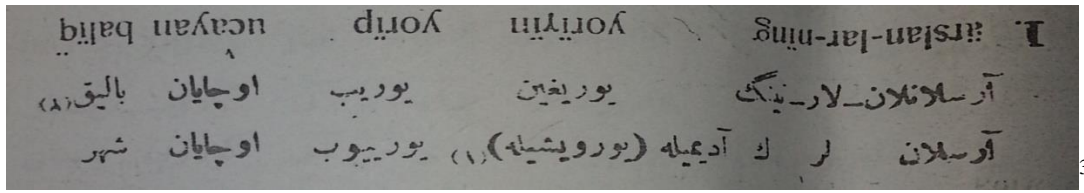
I.6 Dizin Üzerine

Metin 447 satırdan meydana gelmektedir. 001 ile başlayan bir numaralandırma ile metin dizin için hazır hale getirildi. *Cibakaya* 2.3 dizin programı kullanılarak metnin dizini yapıldı. Dizinde kelimeler ile bu kelimelerin geçtikleri satır numaralarının tamamı gösterildi. Madde başı kelimelere anlam verilirken öncelikle sözcüğün metindeki anlamı dikkate alındı. Anlamlandırmada kaynakçada belirtilen çeşitli sözlükler kullanıldı. Türkçe olmayan madde başlarının hangi dilden geldiği belirtilerek orijinal biçimleri italik olarak gösterildi. Madde başlarının ekli biçimleri (alt maddeler) alfabetik olarak dizildi. Madde başının sonunda, o madde başının kaç defa geçtiği [=] biçiminde gösterildi.

I.7 Çaştanı Bey Metni üzerine Yapılan Çalışmalar

Çaştanı Bey üzerine ilk çalışma Prof. Friedrich Wilhelm Karl Müller'e aittir. Müller *Uigurica I*'de Mz. 670 (T III 84, 42) numaralı belgenin yazıçevrimini ve

Almanca çevirisini yayımlamıştır. Prof. Dr. Von Le Coq bu çalışmayı başka Uygurca metinlerle birlikte Türk Yurdu Dergisi'ne hediye olarak yollamıştır. Türk Yurdu Dergisi'nden Saffet Bey bu belgelerden Çaştanı Bey'e ait olanı 1913 yılında derginin sekizinci sayısından itibaren *Çaştanı İlig Bey'in Hikâyesi* adıyla bölüm bölüm yayımlamıştır. Saffet Bey, metnin transkripsiyon ve çevirisini Uygur harfli metne göre değil Le Coq'un yollamış olduğu Latin harfli transkripsiyonlu metne bakarak yapmıştır. Metin yayımı en üstte Latin harfli metin, onun altında Arap alfabesiyle transkripsiyonlu metin, en altta ise Türkçeye çeviri şeklinde yapılmıştır. Daha anlaşılır olması açısından yayım metoduna dair bir örnek vermeyi faydalı görüyoruz.

Prof. Dr. Friedrich Wilhelm Karl Müller'in Çaştanı Bey Masalı metninin tamamını yayımlamaya ömrü vefa etmemiştir. Müller'in bu çalışmasını tamamlayıp 1931 yılında Uigurica IV'te yayımlayan Annemarie von Gabain olmuştur. U IV'te üzerine çalışılan ve yayımlanan belgeler şunlardır.

T III 84-42 Ön, Arka	Mz. 670
T III 84-45 Ön, Arka	Mz. 784
T III 84-46 Ön, Arka	Mz. 775
T II Y 60-t Ön, Arka	Mz. 811
T III 84-43 Ön, Arka	U 452
T II Y 58 Arka	Mz. 98
Y 59 Arka	Mz. 151
T II M 7 Arka	U 451

Saadet Himran U IV'te yayımlanan Çaştanı Bey'e ait belgeleri *Çaştanı Bey Hikayesi* adıyla Türkçeye çevirmiştir. Çalışmada, Çaştanı Bey'e ait belgelerin transkripsiyonu, Türkiye Türkçesine çevirisi, notlar, sözlük ve gramer notları yer alır. Eser, Türk Dil Kurumu tarafından 1945 yılında basılmıştır.

³ Türk Yurdu Dergisi, Çaştanı İlig Bey'in Hikayesi, S. 8, ss. 228, İstanbul.

Gerhard Ehlers, *Altun Yaruk* ve DKPAM belgeleri üzerine yapmış olduğu katalog çalışmasında bu hikâyeye ait belgelerden Mz. 670, Mz. 784, Mz. 775, Mz. 811, Mz. 98, Mz. 151 numaralı belgeleri tanıtmıştır. Bu katalogda belgeler sıralanırken hikâyenin bütünlüğünden ziyâde, belgelerin tasnif numaraları dikkate alındığından belgeler arka arkaya sıralanmamıştır. Bununla birlikte, araştırmacı katalog çalışmasının giriş bölümünde yer alan “günahların tasnifi”nde, Mz. 811 numaralı belge dışında, belgeleri bütün bir hikâyeye oluşturacak şekilde sıralamıştır (Elmalı, 2014: 49).

DKPAM’nin Petersburg nüshası üzerine 1998 yılında Shogaito, Tugusheva, Fujishiro’nun birlikte yürüttükleri çalışmada Çaştanı Bey’e ait bir belge (Kr II 2/8) tespit edilmiştir. 2009 yılında Murat Elmalı DKPAM üzerine yapmış olduğu doktora çalışmasında daha önce tespit edilen belgelere bu belgeyi de ilave etmiştir.⁴ Elmalı’nın çalışmasında şu belgelere yer verilmiştir.

Kr II 2/8 Ön, Arka

Mz. 670 Ön, Arka

Mz. 784 Ön, Arka

Mz. 775 Ön, Arka

Mz. 811 Ön, Arka

U 452 Ön, Arka

Mz. 98 Ön, Arka

Mz. 151 Ön, Arka

Wilkens 2010 yılında DKPAM ve Uygurca jatakalar üzerine bir katalog çalışması yapmıştır.⁵ Bu katalog çalışmasında Çaştanı Bey’e ait belgeler dokuzuncu günah içinde tanıtılmıştır. Wilkens, daha önce tespit edilemeyen U 1641, U 2004 + U1775 + U 1589, U 1570, U1015, U 1625 numaralı belgeleri de kataloğuna dâhil etmiştir. Bu belgeleri Murat Elmalı “*Çaştanı Bey Hikâyesi’ne Ait Yeni Belgeler*”

⁴ Murat Elmalı, *Daşakarmapathaavadānamālā, Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin-Tıpkıbasım* (Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2009, s. XVIII.

⁵ Jens Wilkens, *Alttürkische Handschriften Teil 10-Buddhistische Erzähltexte*, Stuttgart 2010, s. 196-201.

adıyla makale olarak yayımlamıştır (Elmalı, 2014: 47-62). Wilkens'in Kataloğunda Çaçtanı Bey'e ait olduğu belirtilen belgeler şunlardır:

Mz. 670

Mz. 784

U 1641

U 2004 + U1775 + U 1589

Mz. 775

Mz. 811

U 452

Mz. 98

Mz. 151

U 1570

U 451

U1015

U 1625

Wilkens, Çaçtanı Bey'e ait belgeleri hikâyenin bütünlüğünü gözeterek sıralamıştır. Yapmış olduğumuz bu çalışmada Wilkens'in bu sıralaması dikkate alınmıştır.

I.8 Belgeler Arası Paralellikler ve Belgelerin Birbirini Tamamlaması

Eldeki belgelerin bazılarında paralellikler bulunmaktadır. Bu paralellikler iki tablo halinde gösterilmiştir. Tablolarda paralelliğin hangi satırda başlayıp hangi satırda bittiği de verilmiştir.

Berlin'de Bulunan Belgeler	Petersburg'ta Bulunan Belgeler
Mz. 670 Ön, str. 1-2	Kr II 2/8 Ön, str. 9-11

Berlin'de Bulunan Belgeler	Berlin'de Bulunan Belgeler
Mz. 151 Ön, str. 1-5	U 452 Arka, str. 30-34
Mz. 98 Ön, str. 1-10	U 452 Arka, str. 19-27
U 1641 Arka, str. 2-8	Mz. 775 Ön, str. 8-14
U 2004 + U 1775 + U 1589 Arka, str. 1-15	Mz. 775 Ön, str. 13-24

U 1570 Ön, str. 1-7	U 452 Arka, str. 26-31
U 1570 Arka, str. 3-7	Mz. 98 Arka, str. 1-4

I.9 Çaştanı Bey Masalı'nın Nüshaları

Çaştanı Bey Masalı'nın incelediğimiz nüshadan başka müstakil bir nüshası yoktur. Ancak elimizdeki belgeler bu masalın başka nüsha veya nüshalarının var olabileceğine dair güçlü işaretler taşımaktadır. Bunun en önemli kanıtı paralel belgelerdir. Bu belgeler farklı açılardan değerlendirilebilir. İlk olarak söz konusu paralel belgelerde bazı paralel kelimelere gelen eklerin farklılıkları incelenmiştir.

U 2004 ön 1. str. *ıraktan* , Mz. 775 ön 13. str; *ıraktın*

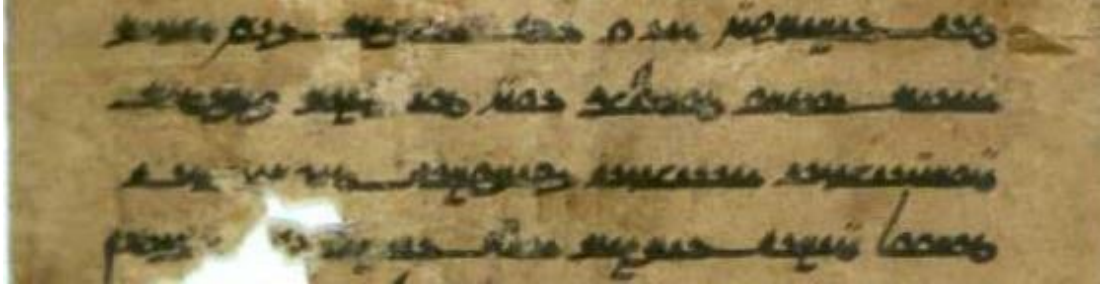
U 1589 ön 2. str. *(söz)gil* , Mz. 775 ön 22. str. *sözleng*

U 1589 ön 3. str. *(söz)lemeser sen* Mz. 775 23. str. *(söz)lemeser siz*

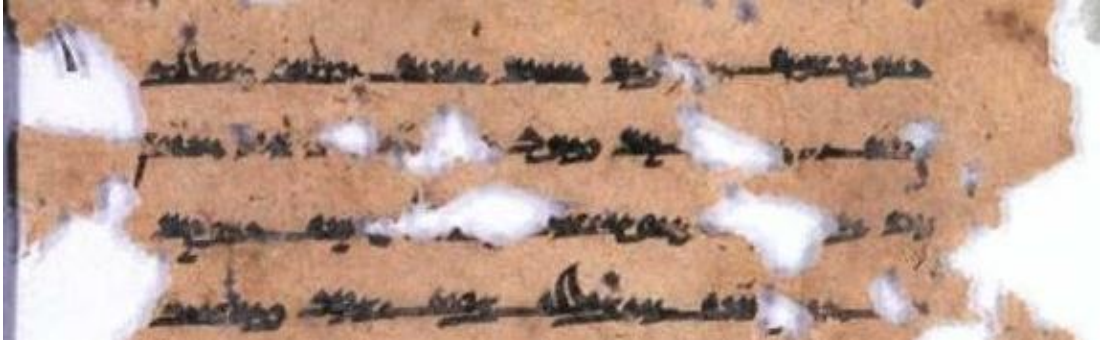
Mz. 151. ön 4. str. *(al)akırışdılar* U 452 arka, 33. str. *alakırıştılar*

Paralel belgelerdeki paralel ifadelerin hepsi aynı olmasına rağmen bazı kelimelere farklı eklerin getirildiği görülmektedir. Bu durum nispeten farklı dil hususiyetleri yansıtan en az iki farklı nüshanın varlığına işaret etmektedir.

Bu belgelerde paralel kelime ve ifadelerin satır içindeki sıraları farklıdır. Aşağıda verilen U 452 arka 19- 22. str. ile Mz. 98 ön 1-4. str. arasında paralellik vardır. Ancak U 452'de 19. satır “– *tın yal(a)nguk azu yek içgek kim erser*” ifadesiyle başlayıp “*aning utru turtaçı*” ifadesi diğer satıra sarkarken, Mz. 98'de 1. satır “*yek içgek kim bar erser aning utru turtaçı*” şeklindedir. Görüleceği üzere satır içinde kelimelerin yerleri farklıdır. Bu farklılık başka bir nüshanın doğal bir işaretidir. Sonuç olarak elimizdeki belgelerin farklı nüshaların kalıntıları olabileceğini söyleyebiliriz.

U 452 arka 19- 22. str.

Mz. 98 ön 1- 4. str.

I.10 Tezin Kurgusu

“Eski Uygur Türkçesiyle Çaştanı Bey Masalı Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin-Tıpkıbasım” isimli tez çalışmamızda metnin doğru bir biçimde yazıçevrimi ve harfçevriminin yapılması, Türkiye Türkçesine aktarılması ve metinde geçen bazı sözcüklerin izah edilmesi amaçlanmıştır.

Tez üzerinde çalışılan belgeler J. Wilkens’in katalogundaki sıralama esas alınarak

http://www.bbaw.de/forschung/turfanforschung/dta/mainz/dta_mainz_index.htm

ve

http://www.bbaw.de/forschung/turfanforschung/dta/u/dta_u_index.htm

genel ağ adreslerinden indirildi. İndirilen Wilkens’in katalogunda bulunmayan Kr II 2/8⁶ numaralı belge, DKPAM’nin Petersburg nüshasından teze dâhil edildi.

Çaştanı Bey metni üzerine yapılan çalışmalar bulundu. İlgili kaynaklar okunarak teorik arka plan hazırlandı. Daha sonra metnin yazıçevrimine ve harfçevrimine geçildi. Belgelerde satırlardaki düşmüş kısımlar yazıçevriminde ve harfçevriminde, üstteki ve alttaki satırlara bakılarak [] işareti ile eksikliğin miktarı

⁶ Bu belgenin fotoğrafları DKPAMp yayımından alınarak teze dâhil edilmiştir.

kadar boşluk bırakılarak gösterildi. Tam olarak okunamayan bazı sözcüklerin harfleri italik olarak gösterildi. Belgelerde yazıçevrimi yapılamayan bazı sözcük, sözcük parçaları ve ekler yazıçevirimi yapılan satırda da harfçevrimi ile gösterildi.

Kalınlık-incelik uyumunun, yabancı sözcüklerde de bulunduğu var sayıldı. Bu kelimeler, aldıkları eklere göre, ince veya kalın sıradan okundu.

Paralelleri mevcut olan belgeler birbiriyle karşılaştırılarak eksik olan kısımlar tamir edilmeye çalışıldı. Tamir edilen belgenin ilgili kısmı, hangi belge ve onun hangi kısmı dikkate alınarak tamir edildiye, bu kısımlar tamir edilen kelimeye dipnot verilerek gösterildi. Yine bu karşılaştırma esnasında eğer mevcutsa belgeler arasındaki farklılıklar da dipnotla gösterildi.

Yazıçevrimi ve harfçevrimi çalışması bittikten sonra masalın metin bölümü Türkiye Türkçesine aktarıldı. Daha önce yapılan Türkçe çeviriler de dikkate alınarak sağlıklı bir çeviri yapılmaya çalışıldı.

Metnin kurgusunda Wilkens'in kataloğunda verilen sıra esas alındı (Wilkens, 2010: 196-201). Ayrıca Murat Elmalı'nın '*Çaştanı Bey Hikâyesi'ne Ait Yeni Belgeler*' adlı makalesinde eserin kurgusuna dair verdiği sıralama da yol gösterici olmuştur (Elmalı, 2013: 11).

Sonuç olarak metin şu şekilde kurgulandı:

Kr II 2/8 Ön

Mz. 670 Ön, Arka

Kr II 2/8 Arka

Mz. 784 Ön, Arka

U 1641 Ön, Arka

U 2004 + U1775 + U 1589 Ön, Arka

Mz. 775 Ön, Arka

Mz. 811 Ön, Arka

U 452 Ön, Arka

Mz. 98 Arka

Mz. 151 Arka

U 1570 Ön, Arka

U 451 Ön, Arka

U 1015, U 1625 numaralı belgeler masalın kurgusu içinde uygun bir yere yerleştirilememiş, yukarıda sıralı verilen belgelerden sonra “*Sıralamada Yeri Tespit Edilemeyen Belgeler*” başlığı adı altında ele alınmıştır.

Metin ve Çeviriden sonra Notlar bölümüne geçildi. Bu kısımda önemli görülen bazı kelimeler incelendi. Yukarıda açıklandığı şekilde Dizin hazırlandı. Son olarak metin bölümündeki sıra esas alınarak belgelerin fotoğrafları Tıpkıbasım bölümüne yerleştirildi.

Hazırladığımız bu tez çalışmasıyla Çaştanı Bey Masalı'nın Türkolojinin ulaştığı bilgi seviyesi ışığında yeniden ele alınması ve tespit edilen yeni belgelerle birlikte bir bütün olarak ortaya konulması amaçlanmıştır.

I.11 Yazıçevrimi ve Harfçevrimi Sistemi

Harfçevrimi	Yazıçevrimi	Açıklamalar
’	a/e	başta, ortada, sonda
	é	başta
”	a/e	başta, ortada (a)
’y	ı/î	başta
	é	başta
’wy	ö/ü	başta
’w	o/u	başta
w	o/u	ortada, sonda
wy	ö/ü	ortada, sonda
p	b/p	
ç	ç	
d	d	
k	k/g	ince sıradan seslerle
q	g / h	kalın sıradan seslerle
ğ	k	kalın sıradan seslerle
l	l	
m	m	
n	n	
ng	ng	
r	r	
s	s	
	ş	
t	t	
v	v	
y	ı/î	ortada, sonda
	y	
	é	ortada
z	z	
	j	

Mz. 670

Ön

- 009 (01) arslanlarning yorigin yorip uçayan balik-
'rsl'nl'mynk ywryqyn ywryp 'wç'y'n p'lyq̄
- 010 (02) -ning kédininte turup inaru berü yorıdı öt-
nynk kydynynt' twrwp 'yn'rw p'rw ywrydy 'wyt
- 011 (03) -rü élig beg tört beltir volta yoriyu
rw 'ylyk p'ek twyrt ywlt' ywryyw
- 012 (04) aning arasıta sansız üküş yeklerig kördi...
'nynk ''r'synt' sansyz 'wykws y'kl'ryk kwyrdy ,,
- 013 (05) ol y(i)me yekler yalnguklarning etin y(é)yü
'wl ym' y'kl'r y'lnkwq̄l'mynk 'tyn yyw
- 014 (06) kanın içip bagarsukların etözleringe
q̄'nyn 'yçyp p'q'rswq̄ l'ryn 't'wyz l'rynk'
- 015 (07) yörgeyürler erdi .. korkgu teg körk
ywyrk'ywrl'r 'rdy ,, q̄wrq̄qw t'k kwyrk
- 016 (08) mengiz tutup yavlak katıg
m'nkyz twtwp [P] y'vl'q̄ q̄'tyq
- 017 (09) ünin kıkırusu tr(i)jul badruk
'wynyn q̄yq̄yrsw trzwl p'drwq̄
- 018 (10) éliglerinte tutup kapk(a)ra ulug bedük tag
'ylykl'rynt' twtwp q̄'pqr' 'wlwq p'dwk t'q
- 019 (11) teg etözin oynayu⁸ oot önglög işin
t'k 't'wyz yn 'wyn'yw 'wwt 'wynklwk 'ysyn
- 020 (12) saçların enginlerinte tüşürüp agulug yılan-

⁸ U IV: s. 680, 11. satırda “öneyü”.

- s'çl'ryn 'nkynl'rynt' twyswrwp 'qwlwq yyl'n
- 021 (13) -in etözlerin étinip yaratınip kay beltir
 yn 't'wyz l'ryn 'ytynyp y'r'tynyp q'y p'ltyr
- 022 (14) sayu yoriyurlar erdi .. anı körüp ç(a)ştanı él-
 s'yw ywryywrl'r 'rdy ,, 'ny kwyrwp çst'ny 'yl
- 023 (15) -ig beg yürekin katrunup tongalar begi teg
 yk p'k ywr'kyn q'trwnwp twnk'l'r p'ky t'k
- 024 (16) kşatrik begler mangın mangılap korkınçsız
 ks'tryk p'kl'r m'nkyn m'nkyl'p qwrqynçsyz
- 025 (17) ayınçsız köngülin ol yekler arasında kirip
 'yynçsyz kwnkwlyn 'wl y'kl'r 'r'synt' kyryp
- 026 (18) bardı .. ötrü ol yekler ç(a)ştanı éligig körüp
 p'rdy ,, 'wytrw 'wl y'kl'r çst'ny 'ylykyk kwyrwp
- 027 (19) singirgelir osuglug kılınip tegirmileyü
 synkyrk'lyr 'wswqlwq qylynyp t'kyrmyl'yw {W}
- 028 (20) avlap inçe tép tédiler .. ay kim s(e)n negülük
 'vl'p 'ynç' typ tydyl'r ,, 'y kym s(e)n n'kwlwk
- 029 (21) k(e)ntü özüng ök bizing üstün altın
 k'ntw 'wyz wnk 'wyk pyzynk 'wystwn 'ltyr
- 030 (22) tag tişim(i)zke yokı bolgalı kelting .. bo
 t'q tysymz k' ywqy pwlq'ly k'ltyrk ,, pw
- 031 (23) savag eşidip ç(a)ştanı élig beg yürekin kat-
 s'v'q 'sydyp çst'ny 'ylyk p'k ywr'kyn q't
- 032 (24) -runup ançak(i)ya y(i)me korkmadın ol yeklerke
 rwnwp 'nç'qy' ym' qwrqm'dyn 'wl y'kl'rk'
- 033 (25) inçe tép tédi .. ay yekler t(e)rkin manga söz-

- 'ynç' typ tydy ,, 'y y'kl'r trkyn m'nk' swyz
- 034 (26) -lengler mening balıkımtakı bodunug bukunug
l'nkl'r m'nynk p'lyqymt' qy pwdwnwq pwqwnwq
- 035 (27) negülük ölürür sizler sizlerke bo balık-
n'kwlwk 'wylwrwr syz l'r syz l'rk' pw p'lyq
- 036 (28) -ka kirgülük küç küsün kim bérdi .. bo
q' kyrkwlwk kwyç kwyswn kym pyrды ,, pw
- 037 (29) mening y(i)ti kılıçımın körüngler .. etözün-
m'nynk yty qylyçymyn kwyrwnkl'r ,, 't'wyz wn
- 038 (30) -üzlerni bıçıp öngi öngi kemişeyin balık-
wz l'rny pyçyp 'wynky 'wynky k'myš'yn p'lyq
- 039 (31) -imning uluşumnung bo montag tod uçuz
ymnynk 'wlşwmnwnk pw mwnt'q twd 'wçwz
- 040 (32) savların körüp sergüm teg ermez .. ötrü
s'vl'ryn kwyrwp s'rkwm t'k 'rm'z ,, 'wytrw {W}
- 041 (33) ol yekler ç(a)ştanı élig begning monçulayu
'wl y'kl'r çst'ny 'ylyg p'knynk mwnçwl'yw
- 042 (34) küçlüg yavlak savın éşidip övkelerinte
kwçlwk y'vl'q s'vyn 'sydyp 'wyvk'l'rynt'
- 043 (35) ötgürü artukrak bulganıp anta ok yekler
'wytkwrw ''rtwqr'q pwlq'nyp ''nt' 'wq y'kl'r
- 044 (36) oyunın oynayu bödiyü yırlayu ayaların
'wywnyn 'wyn'yw pwydyyw yyrl'yw ''y'l'ryn
- Arka**
- 045 éki yüz tokuz elig p(a)t(a)r
'yky ywz twqwz 'lyk ptr

- 046 (01) yapınıp sıçganakların tutunup oot önglög
y'pynyp syçq'n'ql'ryn twtwnwp 'wwt 'wynklwk
- 047 (02) kıpkızıl saçların artlarında ıdtıp
q̄yp q̄yz yl s'çl'ryn ''rtl'rynt' 'ytdyp
- 048 (03) ört yalın teg tr(1)jul badruk v(a)jırl(1)g
'wyrıt y'lyn t'k trz wl p'drwq̄ vz yrlyq {G}
- 049 (04) tokımak éliglerinte tuta ç(a)ştanı élig
twq̄ym'q̄ 'lykl'rynt' twt'çst'ny 'ylyk
- 050 (05) begig sançgalı urgalı kılınıp bir ékinti-
p'kyk s'nçq'ly 'wrq'ly q̄ylynyp pyr 'ykynty
- 051 (06) -şke inçe tép téştiler takı negü küter
sk' 'ynç' typ tystyl'r t'q̄y n'kw kwyd'r
- 052 (07) sizler terkin monı sançinglar
syz l'r t'rkyn mwny s'nçynkl'r {R}
- 053 (08) bıçinglar .. isig özin üzüp
pyçynkl'r ,, 'ysyk [P] 'wyz yn 'wyz wp
- 054 (09) adın ajunka ıdınglar anta
''dyn ''z wnq̄' 'ydynglar ''nt'
- 055 (10) ötrü ç(a)ştanı élig beg bar küçin
'wytrw çst'ny {Y}'ylyk p'k p'r kwyçyn
- 056 (11) üntürüp tölükin sikriyü barıp urumukı
'wyntwrwp twylwkyn sykryyw p'ryp 'wrwmwq̄y
- 057 (12) atl(1)g yekning töpüsinteki saçın tarta
''tlq y'k nynk twypwsynt'ky s'çyn t'rt'
- 058 (13) tutup kılıçın örü k[ö]türüp başın bıçgalı
twtwp q̄ylyçyn 'wyrw k[]twrwp p'syn pyçq'ly

- 059 (14) *ugradi* anta ok ol yekler ç(a)stanı élig-
 'wqr'dy ''nt' 'wq' 'wl y'k l'r çst'ny 'ylyk
- 060 (15) -ning *küçin* küsünün çoğın yalının kutın
 nynk kwyçyn kwyswnyn çwqyn y'lynyn qwtyn
- 061 (16) kıvın körüp artukrak korktılar ünler-
 qyvyn kwyrwp ''rtwqr'q qwrqty l'r 'wynl'r
- 062 (17) -in *ösürüp* élig begke inçe tép
 yn 'wyswrwp 'ylyk p'k k' 'ynç' typ
- 063 (18) *tédiler yalanguklarning* arslanı éligler
 tydyl'r y'l'nkwa l'r nynk 'rsl'ny 'ylykl'r
- 064 (19) beglarning kut t(e)ngrisi(y)e y(a)rlıkançuçı {Y}
 p'kl'r nynk qwt tkrysy ' yrlyq'nçwçy
- 065 (20) köngül öritip köngülüngin süzgil birök
 kwnkwl 'wrytyp kwnkwlwnkyn swyz kyl pyrwk
- 066 (21) bizni ölürsen s(e)n y(i)me neng sening
 pyz ny 'wylwrs'r sn ym' n'nk s'nynk
- 067 (22) balıktaki ig toga kétgüsü yok .. amtı biz-
 p'lyqt'qy 'yk twq' kytkwsy ywq ,, 'mty pyz
- 068 (23) -ing isig özümüzke edgü köngül turgur-
 ynk 'ysyk 'wyz wmwz k' 'dkw kwnkwl twrqwr
- 069 (24) up umug inag bolgıl .. élig beg inçe
 wp 'wmwq 'yn'q pwlqyl ,, 'ylyk p'k 'ynç'
- 070 (25) tép tédi .. ay yekler t(e)rkin sözlengler ..
 typ tydy ,, 'y y'kl'r trkyn swz l'nk ler ,,
- 071 (26) neçökleği mening balıkımtaki uluşımtaki
 n'çwkl'dy m'nynk p'lyqymt'qy 'wlswmt'qy

072 (27) ig toga k tmez .. yekler ine t p t diler ..

'yk twq' kytm'z ,, y'kl'r 'yn ' typ tydyl'r ,,

073 (28) ulug  lig bo ok sening balıkingta

'wlwq 'ylyk pw 'wq s'nynk p'lyq ynk t'

074 (29) k ntin yingak bir ulug bed k s g t

kwyntyn yynk'q pyr 'wlwq p'dwk swykw t

075 (30) bar .. anta yavlak sakinl(1)g rakşas bolur ..

p'r ,, ''nt' y'vl'q s'qynlq r'ks's pwlwr ,,

076 (31)   bed k k zleri oot  ngl g saı

'wy p'dwk kwyz l'ry 'wwt 'wynklwk s'y

077 (32) arkasınta yadılı turup tamturmuş yula

'rk'synt' y'dylw twrwp t'mtwrmış ywl'

078 (33) yalını teg k zi karakı yalınayu tegzin 

y'lyny t'k kwyz y q'r'qy y'lyn'yw t'kz ynw

079 (34) turur uzun turkaru y(a)rlıkansız k ng lin

twrwr 'wz wn twrq'rw yrlyq'nsyz kwnkwlyn

080 (35) sansız  k ş tınl(1)glarıg azıgları  ze

s'nsyz 'wykws tynlq l'ryq ''z yql'ry 'wyz '

081 (36) tankalayu  l r p todun[suz] kaminsız

t'nq'l'yw 'wylwrwp twdwn[] q'nynsyz {Z}

Kr II 2/8⁹

Arka

082 (01) []t' bitiy 

[]t' pytyyw

⁹ DKPAMp: 150.

Mz. 784

Ön

- 083 (01) erser korkunçı ayınç[ı]
'rs'r qwrqwnçy 'yynç[]
- 084 (02) katıg bolsar tonga[lar begi teg]¹⁰
q'tyq pwls'r twnk'[]
- 085 (03) y a tartıp alku ya[ğ1]lar[ıg utmuş yigetmiş]
y 't'rtyq 'lqw y'[]l'r []
- 086 (04) myş kim bolsar anı neçök utgalı y[égedgeli]¹¹
mys kym pwls'r 'ny n'çwq 'wtq'ly y[]
- 087 (05) ugay sizler .. ertingü katıgılanmakl(ı)g bilge
'wq'y syzl'r ,, 'rtykw q'tyql'nm'q lq pylk'
- 088 (06) biligke tükellig yagız yér erkligi
pylykk' twyk'l lyk y'qyz yyr 'rklyky
- 089 (07) ç(a)ştanı élig beg m(e)n erür m(e)n
çst'ny 'ylyk p'k mn 'rwr mn
- 090 (08) katıg köngül öritip korkunçsuz
q'tyq kwnkw'l 'wyr[P]ytyp qwrqwnçswz
- 091 (09) ayınçsız köngülin sizlerni birle
'yynçsyz kwnkwlyn syz l'my pyrl'
- 092 (10) süngüşgeli kelyük m(e)n .. ay yeklere çın
swynkwsk'ly k'lywk mn ,, 'y y'kl'r ' çyn
- 093 (11) kirtü alp katıg erser sizler méni birle
kyrtw 'lp q'tyq 'rs'r syz l'r myny pyrl'
- 094 (12) süngüşgeli anuk turunglar .. amtı bir ékinti-

¹⁰ U IV: s. 682, 74. satıra göre.

¹¹ U IV: s. 682, 76. satıra göre

swynkwsk'ly ''nwq̄ twrwnkl'r ,, 'mty pyr 'ykynty

095 (13) -ke sınaşalım kayusu küçlüg ermiş biz ..

k' syn's'lym q̄'ywsy kwyçlwkw 'rmyş pyz ,, {Z}

096 (14) ança sözlep ört yalın teg y(i)ti kılıçın

'nç' swyz l'p 'wyrty'lyn t'k yty q̄ylyçyn

097 (15) élginte tuta yekler tapa yakın sikrip

'ylkynt' twt' y'kl'r t'p' y'q̄yn sykryp

098 (16) içkerü kirdi 'eng uluğı kalaşotarı atl(1)g

'yçk'rw kyrdy ''nk 'wlwqy k'l'swt'ry ''tlq

099 (17) yekning töpüsinteki *saçın* tutup kılıçın

y'k nynk twypwsynt'ky s 'çyn twtwp q̄ylyçyn

100 (18) bıçgalı sançgalı kılın []

pyçq'ly s'nçq'lı q̄ylyn []

101 (19) yekler töpün []

y'kl'r twypwn []

102 (20) élig beg [yér]

'ylyk p'k []

103 (21) suv erkli[g]

swv 'rkly[]

104 (22) özümüz [is]

'wyz wmwz[]

105 (23) ig ö[z]

'yk 'wy[]

106 (24) tép t[édi]

typ t[]

107 (25) ymt[]

ymt[]

Arka

- 108 (01) [] ku]tın kıvın çogın
[]tyn q̄yvyn çwqyn
- 109 (02) [yalının]m'tyn agar ayagın
[]m'tyn 'q'r 'y'qyn
- 110 (03) []l []y [] tegip ayalarn
[]l []y [] t'kyp 'y'l'ryn
- 111 (04) [kavşur]up élig begke inçe tép tédiler
[]wp 'ylyk p'kk' 'ynç' typ tydyl'r
- 112 (05) éligler élig(i)ye .. ne y(a)rlıgıng erser ol
'ylykl'r 'ylyky ' ,, n' yrlyqynk 'rs'r 'wl
- 113 (06) y(a)rlıgıngın bütürgeli anuk turur biz .. él-
yrlyqynkyn pwytwrk'ly 'nwq̄ twrwrpyz ,, 'yl
- 114 (07) -ig beg inçe tép tédi .. balık-
yk p'k 'ynç' typ tydy ,, p'lyq̄
- 115 (08) -imdaki uluşumdaki adasın
ymd'q̄y 'wlwswm [P] d'q̄y 'd'syn
- 116 (09) körüp bo mening kılıçım sizlerning
kwyrwp pw m'nynk q̄ylyçym syz l'rnyk
- 117 (10) kaningızlarnı içgeli tapım ol .. yekler inçe
q̄'nynkyz l'rny 'yçk'ly t'pym 'wl ,, y'kl'r 'ynç'
- 118 (11) tép tédiler .. ulug élig monta inaru
typ tydy l'r ,, 'wlwq̄ 'ylyk mwnt' 'yn'rw
- 119 (12) éki ertingü yavlak rakşaslar bar .. bir uru
'yky 'rtynkw y'vl'q̄ r'ks's l'r p'r ,, pyr 'wrw

- 120 (13) atl(1)g .. ékinti agnikışı atl(1)g .. biz y[]kw
 'tlq ,, 'ykynty 'knykysy 'tlq ,, pyz y[]kw
- 121 (14) olarka sanl(1)g erür biz .. olarnı ut[g]alı
 'wl'rq' s'nlq 'rwr pyz ,, 'wl'rny 'wt[]'ly
- 122 (15) yégedgeli usar s(e)n köngülüngteki ne küs-
 yyk'dk'ly 'ws'r sn kwnkwlwnkt'ky n' kws
- 123 (16) -üşüng erser köngül iyin kangay .. ötrü
 wswnk 'rs'r kwnkwl 'yyyn q'nq'y ,, 'wytrw
- 124 (17) [çaşt]anı élig *beg* öz köngülinge inçe
 []'ny 'ylyk p'k 'wyz kwnkwlynk' 'ynç'
- 125 (18) [tép tédi] yétinçsiz yitiz yagız
 [] yytynçsyz yytyz y'qyz
- 126 (19) [rak]şaslar bolsar
 []ş's l'r pwls'r
- 127 (20) []rwp korkgum
 []rwp qwrqwm
- 128 (21) []'z m(e)n kaçan
 []...'z mn q'ç'n
- 129 (22) [] sözlep
 []swz l'p
- 130 (23) []rdy ..
 []rdy ,,
- 131 (24) [] begig
 [] p'kyk
- 132 (25) []qwr
 []qwr

133 (26) []

U 1641

Ön

134 (01) []yp k[]

[]yp k[]

135 (02) [] keyikler []

[]k'yykl'r []

136 (03) [] ol yek[]

[]'wl y'k []

137 (04) []kinteki

[]kynt'ky

138 (05) [] in]çe tép tédi ..

[]ç' typ tydy ,,

139 (06) []k

[]k

140 (07) [] turur

[]twwrwr

141 (08) []

U 2004 + U 1775 + U 1589

Ön

142 (01) [] ölüm mat[a]r ag[zın] 2004/1

[]'wylwm m't/r 'q[]

143 (02) []m mw .. t(e)rkin sözle[] 2004/2

[]m mw ,, trkyn swyz l'[]

144 (03) []'nyrk y'k [] 2004/3

[]'nyrk y'k[]

145 (04) ölürür s(e)n .. ötrü ol yek	1775/2
'wylwrwr sn ,, 'wytrw 'wl y'k	
146 (05) ç(a)ştanı élig begning telim	1775/3
çst'ny 'ylyk p'k nynk t'lym	
147 (06) üküş k(a)lp ödlerte buyan	1775/4
'wykws klp 'wydl'rd' pwy'n	
148 (07) [e]d[gü] kılınç kazganmışınga	1775/5
[]d[] qylynç q'z q'nmysynk'	
149 (08) []d'[]	1775/6
[]d'[]	
150 (09) []t'y'ç[]	1589/1
[]t'y'ç[]	
151 (10) [] titreyü []	1589/2
[]tytr'yw []	
152 (11) élig begke inçe tép [tédi]	1589/3
'ylyk p'k k' 'ynç' typ []	
153 (12) éligler éligi biltim sening []	1589/4
'ylykl'r 'ylyky pyltym s'nynk []	
154 (13) türk küçüngin .. kim []	1589/5
twyrk kwyçwnkyn ,, kym []	
155 (14) []ek içgek[]	1589/6
[]'k 'yçk'k[]	
156 (15) []d[]	1589/7
[]d[]	

Mz. 775

Ön

- 157 (01) rakşas bar ol rakşas barıp edgü yumşak savlar sözlep
r'kş's p'r 'wl r'ks's p'ryp 'dkw ywms'q s'vl'r swyz l'p
- 158 (02) erüş üküş tınl(i)glarıg ölürür .. anın amtı
'rws 'wykws tynlq l'ryq 'wylwrwr ,, 'nyn 'mtı
- 159 (03) yal(a)nguklar élig(i)ye mening isig özümin
y'lnkwq l'r 'ylyky ' m'nynk 'ysyk 'wyz wmyñ
- 160 (04) sanga urunçak urur m(e)n .. m(e)n ol rakşaska
s'nk' 'wrwnç'q 'wrwr mn ,, mn 'wl r'ks's q'
- 161 (05) sanl(i)g m(e)n .. ol y(i)me rakşas edgü savlar söz-
s'nlq mn ,, 'wl ym' r'ks's 'dkw s'vl'r swyz
- 162 (06) -lep teng teng öngi öngi körgeli körtle
l'p t'nk t'nk 'wynky 'wynky kwyrk'ly kwyrtl'
- 163 (07) körk mengiz belgürtüp biltizmetin
kwyrk m'nkyz p'l kwrtwp pylytz m'tyn
- 164 (08) üküş tınl(i)glarıg ölürür .. ulug
'wykws tynlql'ryq [P] 'wylwrwr ,, 'wlwq
- 165 (09) élig anı utgalı yégedgeli
'ylyk ''ny 'wt q'ly yyk'dk'ly{Y}
- 166 (10) katıglan témin ök küsüşüng sakınçing
q'tyql'n tymynwk kwswnk s'qynçynk
- 167 (11) bütgey .. ötrü élig beg t(e)rkin ök ol
pwytk'y ,, 'wytrw 'ylyk p'k trkyn 'wyk 'wl
- 168 (12) rakşasıg tilegeli bardı .. ol y(i)me dušta
r'ks'syq tyl'k'ly p'rđy ,, 'wl ym' dwst'

- 169 (13) atl(i)g rakşas élig begig iraktın¹² körüp
 ’’tlq r’ks’s ’ylyk p’kyk ’yr’qtyn kwyrwp
- 170 (14) ök öz körkin tegşürüp ç(a)ştanı élig-
 ’wyk ’wyz kwyrkyn t’kswrwp çst’ny ’ylyk
- 171 (15) ning yég üstünki amrak katunıng
 nynk yyk ’wystwnky ’mr’q q’twny nynk
- 172 (16) körkin belgürtüp élig beg basasıta
 kwyrkyn p’lkwrtwp ’ylyk p’k p’s’synt’
- 173 (17) yoriyu oglagu ünin ünteyü élig beg-
 ywryyw ’wql’qw ’wynyn ’wynt’yw ’ylyk p’k
- 174 (18) ke inçe tép tédi .. amrak begim méni o[run]-
 k’ ’ynç’ typ tydy ,, ’mr’q p’kym myny ’w[]
- 175 (19) -ta yatguru kodup kañça bargalı sakınur
 t’ y’tqwrw qwdwp q’nç’ p’rq’ly s’qynwr
- 176 (20) siz .. azu y(i)me adın sever amrakıngız bar
 syz ,, ’zw ym’ ’dyn s’v’r ’mr’qynkyz p’r
- 177 (21) erki anı üçün méni kodup barır siz .. t(e)rkin
 ’rky ’ny ’wyçwn myny qwdwp p’ryr syz ,, trkyn
- 178 (22) manga sözleng¹³ amrak begime .. birök söz-
 m’nk’ swz l’nk ’mr’q p’kym ’ ,, pyrwk swyz
- 179 (23) -lemeser siz¹⁴ muna isig özüm üzülgei
 l’m’s’r syz mwn’ ’ysyk ’wyz wm ’wyz wlk’ly
- 180 (24) turur .. bo savag eşidip ç(a)ş[tanı élig beg]¹⁵
 twrwr ,, pw s’v’q ’sydyp çs[]

¹² U 2004, 2. satırda “iraktan”

¹³ U 1589, ön 2. satırda “[sözle]gil”.

¹⁴ U 1589, ön 3. satırda “s(e)n”.

¹⁵ U 1589, ön 5. satıra göre.

181 (25) ırgakın []

'yrq'qyn []

Arka

182 éki yüz éki altmış p(a)t(a)r

'yky ywz 'yky 'ltmyş ptr

183 (01) ötrü dušta atl(ı)g rakşas ertingü korkıp

'wytrw dwst' ''tlq r'ks's 'rtynkw qwrkyp

184 (02) öz rakşas körkin ök élig begneng

'wyz r'ks's kwyrkyn 'wyk 'ylyk p'k n'nk

185 (03) adakıta bagarın suna yatıp inçe tép

'd'qyn t' p'q'ryn sw'n' y'typ 'ynç' typ

186 (04) tédi .. ulug élig amtı m(e)n sanga sanlıg

tydy ,, 'wlwq 'ylyk 'mty mn s'nk' s'nlyq

187 (05) erür m(e)n neteg y(a)rlıkasar *anı* bütürgeli

'rwr mn n't'k yrlyq's'r ''ny pwytwrk'ly

188 (06) anuk tutur m(e)n monta inaru ayı irak

'nwq twtwrmn mwnt' 'yn'rw ''yy 'yr'q

189 (07) ermez tariçanta [a]tl(ı)g yavlak rakşas

'rm'z t'ryç'nt' []tlq y'vl'q r'ks's

190 (08) bar .. sening uluşungdaki ig

p'r ,, s'nynk [**P**] 'wl wşwnkd'qy 'yk

191 (09) emgekning tözi yiltızı ol

'mk'k nynk twyz y yyltyz y 'wl

192 (10) erür .. aning y(a)rlıgınga erksizin m(e)n bo

'rwr ,, ''nynk yrlyqynk' 'rksyz yn mn pw

193 (11) montag yavlak ada kılur m(e)n anta ötrü

- mwnt'q y'vl'q ''d' qylwr mn ''nt' 'wytrw
- 194 (12) ç(a)ştanı élig beg alp katıg yürekin ol
çst'ny 'ylyk p'k 'lp q'tyq ywyr'kyn 'wl
- 195 (13) rakşasıg tilegeli bardı .. ança yorıyu irak-
r'ks'syq tyl'k'ly p'rđy ,, ''nç' ywryyw 'yr'q
- 196 (14) -tın kungkıu üni yır üni éş(i)dilti anta
tyn qwnkqıw 'wyny yyr 'wyny 'ysdylty ''nt'
- 197 (15) ok élig beg kapkara tünle taviş tıng
'wq 'ylyk p'k q'pq'r' twynl' t'vys tynk
- 198 (16) sanu bir ödünk(i)ye turdı .. ol yır üni
s'nw pyr 'wydwn ky ' twrđy ,, 'wl yyr 'wyny
- 199 (17) [éş]idmişte ök bodıs(a)t(a)vlarnang bilge
[]ydmyşt' 'wk pwdystv l'r n'nk pylk'
- 200 (18) [bili]gin otgurak bilti .. yeklerneng alın
[]kyn 'wtqwr'q pylty ,, y'kl'r n'nk ''lyn
- 201 (19) altagin tevin kürin b(e)lgürtmiş yır oyun
'lt'qyn t'vyn kwyrın plkwrtmys yyr 'wywn
- 202 (20) üni ol tép ança turup terkin ök ol
'wyny 'wl typ ''nç' twrwp t'rkyn 'wyk 'wl
- 203 (21) tariçanta atl(i)g rakşaska yakın kelip
t'ryç'nt' ''tlq r'ks's q' y'qyn k'lyp
- 204 (22) inçe tép tédi .. biltim sening utun
'ynç' typ tydy ,, pyltym s'nynk 'wtwn
- 205 (23) rakşasa tevin kürin belgürtmiş kılınçing
r'ks's ' t'vyn kwyrın p'lkwrtmys qylyçyn
- 206 (24) []' q' neng m(e)n

- []' q' n'nk mn
 207 (25) [k]öngülin
 [k]wnkwlyn
- Mz. 811**
Ön
- 208 (01) []yok
 []ywq̄
- 209 (02) [] yakın kel[ip]
 [] y'q̄yn k'[]
- 210 (03) [] köngülin
 [] kwnkwlyn
- 211 (04) []ky .. bo töpüm
 []ky ,, pw twypwm
- 212 (05) [deki]k' tyt[]y tişim
 []k' tyt[]y tysym
- 213 (06) [ning]çwsy [] kelti
 []çwsy []k'lti
- 214 (07) [] ol rakşas ança terilip
 []'wl r'ks's [**P**] ''nç' t'rylyp
- 215 (08) []'wk inçe tép tédi .. alp katıg¹⁶
 []'wk 'ynç' typ tydy ,, l'p q̄ytq
- 216 (09) [çaştan]ı éligig [ö]ngi kéterser .. anta adın
 []y 'ylykyk []nky kyt'rs'r ,, ''nt' ''dyn
- 217 (10) []q yok .. kim mening töpümdeki
 []q ywq̄ ,, kym m'nynk twypwmd'k y

¹⁶ U IV: s. 638. 183. satırda lapkitg

- 218 (11) [saçlarıg] tutgalı usar .. bo monça [söz] lep
 [] twtq'ly 'ws'r ,, pw mwnç' [] l'p
- 219 (12) [anta] ok ol rakşas y(a)vlak t[in ya]ngkulug
 [] 'wq'wl r'ks's yvl'q t[] nkqwlwq
- 220 (13) [bogazın]tın ör[t]
 [] tyn 'wyr []
- 221 (14) yangkulug ört yalın agızınt[in]
 y'nkqwlwq 'wyr t y'lyn ''qyz ynt[]
- 222 (15) [] 'yk ülgüsüz sansız tag teg
 [] 'yk 'wylkwsz s'nsyz t'q t'k
- 223 (16) [] telim üküş yekler rakşas
 [] t'lym 'wykws y'kl'r r'ks's
- 224 (17) [lar ... teg]irmileyü avlap iltiler ..
 [] yrmyl'yw 'vl'p 'ylty l'r ,,
- 225 (18) [] yér t(e)ngrişi altı türlüg
 [] yyr tnkrysy ''lty twyrlwk
- 226 (19) [] yér tepremek
 [] yyr t'pr'm'k
- 227 (20) [] ötgürü
 [] 'wytkwrw {W}
- 228 (21) [] 'yrd[]'r
 [] 'yrd []'r
- 229 (22) [] stra]yastriş
 [] y'strys
- 230 (23) [] lyrtı
 [] lyrtı

- 231 (24) [te]ngriler
[]nkry l'r
- 232 (25) [] önglög
[] 'wynklwk
- 233 (26) []lyq t'
[]lyq t'

Arka

- 234 (01) []
- 235 (02) [ça]ştanı élig []
[]st'ny 'ylyk []
- 236 (03) k' inçe t[ép tédi]
k' 'ynç' t[]
- 237 (04) t(e)ngriye bo él[ig]
tnkry y 'pw 'yl[]
- 238 (05) éligig [b]irgil []
'ylykyk []yrkyl []
- 239 (06) [] tutup [tongalar]¹⁷
[]twtwp []
- 240 (07) begi teg .. korkınç[sız]-
p'ky t'k ,, [P] qwrkynç[]
- 241 (08) -in koltı sanınça *rakşaslar* [utru]
yn kwltı s'nynç' r'ks's l'r []
- 242 (09) turur .. azrua t(e)ngri *inçe* tép tédi []
twrwr ,, 'z rw' tnkry 'ynç' typ tydy []
- 243 (10) kavşıkıya kutlug tınl(ı)g 'eng [yéğ]

¹⁷ U IV: s. 690, 207. satıra göre.

- k'vşyky y ' qwtlwq tynlq ''nk []
- 244 (11) üstü[n]ki t(e)ngrilerke y(i)me korkı[nç]
 'wystw[]ky t'nkryl'rk' ym' qwrqy[]
- 245 (12) öritg[üçi [] alp kılğuluk iş []
 'wrytk[] 'lp qyl qwlwq 'ys []
- 246 (13) [] 'y'k erdinisi []
 [] 'y'k 'rdynysy []
- 247 (14) [] keyiklerin tegriglep kısıarı arı[lan]
 [] k'yykl'r yn t'krykl'p kys'ry 'rs[]
- 248 (15) turmuş teg korkınçsız köngülin t[]
 twrmys t'k qwrqynçsyz kwnkwl yn t[]
- 249 (16) ötrü hormuzta t(e)ngri y[aşomaytrı bodıs(a)t(a)vka]
 'wytrw qwrmwz t' tkry y[]
- 250 (17) inçe tép tédi .. t(e)rkin []
 'ylyk typ ,, trkyn []
- 251 (18) ty[]k' sözlegil amt[ı]
 ty[]k' swyz l'kyl 'mt[]
- 252 (19) urungutlarıg []
 'wrwnkwtl'ryq []
- 253 (20) çaştanı élig []
 ç'st'ny 'ylyk []
- 254 (21) t[]rz w[]
 t[]rz w[]
- 255 (22) ay k'[]
 ''y k'[]
- 256 (23) kim []

	kym []
257 (24)	yok []
	ywq̇ []
258 (25)	t' []
	t' []
259 (26)	tözün[]
	twyz wn[]

U452

Ön

- 260 (01) [yalın] teg közi karakı yalınayu tegzin-
[] t'k kwyz y q̇'r'q̇y y'lyn'yw t'kz yn
- 261 (02) -türüp olurmaz mu .. v(a)runı t(e)ngri inçe tép
twrwp 'wlwrm'z mw ,, vrwny tnkry 'ynç' typ
- 262 (03) tédi arvişçılar begi tözün kım(a)rakkt(ı)ya
tydy ''rvyşçy l'r p'ky twyz wn kymr'kkty '
- 263 (04) amtı ç(a)ştanı élig beg közünmez bolup
'mty çşt'ny 'ylyk p'k kwyz wnm'z pwlwp
- 264 (05) bardı .. kalın yekler tegirmileyü avlap
p'rdy ,, q̇'ln y'kl'r t'kyrmyl'yw ''vl'p
- 265 (06) [é]ltiler ergey .. ança sözleyü turur erken
[]lty l'r 'rk'y ,, ''nç' swyz l'yw twrwr 'rk'n
- 266 (07) aning arasıta ç(a)ştanı éligke
'nynk ''r'synt' çst'ny 'ylyk k'
- 267 (08) yakın belingteg yavlak ün
y'q̇yn p'lynkt'k [P] y'vl'q̇ 'wyn
- 268 (09) yangku *teg* éşidilti yekler tr(1)jul

- y'nkq̄w t'k 'sytyldy y'kl'r trz wl
- 269 (10) badruk ç(a)kır bindıpalta ulatı bı bıçgu-
p'drwq̄ çkyr pyntyp'lt' 'wl'ty py pyçqw
- 270 (11) -ları bir ékintike salmış tokımış üning
l'ry pyr 'ykynty k' s'lmys twq̄ymys 'wynyn
- 271 (12) -e ming artuk küvrü[g]ler üninte üs-
k' mynk 'rtwq̄ kwyvrw[]l'r 'wynynt' 'wys
- 272 (13) -tünrek yavlak ü[n] turtı .. anta
twnr'k y'vl'q̄ 'wy[] twrdy ,, ''nt'
- 273 (14) ok h[o]rmuzta t(e)ngrining çatravırı atl(ı)g
'wq̄ q[]rmwz t' tkry nynk ç'tr'vyry ''tlq̄
- 274 (15) ogulu t(e)[ngride]m tonın bélinge yörgeyü
'wqwly t[]m twnyn pylynk' ywrk'yw
- 275 (16) alıp intradanu yasın élginte tutup
'lyp 'yntr'd' nw y'syn 'ylkynt' twtwp
- 276 (17) ç(a)ştanı éligning tegresinte keze yori-
çst'ny 'ylyk nynk t'gr'synt' k'z' 'ywry
- 277 (18) -dı .. anta ötrü yértinçü yér suv tepre-
dy ,, ''nt' 'wytrw yyrtynçw yyrsww t'pr'
- 278 (19) -mişin körüp maytrı bodıs(a)t(a)v yaşomaytrı
mysyn kwyrwp m'ytry pwdystv y'swm'ytry
- 279 (20) bodıs(a)t(a)v birle kök kalıg yolınça yoriyu
pwdystv pyrl' kwyk q̄'lyq̄ ywlynç' ywryyw
- 280 (21) k(e)ltiler .. ötrü maytrı bodıs(a)t(a)v inçe
klty l'r ,, 'wytrw m'ytry pwdystv 'ynç'
- 281 (22) tép [tédi] tözün yaşomaytr(ı)ya bo ç(a)ştanı

- typ []twyz wn y'swmaytry ' pw çst'ny
- 282 (23) *élig beg séziksiz bo tün ök alku*
'ylyk p'k syz yksyz pw twyn 'wyk ''lqw
- 283 (24) *yeklerig barça bulung yingak saçgay ..*
y'kl'ryk p'rç' pwlwnk yynk'q s'çq'y ..
- 284 (25) *bo t(e)ngriler yoksuz emgenürler .. birök*
pw tnkry l'r ywqswz 'mk 'nwr l'r ,, pyrwk
- 285 (26) *yagız yér arkasıntakı toprakning p(a)rmanu*
y'qyz yyr ''rk'synt'qy twpr'q nynk prm'nw
- 286 (27) *kog kıçmuk sanı neçe erser .. yene y(i)me*
q'wq qyçmwq s'ny n'ç' 'rs'r ,, y'n' ym'
- 287 (28) *alku tınl(i)glarning sanı sakışı neçe tenglig*
''lqw tynlq l'r nynk s'ny s'qysy n'ç' t'nklyk
- 288 (29) *bol[sar ne]çe tenglig kalın küçlüg yavl(a)k*
pwl[]ç' t'nklyk q'lyn kwyçlwk y'vlq
- 289 (30) *yek iç[gek] bolsarlar bodıs(a)t(a)v uguşlug*
y'k 'yç[] pwls'r l'r pwydystv 'wqwşlwq
- 290 (31) *élig begning 'eng mintın etözinteki*
'ylyk p'k nynk ''nk myntyn 't'wyz ynt'ky
- 291 (32) *bir evin tusinge y(i)me ada tuda tegür-*
pyr 'vyn twsynk' ym' ''d' t'kwr
- 292 (33) *-geli uguluk ermezler .. ne üçün tép téser*
k'ly 'wqwlwq 'rm'z l'r ,, n' 'wyçwn typ tys'r
- 293 (34) *ögil sakıngıl tözünüme bo élig beg-*
'wykyl s'qynqyl twyz wnwm ' pw 'ylyk p'k
- 294 (35) *-ning öngreki savların bo b(a)drak(a)lpdakı bés*

nynk 'wynkr'ky s'vl'ryn pw ptr'klpd'qy pys

295 (36) yüz bodıs(a)t(a)vlar barça montada öngre burhan

ywz pwdystvl'r p'rç' mwnt'd' 'wynkr' pwrq'n

Arka

296 [éki yüz]¹⁸ altmış p(a)t(a)r

[]'ltmys ptr

297 (01) kutın bulup sansartın ozguçları er[ti]

qwtyn pwlwp s'ns'rdyn 'wz qwçy l'ry 'r[]

298 (02) kentü özining katıgılanmakına köngülin

k'ntw 'wyz y nynk q'tyql'nm' qynk' kwnkwlyn

299 (03) yürekin v(a)jır teg kılıp alku bizni barça

ywr'kyn vz yr t'k qylyp 'lqw pyz ny p'rç'

300 (04) utup yégedip biznide öngre burhan

'wtwp yyk'dyp pyz ny d' pwrq'n

301 (05) kutın bultaçı boltı kınıg köngüllüg avış-

qwtyn pwl't'çy pwlty qynyq kwnkwllwk 'vys

302 (06) -in sid sadan kılıp köngülin yürekin

yn syt s't'n qylyp kwnkwlyn ywr'kyn

303 (07) buyan edgü kılınçka üklitdi

pwy'n 'dkw qylynç q' 'wyklytdy {Y}

304 (08) asdı .. burhan *kutılıg küsüşinte*

'sty ,, pwrq'n [**P**] qwtlylyq kwyswsynt'

305 (09) ançak(i)ya y(i)me tınmadın kılğuluk

'nç'qy 'ym' tynm'dyn qylqwlwq

306 (10) işinge aruk[suz] köngülin artı armadı ..

¹⁸ U IV: s. 692'ye göre.

- 'ysynk' 'rwq[] kwnkwlyn 'ryty ''rm'dy ,,
- 307 (11) öz isig özin idalayu *yaraş* yarap
- 'wyz 'ysyk 'wyz yn 'yd'l'yw y'r's y'r'p
- 308 (12) adinlarning em[ge]kin köt[ürü] k(e)n[tü] öz-
- ''dyn l'r nynk 'm[]kyn kwyt[] kn[] 'wyz
- 309 (13) -ining *emgekçe* [emgenip] uz[un] turkaru
- y nynk 'mk'kç' [] 'wz [] twrç'rw
- 310 (14) adin tnl(i)glarig edgükerü katıgl[ant]ı
- ''dyn tynlq l'ryq 'dkwk'rw ç'tyql[]y{Y}
- 311 (15) tavranti .. bo kutlug tnl(i)g [nirvan] *kapaging-*
- t'vr'nty ,, pw çwtlwq tynlq [] ç'p'qyn
- 312 (16) -a yagukk(i)ya turur .. *kiçmedin ara* bo
- k' y'qwç çy ' twrwr ,, *kyçm 'dyn 'r' pw*
- 313 (17) yértinçü yér suvda burhanlıg kün t(e)ngri
- yyrtyñw yyrswd' pwrq'n lyq kwntnkry
- 314 (18) örleyü toga kelgey üstün t(e)ngri al-
- 'wrl'yw twq' k'lk'y 'wystwn tnkry ''l
- 315 (19) -tın yal(a)nguk azu yek içgek kim erser¹⁹
- tyn y'lnkwç ''z w y'k 'yçk'k kym 'rs'r
- 316 (20) aning utru turtaçı yok .. *tongalar begi teg*
- ''nynk 'wtrw twrd'çy ywç ,, *twnk'l'r p'kyt'k*
- 317 (21) korkınçsız ayınçsız köngülin *tepreñsiz*
- çwrçynçsyz ''yynçsyz kwnkwlyn t'*pr'nçsyz*
- 318 (22) turup kalın yeklerning *yavlakın ömedin*²⁰
- twrwp ç'lyn y'kl'r nynk y'vl'çyn 'wym'tyn

¹⁹ Mz. 98 ön 1. satırda "... kim bar erser ..".

²⁰ Mz. 98 Ön, 4. satırda "*samadın*".

- 319 (23) muna amtı barçanı utar yégedür .. [yaşomayt]rı²¹
 mwn' 'mty p'rç'ny 'wt'r yyk'dwr ,, []ry
- 320 (24) bodıs(a)t(a)v inçe tép tédi .. ayagka tegim-
 pdystv 'ynç' typ tydy ,, 'y'qğ' t'kym
- 321 (25) lig tözün maytr(ı)ya .. amtı biz y(i)me ol
 lyk twz wn m'ytry ' ,, 'mty pyz ym' 'w l
- 322 (26) edgülüg ç(a)ştanı éliggerü yakın barıp
 'dkwlwk çst'ny 'ylyk k'rw y'ğyn p'ryp
- 323 (27) ol kutlug tınl(ı)gıg körmekin közümüz-
 'wl qwtlwq tynlqyq kwym'kyn kwyz wmwz
- 324 (28) -ni kutlig kıvılg kılalım .. maytrı bodıs(a)t(a)v
 ny qwtlyq qyvlyq qyl'lym ,, m'ytry pdystv
- 325 (29) inçe kılalım tép sözleyü eki[si barça]
 'ynç' qyl'lym typ swyz l'yw 'yky[]
- 326 (30) ç(a)ştanı élig tapa bardılar .. [anta] ötrü
 çst'ny 'ylyk t'p' p'rdyl'r ,, []'wytrw
- 327 (31) belingteg ç(a)ştanı élig tegresinte koltı
 p'lynkt'k çst'ny 'ylyk t'kr'synt' kwlyt
- 328 (32) sanınça yekler katıg ünin kık(ı)rıştılar
 s'nynç' y'kl'r q'tyq 'wynyn qyqryşty l'r
- 329 (33) alakırıştılar²² .. ağızlarıntın közlerintın
 'l'qyrysty l'r ,, 'qyz l'ryntyn kwyz l'ryntyn
- 330 (34) burunlarıntın barça korkgu teg ört
 pwrwnl'ryntyn p'rç' qwrqww t'k 'wyr
- 331 (35) yalın üntürüp tişler/in azıgların çıkra-

²¹ Mz., 98 Ön, 5. satıra göre

²² Mz. 151, ön, 4. satırda al]akırışdılar.

y'lyn 'wyntwrwp tysl'ryn ''z yql'ryn çyqr'

332 (36) -tıp sıçganakların *urunu* ayaların yapıntı

typ syçq'n'ql'ryn 'wrwnw ''y'l'ryn y'pynty

Mz. 98

Arka

333 tokuzunç ülüş elig

twq̄wz wnç 'wylws 'lyk

334 (01) satagırı haymavatı pançıkıt[a] ulatı yekler

s't'kyry q'ym'v'dy p'nçyky t[] 'wl'ty y'kl'r

335 (02) urungut[la]rı [er]dinilig ya[rıkla]rım kedip

'wrwnkwt[]ry []dyny lyk y'[]ryn k'dyp

336 (03) busuşlug sakınç[lıg köng]ülin [kök ka]lıgta²³

pwsowlwq s'q̄ynç[]wl yn []lyqt'

337 (04) maru berü yorıdılar .. ötrü ç[aş]tan[ı]

'yn'rw p'rw ywrydy l'r ,, 'wytrw ç[]t'n[]

338 (05) [élig] beg ko[r]kınçsız köngülin rakşas[ka]

[] p'k q̄w[]q̄ynçsyz kwnkwł yn r'ks's[]

339 (06) [yakın kelip] erdi .. közünürte rakşa[slar]

[]'rdy ,, kwyz wnwr t' r'ks'[]

340 (07) [] ölüm] matar osug[lug]

[]m'd'r 'wsqw[]

341 (08) [] çaş]tanı [élig beg]

[] [P]t'ny []

342 (09) []t .. m[]

[]t ,, m[]

²³ U 1570, 6. satıra göre.

343 (10) []r sw[]

[]r sw[]

344 (11) []

Mz. 151

Arka

345 (01) []

346 (02) [] çəştanı élig[]

[]ç'st'ny 'ylyk[]

347 (03) [balıkım]dakı tınl(ı)glarıg []

[]d'qy tynlq l'ryq []

348 (04) []t' .. amtı bir ik[intike]

[]t' ,, 'mty pyr 'yk[]

349 (05) [] sınaşu körelim .. []

[]syn'sw kwyr'lym ,, []

U 1570

Ön

350 (01) []l

[]l

351 (02) [e]dgülüg ç(a)ştanı

[]dkw lwk [P] çst'ny{Y}

352 (03) éliggerü yakın barıp

'ylyk k'rw y'qyn p'ryp

353 (04) ol kutlug tınl(ı)gıg körmekin

'wl qwtlwq tynlq yq kwyrm'kyn

354 (05) közümüzni kutlug kıvılgıg k[ıl]-

kwyz wmwz ny qwtlwq qyvlyq q[] -

355 (06) -alim .. mayırı bodıs(a)t(a)v inçe kılalım

'lym ,, m'ytry pwdystv 'ynç' qyl'lym

356 (07) [té]p [] ç(a)ştanı

[]p [] çst'ny

357 (08) []

Arka

358 (01) wrwp []

wrwp []

359 (02) manıb(a)drı purnab(a)drı

m'nypry [**P**] pwrn'pdry

360 (03) g(o)palı satagırı haymavadı pan-

kp'ly s't'kyry q'ym'v'ty p'n

361 (04) -çıkıta ulatı yekler urungutları

çyky t' 'wl'ty y'kl'r 'wrwnkwtl'ry

362 (05) *erdinilig* yarıkların kedip busuş-

'rdynylyk y'ryq l'ryn k'dyp pwsws

363 (06) -lug sakınçl(ı)g köngülin kök kalıg-

lwq s'qynçlq kwnkwlyn kwyk q'lyq

364 (07) -ta ı[naru ber]ü yor[ıd]ıl(a)r ötrü

t' 'y[]w ywr[]ylr 'wytrw

U 451

Ön

365 (01) [] balıktakı yavız irü b(e)lgü-

p'lyqd'qy y'vyz 'yrw p'lkw

366 (02) -[ler] barça kalısız yitlinip barıp

[] p'rç' q'lysyz yytlynyp p'ryp

367 (03) yeklerning korkgu teg y(a)vlak

y'kl'r nynk qwrqqw t'k yvl'q

368 (04) ünleri y(i)me éşidilmedi .. ötrü

'wynl'ry ym' 'sydylm'dy ,, 'wytrw

369 (05) ç(a)ştanı élig begig []q adasın

çst'ny 'ylyk p'k yk []q ''d'syn

370 (06) [tar]ıkmışın k(é)tm[işin körüp]

[]yqmısyn ktm[]

Arka

371 (01) []w' türlüg []

[]w' twyrlwk []

372 (02) todamak ermiş barça sézik[i]

twd' m'q 'rmys p'rç' syzyk[]

373 (03) kétkey tarıqçay .. élig beg inçe

kytk'y t'ryqq'y ,, 'ylyk p'k 'ynç'

374 (04) tép tédi .. ay rakşas ayın amtı

typ tydy ,, 'y r'ks's 'yyn 'mty

375 (05) twz []t[]rw irig yavgan

twz []t[]rw 'yryk y'vq'n

376 (06) []m' .. 'lysw []

[]m' ,, 'lysw []

Sıralamada Yeri Tespit Edilemeyen Belgeler

U 1015

Ön

- 377 (01) kwyr[]
kwyr[]
- 378 (02) ançak(i)y[a]
'nç'qy[]
- 379 (03) []tyn yeklerke []
[]tyn y'kl'rk' []
- 380 (04) []yz l'r ay teg []
[]yz l'r 'y t'g []
- 381 (05) y(i)me *méni* korkın[ç]
ym' *myny* qwrqyn[]
- 382 (06) üçün tép téser []
'wyçwn typ tys'r []
- 383 (07) bursung kuvrag []
pwrswnk qwvr'q []
- 384 (08) tutyuk m(e)n []
twtywq mn []
- 385 (09) etözüngde []
't'wyz wnkt' []
- 386 (10) s(e)n anı biz y[]
sn ''ny pyz y[]
- 387 (11) tép tédi 'w[]
typ tydy 'w[]
- 389 (12) y(a)rlıkamış [umug] inag []

- yrlyq'mys [] 'yn'q []
- 390 (13) m[] '[]
- m[] '[]
- 391 (14) tavarım yok []
- t'v'rym ywq̄ []
- 392 (15) burhan y[]
- pwrq'n y[]
- 393 (16) süzülüp []
- swyz wlwp []
- 394 (17) erke inçe tép [tédi]
- 'rk' 'ynç' typ []
- 395 (18) bizinge y(i)me ol []
- pyz ynk' ym' 'wl []
- 396 (19) esirgençsiz köngüli[n]
- 'syrk'nçsyz kwnkwly[]
- 397 (20) *béş yüz yekler* []
- pys ywz y'kl'r* []
- 398 (21) ol *ertın üç* '[...]
- 'wl 'rdyn 'wyç '[]
- 399 (22) []' altılar .. '[]
- []' 'lty l'r ,, '[]
- 400 (23) *tüşemiş* []lq []
- twys'myš* []lq []
- 401 (24) *kwp*[]tw []wq[]
- kwp*[]tw []wq[]
- 402 (25) *balık uluş* []

- p'ly q' wlws []
 403 (26) []
 404 (27) k[]
 k[]
- Arka**
- 405 (01) [] tuyup
 []twywp
 406 (02) [ya]zuklug irinç
 []z wq'lwq 'yrync
 407 (03) [u]rgalı ugradı
 []rq'ly 'wqr'dy
 408 (04) [] vk[]w'd''[] sytw
 []vk[]w'd''[] sytw
 409 (05) [] yekler oot
 []y'kl'r 'wwt
 410 (06) [] kedin artlarinta
 []kydyn 'rtl'rynt'
 411 (07) []ry'ty' yasın
 []ry'ty' y'syn
 412 (08) [] üntürtiler ..
 [] 'wyntwrdy l'r ,,
 413 (09) [] karakların
 [] q'r'ql'ryn
 414 (10) [] tag sengiri teg
 [] t'q s'nkyny t'k
 415 (11) []p uganka []'kmys'r

- []p 'wq'nq' []'kmys'r
- 416 (12) []kswrw []'qy'
- []kswrw []'qy'
- 417 (13) []
- 418 (14) []rtmys teg
- []rtmys t'k
- 419 (15) []q bargalı uma-
- []q p'rq'ly 'wm'
- 420 (16) [] yekler kıpkız-
- [] y'kl'r qyp qyz
- 421 (17) [ıl]qw teg közin
- []qw t'k kwyz yn
- 422 (18) [] küvençlig ootın
- []kwyv'nçlyk 'wwtyn
- 423 (19) [] tép téşdiler
- [] typ tysdy l'r
- 424 (20) []sw' kim bir'ök
- []sw' kym pyr'wk
- 425 (21) [] tıda tutguluk
- [] tyd' twtqwlwq
- 426 (22) []k' ergülük
- []k' 'rkwlwk
- 427 (23) []yl''t' 's []rky'
- []yl''t' 's []rky'
- 428 (24) []wt içinge
- []wt 'yçynk'

429 (25) []qwsy' kim
[]qwsy' kym
430 (26) []k
[]k
431 (27) []

U 1625

Ön

432 (01) çsyz köng[ül]
çsyz kwnk[]
433 (02) t[é]di .. ne atl(i)[g]
t[]dy ,, n' ''tl[]
434 (03) 'k rakşasa .. m[]
'k r'ks's ' ,, m[]
435 (04) []q negülük []
[]q n'kwlwk []
436 (05) rakşas inçe []
r'ks's 'ynç' []
437 (06) köngül iyin m[]
kwnwl 'yyyn m[]
438 (07) [] yavlak lamboda[ra]
[]y'vl'q l' mpwd'[]
439 (08) []

Arka

440 (01) []y'
[]y'
441 (02) [] yaşın yaş(1)nmış

- [] y'syn y'snmys
- 442 (03) [] turur kıpkızıl
- [] twrwr q̇yp q̇yz yl
- 443 (04) []p ulug bedük
- []p 'wlwq p'dwk
- 444 (05) []' sakınçın
- []' s'q̇ynçyn
- 445 (06) [] *köngül* ölürür .. birök
- [] kwnkwł 'wylwrwr ,, pyrwk
- 446 (07) []s(e)n .. témin *ök*
- []sn ,, tymyn 'wyk
- 447 (08) []q̇ qyd[]
- []q̇ qyd[]

İKİNCİ BÖLÜM

ÇEVİRİ

(1-8) ... sesiyle dolu... Hükümdar *Caştana* ... engeli... geceleyin korku... durdu. Sağlam ... kemendini atıp keskin... yakalayıp yüksek gökyüzünden...

(9-10) Aslanların yürüyüşü ile yürüyüp, *Ujjayinī* (adlı) şehrin batısında durarak ileri geri yürüdü.

(10-12) Ondan sonra, hükümdar dört yol ağzında yürürken, (burada) sayısız denecek kadar çok şeytan gördü.

(13-15) Bu şeytanlar insanların etini yiyip, kanını içip, bağırsaklarını vücutlarına sarıyorlardı.

(15-17) Korkunç bir görünüşe bürünüp, hiddetli (bir) sesle haykırarak,

(17-19) üç dişli mızrağı ellerinde tutup, kapkara büyük dağlara benzeyen vücutlarıyla oynayarak,

(19-22) ateş renkli, örgülü saçlarını omuzlarından sarkıtıp, zehirli yılanlarla bedenlerini süsleyip hep birlikte dört yol ağzında dolaşıyorlardı.

(22-26) Bunları görünce Hükümdar *Caştana*, cesaretini toplayıp, kahramanlar beyi gibi *kṣatriya* kastına mensup birinin edasıyla adımını atıp, korkusuz bir yürekle bu şeytanların arasına girdi.

(26-28) O zaman şeytanlar Hükümdar *Caştana*'yı görüp, (onu) yutacakmış gibi hazırlanıp, (onun) etrafını çepeçevre sarıp şöyle dediler:

(28-30) “Hey, kimsin sen? Nasıl oldu da kendi kendine bizim üstlü altlı dağ gibi dişlerimize artık (bulaşık) olmaya geldin?”

(30-33) Bu sözü işiten Hükümdar *Caştana*, yüreğini sağlam tutup hiç korkmadan o şeytanlara şöyle dedi:

(33-36)“Hey şeytanlar, çabuk bana söyleyin! Benim şehrimdeki insanları nasıl öldürsünüz. Size bu şehre girme cesaretini kim verdi?”

(36-38) Benim bu keskin kılıcıma (bir) bakın. (bununla) gövdelerinizi keserek parça parça edip bırakırım.

(38-40)Şehrimin, halkımın başına gelen bunca felaket haberini duyup da katlanmak mümkün değildir.”

(40-42) ondan sonra o şeytanlar Hükümdar *Caştana*’nın bu derece hiddetli (ve) haşin sözlerini işitip,

(42-46)öfkelerinden dolayı çok fazla canları sıkılıp, hemen oyunlarını oynayarak, dans ederek, şarkı söyleyerek ellerini çarparak

(46-49) adalelerini sıkarak, ateş renkli kıpkırmızı saçlarını arkalarına salıverip ateş gibi üç dişli mızrak, şimşek gibi gürz ve tokmakları ellerinde tutarak

(49-51)Hükümdar *Caştana*’yı mızraklamaya, vurmaya hazırlanarak birbirleriyle şöyle konuştular:

(51-54)“Artık neyi bekliyorsunuz? Çabuk bunu mızraklayıp doğrayalım, öldürüp (bunu) başka (bir) aleme gönderelim.”

(54-59) Bunun üzerine Hükümdar *Caştana* bütün gücünü ortaya koyup dinç bir şekilde sıçrayarak varıp *Urumukha* adlı şeytanın tepesindeki saçını çekerek tutup kılıcını yukarı kaldırıp, başını kesmeye niyetlendi.

(59-61) Böylece şeytanlar Hükümdar *Caştana*’nın gücünü, kuvvetini; ışığını, haşmetini, azametini ve şansını görerek korktular.

(61-63) Seslerini yükseltip hükümdara şöyle dediler:

(63-65)“Ey insanların arslanı, hükümdarların asil Tanrısı! Merhamet edip, gönlünü arıt.

(65-67) Bizi öldürsen bile hiçbir şekilde şehrindeki hastalığın derdin gideceği yok.

(67-69) Şimdi bizim için iyi duygular besleyip, bize umut (verici) ol.”

(69-72) Hükümdar şöyle dedi: “Ey şeytanlar! Çabuk söyleyin. Neden benim şehrimdeki halkımdaki hastalık gitmez?

(72-75) Şeytanlar şöyle cevap verdiler: “Büyük hükümdar! Senin şehrinin güney tarafında büyük bir söğüt (ağacı) var. Orada kötü düşünceli şeytanlar var.

(76-79) Üç büyük gözleri (var) ateş renkli saçları arkasına yayılmış, tutuşturulmuş meşale alevi gibi gözleri parıldayarak dönüp durur.

(79-81) Daima acımasızca sayısız canlıyı azı dişleriyle parçalayarak öldürüp doyulup kanılmayan

(82) ... yazarak

(82-87) ise korkusu ... sağlam olsa kahramanlar beyi gibi ... yay çekip bütün düşmanlar yenmiş ... kim olsa, onu nasıl yenmeye muktedir olabilirsiniz?

(87-89) Fevkalade azimli, ilmi irfanı tam, yeryüzünün hakimi Hükümdar *Caştana*'yım ben.

(90-92) Yüreğimi sağlamlaştırıp, korkusuzca sizinle savaşmaya geldim.

(92-95) Ey şeytanlar! Gerçekten sert (ve) acımasız iseniz benimle savaşmaya hazır olun. Şimdi birbirimizi sınavalım. Hangimiz kuvvetliymişiz (görelim).

(96-98) böyle söyleyip ateş gibi keskin kılıcını elinde tutarak şeytanlara doğru yaklaşıp sıçrayarak aralarına girdi.

(98-100) (Şeytanların) en büyüğü (olan) *Kalaşodara* adlı şeytanın tepesindeki saçı tutup kılıçla kesmeye hazırlan(dı.)

(101-107)Şeytanlar tepesi ... hükümdar ... dünya kudreti ... kendimiz ... can ... dedi ...

(108-111) ... saadeti, nuru ışığı ... saygıyla ... değip avuçlarını kavuşturup hükümdarlara söyle dediler:

(112-113) “Ey hanlar hanı! Buyruęun ne ise onu yerine getirmeye hazırız.”

(113-117) Hükümdar şöyle dedi: “ülkemdeki musibeti gördükçe bu kılıcımla sizin kanınızı içmek istiyorum.”

(117-119) Şeytanlar şöyle dediler: “Yüce hükümdar, buradan ileride son derece kötü iki şeytan var.

(119-123) Birisinin adı *Uru*, diğerinin *Agnikeşsa*. Biz ... onlara tabiyiz. Onları yenmeye muktedir olabilirsen gönlünde ne arzun varsa gönlüne göre (seni) tatmin edecek.”

(123-125) Bunun üzerine Hükümdar *Caştana* kendi kendine şöyle dedi:

(125-133) “... sonsuz geniş yeryüzü ... şeytanlar olsa ... korkum ... ben ne zaman ... söyleyip hükümdarı ...

(133-141) ... yabani hayvanlar ... o şeytan ... şöyle dedi: ... durur ...

(142-145) ölümcül matar ağzını ... çabuk söyle ... öldürürsün ...

(145-151) bunun üzerine o şeytan, hükümdar *Caştana*'nın sayısız zamanlarda sevap kazanmış olmasına ... titreyerek ...

(152-156) hükümdara şöyle dedi: “Ey hükümdarlar hükümdarı! Senin yiğitliğinle kim ... şeytan ...

(157-158) şeytan var. O şeytan varıp güzel, tatlı sözler söyleyerek pek çok canlıyı öldürür.

(158-161) Ey insanların hükümdarı! Bunun için şimdi kendi canımı sana emanet ediyorum. Ben o şeytana tabiyim.

(161-164) O şeytan yine güzel sözler söyleyip, türlü türlü, çeşit çeşit görmeye değer güzel yüzler takınıp ansızın pek çok canlıyı öldürür.

(164-167) Yüce hükümdar Onu yenmek için gayret et. Hemen, arzun ve amacın yerine gelir.”

(167-168) Bunun üzerine hükümdar hemen o şeytanı bulmaya gitti.

(168-170) O anda *Duştā* adlı şeytan hükümdarı uzaktan görünce kendi suretini değiştirip

(170-172) Hükümdar *Caştana*'nın güzide (ve) sevgili kraliçesinin suretine bürünüp

(172-174) Hükümdarın arkasından yürüyerek tatlı bir sesle seslenerek hükümdara şöyle dedi:

(174-176) “Sevgili hükümdarım! Beni evimizde, yatağımızda bırakıp nereye gitmeyi planlıyorsunuz?”

(176-177) Herhalde başka bir sevgiliniz var ki onun için beni bırakıp gidiyorsunuz!

(177-180) Hemen bana söyleyiniz sevgili hükümdarım! Eğer söylemezseniz işte şimdi ölürüm.”

(180-181) Bu sözü işiten hükümdar *Caştana* çengelle (bağlanmış gibi) ...

(183-186) Bunun üzerine *Duştā* adlı şeytan çok korktu (ve) kendi şeytan suretiyle hükümdarın ayaklarına göğsüyle kapanıp şöyle dedi:

(186-188) Yüce hükümdar! Şimdi ben sana tabiyim. Her ne buyurursan onu yerine getirmeye hazırım.

(188-190) Buradan (biraz) ileride, çok uzakta değil! *Trijatā* adlı kötü (bir) şeytan var.

(190-192) Senin ülkendeki hastalık (ve) sıkıntılarının asıl sebebi odur.

(192-193) Onun emirlerine istemeyerek (de olsa uyararak) bu şekilde (pek çok) kötülük yapıyorum.”

(193-195) Bundan sonra hükümdar *Caştana* sağlam ve cesur yüreğiyle o şeytanı bulmaya gitti.

(195-196) Böylece, yürürken uzaktan (bir) saz sesi, şarkı işitildi.

(196-198) Hükümdar, orada hemen kapkaranlık gecede gürültüyü (aradığı) ses sanarak bir an durdu.

(198-200) O şarkı sesini işitince hemen bodhisattvaların ilmince kesin olarak anladı.

(200-202) “Şeytanların hile ve yalanla, aldatmayla söyledikleri şarkı sesidir bu” deyip

(202-204) Öylece (biraz) bekledikten sonra, hemen o *Trijatā* adlı şeytana yaklaşıp şöyle dedi:

(204-207) “sen olduğunu anladım ey utanmaz şeytan! Senin hile ve aldatma ile ortaya koyduğun işlerin ... asla ben ... gönlünü

(208-213) ... yok ... yakınlaşıp ... gönlünü ... bu tepemdeki ... dişimin ... geldi ...

(214-215) O şeytan biraz kendini toplayıp ... şöyle dedi:

(215-218) “Cesur (ve) sert hükümdar *Caştana*’yı ayrı tutarsak, ondan başka ... yok ki benim tepemdeki saçları tutup çekmeye gücü yetsin.”

(218-220) Bu şekilde konuştuğu esnada o şeytan kötü (bir şekilde) cınlayan ses boğazından çıkararak

(221-224) ... gürültülü ateş ağzından ... hadsiz hesapsız, dağ gibi ... pek çok şeytanlar, cinler ... etrafını çepeçevre sarıp (ona) hücum ettiler.

(225-233) ... Yer Tanrısı altı türlü ... yer sarsıntısı ... dolayısıyla ... *Trāyastriṃśah*'daki ... Tanrılar ... renkli ...

(234-238) ... Hükümdar *Caştana* ... şöyle dedi. "... Ey Tanrı! Bu hükümdar ... hükümdarı ver.

(239-242) ... tutup, kahramanlar beyi gibi korkusuzca, sayılamayacak kadar çok şeytana karşı durur."

(242-248) Tanrı *Zervan* şöyle dedi: "Ey *Kauşika*! Kutlu canlı, en üstün Tanrılarda bile korku uyandıracak, gerçekleştirilmesi zor (olan) iş ... cevheri ... geyikleri çeviren aslanın durduğu gibi cesaretle ..."

(249-250) Bunun üzerine Tanrı *Hormuzta*, *Yaşomaitra* (adlı) bodhisattvaya şöyle dedi:

(250-259) "Hemen ... söyle. Şimdi ... savaşçıları ... hükümdar *Caştana* ... ay ... kim ... yok ... asil ...

(260-262) Alev gibi gözü parıldayarak dönüp durup oturmaz mı? *Varunah* Tanrı şöyle dedi:

(262-265) "Ey sihirbazlar beyi asil *Kāmarakta*! Şimdi hükümdar *Caştana* görünmez olup gitti. Pek çok şeytan (onun) etrafını çevirip (ona) saldıracaklar."

(265-268) Bu şekilde konuşup dururken bu sırada hükümdar *Caştana*'nın (kulağına) yakın (bir yerlerden) korkunç kötü (bir) ses yankı gibi çalındı.

(268-272) Şeytanların üç başlı mızrak, çark (ve) mızraktan başka bıçakları birbirine çalıp tokuşturmasından çıkan gürültü, binlerce davulun (çalınmasından çıkan) sestten daha kötü bir sestti.

(272-277) Hemen Tanrı *Indra*'nın *Citravīrya* adlı oğlu tanrısal giysisini beline sararak alıp, *Indradhanus* yayını elinde tutarak hükümdar *Caştana*'nın etrafında dolaşıp yürüdü.

(277-280) Ondan sonra yeryüzünün sallandığını görünce Bodhisattva *Maitreya*, Bodhisattva *Yaşomitra* ile birlikte gökyüzünden yürüyerek geldiler.

(280-281) Bunun üzerine Bodhisattva *Maitreya* söyle dedi:

(281-284) “Ey asil *Yaşomitra*! Bu hükümdar *Caştana*, şüphesiz bu gece de bütün şeytanları her tarafa saçacak. Bu tanrılar boş yere eziyet çekiyorlar.

(284-289) Eğer (sayıları) kara toprak altındaki toprağın zerresi kadar da olsa ve yine bütün canlıların sayısı kadar da olsa, ne kadar da kalabalık, güçlü, kötü şeytanlar da olsalar

(289-292) bodhisattva soyundan (gelen bir) hükümdarın, hiç bir şekilde, bedenindeki bir tek kılına bile zarar vermeye muktedir olamazlar.

(292-294) Niçin dersen, bu hükümdarın önceki sözlerini düşün ey asilim!

(294-297) Bu *Bhadrakalpa* içindeki beş yüz bodhisattvaların hepsi bundan önce Buda saadetini bulup *Samsāra*'dan kurtulmuş olanlardı.

(298-301) Kendisinin gayret etmesinden dolayı kalbi elmas gibi sertleşip hepimizi tamamen mağlup edip bizden önce Buda saadetini bulacak oldu.

(301-304) Düşünceleri yoğunlaştırmaya yardımcı sihirle başarı elde edip, gönlünü sevap için yükseltti.

(304-306) Buda saadetine (olan) arzusunda azıcık bile dinlenmeden, yapacağı işine yorulmak bilmez bir şekilde (sarılarak bu çabada) asla gücünü yitirmedi.

(307-308) Kendi tatlı canını feda edip, (kendisine) yakışanı yapıp, başkalarının derdine çare buldu.

(308-311) Kendi kendinin acısıymış gibi acı çekip, daima başka canlıları düzeltmek için gayret etti.

(311-312) Bu kutlu canlı *Nirvana* kapısına çok yakın durmaktadır.

(312-314) Gecikmeden bu yeryüzünde ilahi güneş (gibi) yükselerek doğup gelecek.

(314-316) Yukarıda tanrı aşağıda insan veya şeytan (hiç) kimse onun (karşısında) duramayacak.

(316-319) Kahramanlar beyi gibi korkusuzca, sarsılmaz (bir şekilde) durup kalabalık şeytanların kötülüğünü düşünmeden işte şimdi (onların) hepsini mağlup eder.”

(319-320) Bodhisattva *Yaşomitra* şöyle dedi:

(320-324)“Ey saygıdeğer, asil *Maitreya*! Şimdi biz yine o iyilik sahibi hükümdar *Caştana*’ya doğru yaklaşıp, o kutlu insanı görmekle gözlerimizi mutlu kılalım.

(324-326) Bodhisattva *Maitreya* “Öyle yapalım.” Dedi (ve) ikisi birlikte hükümdar *Caştana*’ya doğru gittiler.

(326-329) Ondan sonra korkunç (bir şekilde) hükümdar *Caştana*’nın çevresinde sayılamayacak kadar çok şeytan (toplanıp) kaba seslerle bağırıp çağırdılar.

(329-332) Ağızlarından, gözlerinden, burunlarından tamamen korkunç ateşler saçıp, dişlerini gıcırdatıp, adalelerini birbirlerine vurarak, avuçlarını sıktılar.

(334-337) *Sātāgiri*, *Haimavata*, *Pañcika*'dan başka şeytanlar ve (onların) savaşçıları değerli zırhlarını giyip sıkıntıyla tasayla gidip gökyüzünde öteye beriye yürüdüler.

(337-339) Bunun üzerine hükümdar *Caştana* cesur yüreğiyle şeytana yaklaşmıştı.

(339-344) Ortalıktaki şeytanlar ... ölüm canavarı *Mātār* gibi ... hükümdar *Caştana* ...

(345-349) ... hükümdar *Caştana* ... şehrimdeki canlıları ... şimdi birbirlerine ... boy ölçüşelim ...

(350-357) ... Üstün vasıflı hükümdar *Caştana*'ya doğru yaklaşıp “ol kutlu canlıyı görmekle gözlerimizi (nurlandırırım) mutlu kılalım.” (dedi). *Bodhisattva Maitreya* da öyle yapalım ... *Caştana* ...

(358-364) *Pūrnabhadra*, *mānibhadra*, *gopālī*, *satāgiri*, *haimanavata*, *pañcika*'dan başka şeytanlar ve (onların) savaşçıları değerli zırhlarını giyip üzüntülü ve tasalı bir şekilde havada oraya buraya yürüdüler. Daha sonra ...

(365-370) şehirdeki kötü işaretler tamamen yok olup gidip şeytanların korkunç sesleri artık (bir daha) işitilmedi. Sonra hükümdar *Caştana* ... tehlikenin dağılmasını gitmesini görüp...

(371-376) ... çeşitli ... engellemiş bütün şüphesi dağılacak. Hükümdar şöyle dedi: “Ey şeytan! Söyleyin şimdi ... kaba saba ...

(377-384) Birazcık ... şeytanlara ... ay gibi ... yine beni korkunç ... niçin diye soracak olursan ... (rahipler) cemiyeti ... tuttum ...

(385-394) vücudunda ... sen onu biz ... dedi ... buyurmuş ... dayanarak ... malım mülküm yok ... Buda ... temizlenip ... kişiye şöyle dedi:

(395-404) ... bize yine o ... cömertliğiyle ... beş yüz şeytan ... o kişiden üç ... aldılar ... rüya görmüş ... ülke ...

(405-412) ... hissedip ... günahkar zavallı ... hücum etmeye kalkıştı ... şeytanlar ateş ... arka sırtlarında ... yayını ... ortaya çıkardılar

(413-431) ... gözbebekleri ... dağ eteği gibi ilaha ... gibi ... varama(dı) ... şeytanlar kıpkırmızı ... gibi gözü ... mağrur ateşle ... diye konuştular ... ki eğer ... engelleyerek yaklaşacak ... barınak ... içine ... kim ...

(432-439) gönül ... dedi ne isimli ... ey şeytan! ... niçin şeytan şöyle ... gönüle göre ... kötü *lambodara* ...

(440-447) ... ışık parlamış ... durur kıpkırmızı ... yüce ... düşünceyle ... gönül öldürür. Eger ... sen hemen ...

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NOTLAR

007 ışıkn: Bu kelime Clauson'da *yışığ* (?*ışığ*) “ip (cord), halat (rope) ya da bir tür özel ip (some particular kind of rope)” (Clauson, 1972: 977b) şeklinde geçer. Clauson baştaki y- sesinin protez mi yoksa aslî mi olduğunu kesin olmadığını belirtir. Ayrıca bu kelime DLT'de *yışığ* “ip; kayıştan örülmüş bağ; boyunduruk kayışı” (DLT I: 126, 158, 165 vd.), *yışıklıg* “ipli, ipi olan” (DLT III: 49) şeklinde yer alır.

009 uçayan: < Skr. Ujjayinī, Ujjain, Oujein. Hintlerin yedi kutsal şehrinde biri, Hint coğrafyacıların boylam hesabında kullandıkları ilk meridyendir; modern Ujjain kenti, antik şehrin yaklaşık bir mil güneyindedir (SH 330b; UIV: 727).

010 maru: “öteye, ileriye” *ın+aru* <*ın+garu* < *ın “o”. Marcel Erdal Ön Türkçede bir *ı(n) zamirinin olduğunu ve bu ın+ zamirinin Eski Türkçede *ınça* ‘o şekilde’, *ınçıp* ‘o halde’, *ıntın* ‘o taraftaki’, *maru* ‘o tarafa, ileriye doğru’, Klasik Moğolcada *inu*, *inagşı* gibi sözcüklerde görüldüğünü belirtir. (Erdal, 2013: 266)

019 işin: <*iş-(i)n* “saç örgüsü” (TSD: 264a). *iş-* “bağlamak, bükme” (TSD: 263b).

027 singirkelir: <*siñ-(i)-r-* “yutmak, hazmetmek” (TSD: 489b). *Siñdür-* “sindirmek, hazmettirmek; saklamak” (DLT: 397). *siñ-* “to sink into (something Dat.); to be absorbed, digested”, and the like. *siñ-* “bir şeye gömülmek batmak, hazmedilmek, sindirilmek ve benzeri” (Clauson, 1972: 833b). *sinür-* “yutmak (to swallow), hazmetmek (to digest)” (Clauson, 1972: 841a).

028 avlap: <*avla-p* “bir şeyin çevresini dolaşmak, sıkıştırmak, sıkmak” (TSD: 46b) Clauson *avla-* kelimesinin *ava+* kelimesinden türediğini ve *avla-* kelimesinin “etrafını sarmak (to crowd round), kuşatmak (to surround) gibi anlamlara geldiğini belirtir (Clauson, 1972: 10b). Metinde “*çepeçevre*” anlamına gelen *teğirmileyü* sözü ile birlikte kullanılmıştır.

030 yokı: *yok+ı* “çanak bulaşığı, kaptaki bulaşık” (‘yak’ kelimesiyle birlikte ‘yuk yak’ şeklinde kullanılır) (DLT: 809).

031 savag: <*sab-* <*sav-a-g* “söz, haber, salık; mektup; risale; atalar sözü, darbimesel; kıssa, hikâye, tarihsel şeyler” (DLT: 498). Birinci heceden sonraki /I/ ile yardımcı ünlü /I/'nın bazen genişleyerek /A/ olması Uygur metinlerinden N ağzının bir özelliğidir (Ercilasun, 2006: 273). Bu kelimedede de bu durumun bir yansıması görülür. *Savag* sözü metin içinde iki farklı yerde (31-180) bu şekilde geçer.

039 tod: “Kötü, ucuz, şerefsiz” (TSD: 563a). Tot peculiar to Uyg. Bud. and used only in the Hend. tot uçuz; presumably ‘worthless’ or the like (Clauson, 1972: 449b). Tot Budist Uygur metinlerine özgüdür ve yalnızca *tot uçuz* ikilemesinde kullanılır. Muhtemelen “değersiz, yararsız” gibi bir anlama gelir.

042 övkelerinte: *öpke* > övke “akciğer, ciğer; öfke, kızgınlık” (DLT: 460).

046 sıçganakların: *sıçganak* “kas, adale” (TSD: 478a). Sıçganak, *sıçga:n* “kas, adale” gerçek anlamı “küçük fare”. Aynı metafor İndo-Avrupa dillerinde de meydana gelmiştir, örneğin Latince *mus* “fare”, *musculus* “kas, adale”. Türk şiveleri için standart bir kelime değildir. Yalnızca “sıçganakların tutunup” ifadesinde kullanılmıştır (Clauson, 1972: 796b).

056 sékriyü: *sekri-* “sıçramak, hızla koşmak” (TSD: 472b) *sékri-* “zıplamak, sıçramak (to jump)” (Clauson, 1972: 822a). “Seğirtmek, (koşup) atlamak, sıçramak” (EUT: 284a)

056 urumukı: < *Skr. urumukha:* “bir şeytan adı” (EUT: 362b) *uru* “geniş, yaygın, büyük, çok; mükemmel” (Kaya 2006: 73); *mukham* “yüz, ağız, ön kısım” (Kaya 2006: 225).

060 çoğın yalının: *çog yalın* “ışık, parlaklık” (Şen, 2002: 98) anlamına gelen ve metinde iki kez geçen bir ikilemedir. Çog “*ateş alevi, ateş yalını; güneşin yalını, saçakları*” (DLT: 155) *ateş alevi, köz; parlaklık güneşli yer* (TSD: 149a) Yalın “*alev*” (DLT: 735) *alev, yalım; meşale* (TSD: 648B) Çog, başlangıçta “*parıltılı ateş, alev (glowing heat, flame)*” anlamındayken mecazlaşma yoluyla “*ihtişam, şan (plendour, glory)*” anlamına gelmeye başlamıştır. Clauson, Çaştanı Bey Masalı’na atıfta bulunarak “*çoğın yalının*” ifadesini “*onun ihtişamı, görkemi (his splendour)*” şeklinde tercüme etmiştir (Clauson, 1972: 405a).

062 ösürüp: *ös-* <*ösür-* “şişirmek, kabartmak, şişmek” (TSD: 441b) “kabartmak, şişirtmek” (US: 154).

092 ay yeklere: *ay* “*hitap edati*” (DLT: 52). “*Ünlem, nida (exclamation)*” (Clauson, 1972: 265b) *a/e* seslenme ünlemidir. Asıl Orhon yazıtlarında kullanılan tek ünlem sona yerleştirilen *a/e* seslenme ünlemidir (Tekin, 2003: 161). Uygur Türkçesinde bu iki ünlem ifadesi bir arada kullanılmıştır.

094 anuk: *anuk*> *anu-* “hazır (ready)” (Clauson, 1972: 182b) “hazır, amade” (EUT: 59b). *anu-* “hazırlanmak”, *anuk* “hazır” (DLT: 29) DLT’te geçen *anu-* fiilli tek örnektir. Fiil daha çok *anun-* ve *anut-* biçimleriyle görülür (OTWF: 228). *anu-* “hazırlanmak (to be prepared), hazırlamak (made ready)” (Clauson 1972: 171a)

095 sınaşalım: *sin* “boy, pos, biçim, şekil, kılık” (TSD: 481b), *sina-* “birini ya da bir şeyi denemek (to test someone or something)” (Clauson: 835a); denemek, sınamak (DLT: 516), *sınaş* “birbirini denemek, tecrübe etmek (to test, to try, one another)” (Clauson: 835a; 842a)

098 kalaşotarı: < *Skr. kalaşodara* “bir şeytan (yaksa) adı” (Edg.: 172a; EUT: 162a).

120 agnikışı: < *Skr. agnikeşa* “şeytanlardan birinin özel adı” (EUT: 47:b). *Skr. agni* “şeytanların önderi (yaksa leader) (Edg.: 04a).

188 ayı: “Pek, çok (TSD: 50a); “çok, pek çok, pek ziyade” (EUT: 74a).

189 tariçanta: < *Skr. trijaṭa* “bir naga (yılan, yılan biçiminde yarı Tanrılar) adı” (Edg.: 257b; Kaya 2006: 164) “Dişi şeytanlardan birinin adı” (EUT: 310b).

198 ödünkiye: “bir an” (EUT: 248b). *öd+ü+n+kiye*, *kıya/kiye* Eski Türkçede küçültme ve pekiştirme anlamı katan isimden isim yapma ekidir. Burada *ödün* kelimesine gelerek ‘kısa bir zaman dili’ anlamı katmıştır. *Öd+* “zaman, hem bir zaman dilimi hem bir zaman süreci” (Clauson, 1972: 35a); “Zaman, vakit; mevsim, hava” (DLT: 29).

204 utun: “kötü (wicked), utanmaz (shameless), berbat (vile)” (Clauson 1972: 60b); “değersiz; alçak, küstah” (DLT: 703); “alçak, küstah, kaba” (TSD: 618b).

261 varunı: < *Skr. varuṇah* “deniz ve okyanus tanrısının adı” (U IV: 727; Kaya 2006: 246). < *Skr. varunī* “bir tanrıçanın adı” (Edg.: 470b). < *Skr. varuṇā* “bir şeytan adı” (EUT: 375b).

262 kımarakkti: < *Skr. kāmārakta*: Eserde, büyücüler beyinin adı; bir şeytan adı (U IV: 725).

269 bındıpal: < *Skr. bhindipāla* “el veya bir boru ile atılan küçük mızrak ya da ok” (MW: 757c). “mızrak” (EUT: 90b). “bir çeşit menzilli silah (missile weapon)” (Edg.: 409a)

273 çatravırı: < *Skr. citravārya*: Eserde, *Hormuzta* tanrının oğlunun adı (U IV: 725). *citra* “rengârenk, renk renk, alaca (SH: 444b); *vīrya* “erkeklik, yiğitlik; güç, kuvvet, enerji” (SH: 306a).

275 intradanu: < *Skr. indradhanus* “*Indra*’nın gökkuşağı, gökkuşağı” (U IV: 725; MW: 166c). < *Skr. Indradhanu* “*Indra* ilahın yayı” (EUT: 153a).

278 yaşomaytrı: < *Skr. yaśomitra*: “*Sravastī*’de bir tüccarın oğlu” (Edg.: 445b). Eserde, bir bodhisattvanın adıdır (UI V: 727). Peygamberlerden biri (EUT: 393a).

302 sid sadan kıl-: < *Skr. siddhisadhana* “başarı”. *siddhi* “başarı, tamamlama; hastalığı iyileştirme; ispat, delil (U IV: 726c; Kaya 2006: 289); *sadhanam* “iyi yöneten; etkili, yaratıcı; tapınma; ordu; başarı, sonuç; boyun eğdirme; iyi etme” (U IV: 726c; Kaya 2006: 287). *Sid sadan kıl-*: Başarı elde etmek.

307 yaraş yarap: *yara-* birine yarar, fayda, avantaj sağlamak; bir şeye uygun, elverişli olmak (Clouston, 1972: 956a); “yaramak; uygun gelmek, yaraşmak” (DLT: 747). *Yara-ş*: “uygun olmak; birbirine uygun olmak, birbirine uymak” (OTWF: 573); “vasıf, uygun, selamet” (TSD: 661a).

329 alakırış: *alakır-* < *alakırış-*: “haykırmak, bağırarak, bağırışmak” (Clouston, 1972: 140a; TSD:17b; OTWF: 553; UWNu: 45). *alakırış-* sözü *kırkırış-* kelimesi ile birlikte kullanılarak ikileme oluşturmuştur. Erdem Uçar *alakırış-* kelimesinin tek örnek (hapaks) olduğunu belirtir (Uçar, 2012: 81). “Eski Türkçe devresinde *alakır-*, *alakırış-* şekillerinde karşılaşılan kelime, kelime vurgusunu sona alan Türkiye Türkçesinde vurgusuz ilk hece ünlüsünü terk ederek, **alakır-tı*> *lakırtı*> *lakırdı* şeklini almıştır” (Karaağaç, 2008: 97). K. Röhrborn *alakır-* fiilinin

etimolojisini *ala* ünleminden *ala+kır-* şeklinde yapılan fiil olarak açıklanmıştır (UWNeu: 45). Sertkaya, *Lakırdı Kelimesinin Etimolojisi Üzerine* isimli makalesinde *alakır-* fiilinin *al* isim kökünden geldiğini belirtmiş ve *al+akır-* <*alakır-* şeklinde bir etimoloji yapmıştır.

334 haymavati: < *Skr. haimavatá* “bir şeytan adı” (MW: 1304b; Edg: 622b).

334 pañçiki: < *Skr. pañcika* “sekiz büyük şeytandan üçüncüsü, hâritî isimli şeytanın kocası” (SH: 168b). “bir şeytan adı” (EUT: 261b)

334 satagiri: < *Skr. sātāgiri* “bir yaksa (şeytan) adı; Buda ile aynı zamanda yasayan kimse; sürekli *haimavata* ile ilişkilendirilerek kullanılan bir isim” (Edg.: 590a).

360 gopali: < *Skr. gopāla* “bir şeytanın, bir Naga kralının, bir arhantın adı” (SH: 466a) “bir şeytan adı” (Edg.: 217a)

SONUÇ

Türk dili tarihi içinde Eski Uygur Türkçesi, Türkçenin anlatım gücünü yansıtan önemli bir alandır. Bu alanın önemli metinlerinden biri olan Çaştanı Bey Masalı'nın Türkolojinin kaydettiği seksen yıllık gelişme göz önünde tutularak yeniden ele alınması gerekmektedir. Bu tez çalışmasıyla Çaştanı Bey'e ait olduğu yeni tespit edilen belgelerin dikkate alınması suretiyle eserin gelişmiş bir bilimsel yayımını yapmak amaçlandı.

Tezin giriş bölümünde Çaştanı Bey Masalı üzerine yapılan çalışmalara değinildiği için burada, bunlar tekrar edilmeyerek bu çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran özellikler üzerine yoğunlaşmak amaçlandı.

Çaştanı Bey Masalı'nın incelemiş olduğumuz bu nüshasından başka müstakil bir nüshası ele geçmemiştir. Ancak Yapmış olduğumuz çalışmayla elimizdeki bazı belgelerin farklı bir nüshaya veya nüshalara ait olduğu ortaya konmuştur. Paralel belgelerdeki paralel kelimelere gelen bazı eklerin farklılık göstermesi farklı nüshaların mevcut olduğunu göstermektedir. Örneğin;

U 2004 ön 1. str. *iraktan* , Mz. 775 ön 13. str; *iraktın*

U 1589 ön 2. str. *(sözle)gil* , Mz. 775 ön 22. str. *sözleng*

U 1589 ön 3. str. *(söz)lemeser sen* Mz. 775 23. str. *(söz)lemeser siz*

Mz. 151. ön 4. str. *(al)akırışdılar* U 452 arka, 33. str. *alakırıştılar*

Bu belgelerdeki paralel ifadelerin hepsi aynı olmasına rağmen bazı kelimelere farklı eklerin getirildiği görülmektedir. Bu durum nispeten farklı dil hususiyetleri yansıtan en az iki farklı nüshanın varlığına işaret etmektedir.

Buna ek olarak, bu belgelerde paralel kelime ve ifadelerin satır içindeki sıraları farklıdır. Örneğin U 452 arka 19- 22. str. ile Mz. 98 ön 1-4. str. arasında

paralellik vardır. Ancak U 452’de 19. satır “– *tın yal(a)nguk azu yek içgek kim erser*” ifadesiyle başlayıp “*anınğ utru turtaçı*” ifadesi diğer satıra sarkarken, Mz. 98’de 1. satır “*yek içgek kim bar erser aninğ utru turtaçı*” şeklindedir. Bu farklılık başka bir nüshanın doğal bir işaretidir.

Çaştanı Bey Masalı, yeni tespit edilen U 1641, U 2004 + U 1775 + U 1589, U 1570, U 1015, U 1625 numaralı belgeler dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Bu belgeler, Murat Elmalı tarafından bir makale olarak yayımlanmış olmasına rağmen daha önce tespit edilen diğer belgelerle birlikte bir bütün oluşturacak şekilde ilk kez yayımlanmaktadır. Bu açıdan masal yeni belgeler ışığında tekrar düzenlenmiştir.

Metin şu şekilde kurgulandı:

Kr II 2/8 Ön

Mz. 670 Ön, Arka

Kr II 2/8 Arka

Mz. 784 Ön, Arka

U 1641 Ön, Arka

U 2004 + U1775 + U 1589 Ön, Arka

Mz. 775 Ön, Arka

Mz. 811 Ön, Arka

U 452 Ön, Arka

Mz. 98 Arka

Mz. 151 Arka

U 1570 Ön, Arka

U 451 Ön, Arka

U 1015, U 1625 numaralı belgeler masalın kurgusu içinde uygun bir yere yerleştirilememiştir.

Bu çalışma, metnin harfçevriminin yapılması bakımından da önceki çalışmalardan ayrılmaktadır. Önceki çalışmalarda yalnızca yazıçevrimine yer verilmişken, bu tez çalışmasında metnin hem yazıçevrimi hemde harfçevrimi yer almaktadır.

Bu çalışmayla yeni bulunan belgeler göz önünde tutulmuş, son okuma tercihleri dikkate alınmış ve dönemin yeni söz varlığı çalışmaları metnin tercümesine yansıtılmıştır. Böylece Çaştanı Bey'in özgün bir yayımını ortaya koyma amacı gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Özellikle bugün hâlâ yeterli düzeyde incelenmemiş Uygur edebiyatının anlaşılabilmesi için önemli bir veri ortaya konularak, ülkemizde Uygur metin yayımcılığı geleneğine katkı sağlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Ahmet, Z. (2009). *Eski Uygurca Altun Yaruk Sudur'dan "Aç Bars" Öyküsü (Metin Çeviri-Açıklamalar-Sözlük)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Atalay, B. (1985). *Divânü Lûgat-it Türk Tercümesi I-II-III-IV*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ayazlı, Ö., Ölmez M., (2007, Mayıs). Eski Uygurca Metinlerin Transkripsiyonunda Kullanılan Metinler ve İşaretler. *Orta Asya'dan Anadolu'ya Alfabeler*, Eskişehir Bildiriler, İstanbul. 43-83.
- Caferoğlu, A. (2011). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Türk Dil Kurumu.
- Clauson, G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford: Oxford University Press.
- Doğan, İ. ve Usta Z. (2014). *Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı. Sözlük-Gramatikal Dizin*. Ankara: Altınpost.
- Edgerton, F. (1977). *Buddhist Hybrid Sanskrit Grammar and Dictionary*. c. 2: Delhi.
- Elmalı, M. (2009). *Daşakarmapathaavadānamālā, Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin Tıpkıbasım*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- ; “Çaştanı Bey Hikâyesi'ne Ait Yeni Belgeler”. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, S. 48, 2014, ss. 47-67.
- Eraslan, K. (2012). *Eski Uygur Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ercilasun, Ahmet B. (2006). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yay.
- Erdal, M. (1991). *Old Turkic Word Formation A Functional Approach to the Lexicon. Vol.I-II*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- Erdal, M. (2004). *A Grammar of Old Turkic*. Leiden- Boston: Brill.
- ; “Oğuz Türkçesinde ve Batı İranî Dillerde Öndamaksıl Ekleşme Ünsüzü”. Musa Salan (çev.) *Dil Araştırmaları Dergisi*, S. 12, 2013, ss. 259-272.
- Gabain, A. Von. (2003), *Eski Türkçenin Grameri*. Mehmet Akalın (çev.). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Himran, S. (1945). *Çaştanı Bey Hikâyesi*. İstanbul: Türk Dil Kurumu.
- Kaljanova, E. (2005). *Uygurca Dışavustık (Giriş-Metin-Çeviri-Dizin ve Tıpkıbasım)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı, İstanbul.
- Karaağaç, G. (2008). *Dil Tarih ve İnsan*. İstanbul: Kitabevi Yay.

- Kaya, C. (1994). *Uygurca Altun Yaruk Giriş. Metin ve Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Kaya, K. (2006). *Sanskrit-Türkçe Sözlük*. Ankara: İmge Yay.
- Moerloose, Eddy (1980). "Sanskrit Loan Words In Uighur". *Journal of Turkish Studies = Türklük Bilgisi Araştırmaları*, 4 (1980), s. 61-78.
- Müller, F.W.K & Gabain A. v. (1931). *Uigurica IV*. Berlin.
- Paçacıoğlu B. (2006). *VIII-XVI Yüzyıllar Arasında Türkçenin Söz Dağarcığı*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Röhrborn, K. (2010). *Uigurisches Wörterbuch: Sprachmaterial der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien. Neubearbeitung*. Stuttgart: Franz Steiner Verlag.
- Ruben, W. (2004). *Eski Metinlere Göre Budizm*. Lütfü Bozkurt (der.) İstanbul: Okyanus.
- Sertkaya, Osman F. "Lakırdı Kelimesinin Etimolojisi Üzerine", *Türk Dili Dergisi*, S. 742, 2013, ss.68-72.
- Shimin Geng & Jens Peter Laut & Jens Wilkens. (2005). *Fragmente der uigrischen Daşakarmapathaavadānamālā aus Hami (Teil 1)*. UAJb, N.F 19, ss. 72-122.
- Shimin Geng & Jens Peter Laut & Jens Wilkens. (2006). *Fragmente der uigrischen Daşakarmapathaavadānamālā aus Hami (Teil 2)*. UAJb, N.F 20, ss. 147-169.
- Shogaito, M. & Tugusheva L. & Fujishiro S. (1998). *The Daşakarmapathaavadānamālā in Uighur from them collection of the St. Petersburg Branch of the Institute of Oriental Studies Russian Academy of Sciences*. Kyoto.
- Sir Monier, Williams (1964). *Sanskrit-English Dictionary*. Oxford: Clarendon Press.
- Soothill, W. E. & Hodous, L. (1975). *A Dictionary of Chinese Buddhist Terms*. London.
- Şen, S. (2002). *Eski Uygur Türkçesinde İkişemeler*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Tekin, T. (2003). *Orhon Türkçesi Grameri*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi:9. İstanbul.
- Tezcan, S. (1984). Uygur Alfabesi. *Türk Ansiklopedisi*, 33, 121/A-126/B, Milli Eğitim Basımevi.
- Uçar, E. (2009). *Altun Yaruk Sudur V. Kitap Berlin Koleksiyonundaki Fragmanların Transliterasyonu ve Transkripsiyonu Açıklamalar ve Dizin*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Uçar, E. (2012). "Eski Türkçe Hapaksılar". *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Ankara, c. 9, S. 1, ss. 73-99.
- Wilkens, J. (2010). *Alttürkische Handschriften Teil 10-Buddhistische Erzähltexte*. Stuttgart: Franz Steiner Verlag.

DİZİN

ada ‘Tehlike, felaket engel’.

a. 193, 291

a.+sı 4

a.+sın 115, 369

[=5]

adak ‘Ayak’.

a.+inta 185

[=1]

adin ‘Başka, diğer, yabancı’.

a. 54(09), 176, 216, 310

a.+larning 308

[=5]

agar ‘Ağır; derin’.

a. 109

[=1]

agız ‘Ağız’

a.+ in 142

a.+ıntın 221

a.+larıntın 329

[=3]

agnikışı <Skr. Agnikeşa’ şeytanlardan birinin adı.’

a. 120

[=1]

agulug ‘Zehirli.’

a. 20

[=1]

ajun <Sogd. *zwn*: Dünya, hayat; canlıların içinde buldukları varlık şekli’.

a.+ka 54(09)

[=1]

al ‘Hile’.

a.+ın 200

[=1]

al- ‘Almak, yakalamak, kabul etmek’.

a.-ıp 275

a.-tılar 399

[=2]

alakırış- ‘Birbirlerine girmek;

bağırışmak, çağırışmak’.

a.-tılar 329

[=1]

alku ‘Bütün, hep, hepsi, herkes’.

a. 85, 282, 287, 299

[=4]

alp ‘Zor, zorluk, kolay olmayan’.

a. 93, 194, 215, 245

[=4]	[=3]
altag ‘Hile’.	anı ‘Onu’.
a.+ın 201	a. 22, 86, 165, 177, 187, 386
[=1]	[=6]
altı ‘Altı’.	anın ‘Bunun için, bundan dolayı’.
a. 225	a. 158
[=1]	[=1]
altın ‘Aşağı, alt taraf, aşağıda, aşağıdaki’.	anınğ ‘Onun’.
a. 29, 314	a. 12, 192, 266, 316
[=2]	[=4]
altmış ‘Altmış’.	anta ‘Ondan, orada, o sırada, hemen ondan sonra’.
a. 182, 296	a. 43, 54(09), 59, 75, 193, 196, 216, 219, 272, 277, 326
[=2]	[=11]
amrak ‘Sevgili, aşık, değerli’.	anuk ‘Hazır’.
a. 171, 174, 178	a. 94, 113, 188
a.+ıngız 176	[=3]
[=4]	ar- ‘Yorulmak, gücünü yitirmek’.
amtı ‘Şimdi, şimdiki’.	a.-madı 306
a. 67, 94, 158, 186, 251, 263, 319, 321, 348, 374	[=1]
[=10]	ara ‘Arasında, ara, yer’.
ança ‘Öyle, böyle, böylece, bu şekilde’.	a. 312
a. 96, 195, 202, 214, 265	a.+sınta 12, 25, 266
[=5]	[=4]
ançakıya ‘Azıcık, bir az’.	arıtı ‘Asla katıyen, hiçbir şekilde’.
a. 32, 305, 378	a. 306
	[=1]

arka ‘Arka, sırt, geri taraf’.	a.-dı 304
a.+sınta 77	[=1]
a.+sıntakı 285	
[=2]	
arслан ‘Arslan’.	a. 57, 98, 120, 120, 169, 183, 189, 203, 273, 433
a. 247	[=10]
a.+ı 63	
a.+ların 9	
[=3]	
art ‘Sırt, arka’.	
a.+larında 47	
a.+larınta 410	
[=2]	
artuk ‘Fazla, çok, artık, daha çok’.	
a. 271	
[=1]	
artukrak ‘Fazlaca, çok fazla, daha çok’.	
a. 43, 61	
[=2]	
aruksuz ‘Yorulmamış, dinç, yorulmaz’.	
a. 306	
[=1]	
arvıŝçı ‘Büyücü’.	
a.+lar 262	
[=1]	
as- ‘Çoğaltmak, arttırmak’.	a. 188
	atlıg ‘... adlı, denen, denilen, diye adlandırılan, ünvanlı’.
	a. 57, 98, 120, 120, 169, 183, 189, 203, 273, 433
	[=10]
	avış ‘Büyü, yüksek manevi kudret’.
	a.+ın 301
	[=1]
	avla- ‘Etrafını sarmak, kuşatmak’.
	a.-p 28, 224, 264
	[=3]
	ay ‘Ey, ünlem’.
	a. 28, 33, 70, 92, 255, 374, 380
	[=7]
	ay- ‘Söylemek, demek’.
	a.-ın 374
	[=1]
	aya ‘Avuç içi, aya’
	a.+ların 44, 110, 332
	[=3]
	ayag ‘Hürmet, saygı’
	a.+ın 109
	a.+ka 320
	[=2]
	ayı ‘Çok, pek, pek ziyade’.

[=1]	[=1]
ayınç ‘Korku, endişe’	bagarsuk ‘Bağırsak’.
a.+ı 83	b.+ların 14
[=1]	[=1]
ayınçsız ‘Korkusuz’.	balık ‘Memleket, ülke, şehir’.
a. 25, 91, 317	b. 402
[=3]	b.+ımdakı 114, 347
azıg ‘Azı dişi, büyük diş’.	b.+ımning 38
a.+ları 80	b.+ımtakı 34, 71
a.+ların 331	b.+ıngta 73
[=2]	b.+ka 35
azrua <Sog. ’zrw’, <i>azru(v)a</i> ; ‘Zervan. Mani dininde zaman ilahı; Budizmde <i>Brahman</i> ’ın karşılığı’.	b.+ning 9
a. 242	b.+takı 67, 365
[=1]	[=11]
azu ‘Veya; yoksa’.	bar ‘Var, mevcut’.
a. 176, 315	b. 55, 75, 119, 157, 176, 190
[=2]	[=6]
badrakalp < <i>Skr. bhadrakalp</i> ‘içinde yaşanılan zaman.	bar- ‘Varmak, gitmek, ulaşmak’.
b.+dakı 294	b.-dı 26, 168, 195, 264
[=1]	b.-dılar 326
badruk ‘Mızrak’.	b.-galı 175, 419
b. 17, 48, 269	b.-ıp 56, 157, 322, 352, 366
[=3]	b.-ır 177
bagar ‘Bağır, göğüs’.	[=13]
b.+ın 185	barça ‘Bütün, hep, hepsi, bütünüyle, tamamıyla’.
	b. 283, 295, 299, 325, 330, 366, 372

b.+nı 319	[=1]
[=8]	
basa ‘Arka, peş, sonra, arkasından’.	belgürt- ‘belli etmek, açığa çıkarmak’.
b.+sınta 172	b.-miş 201, 205
[=1]	b.-üp 163, 172
baş ‘Baş, kafa’.	[=4]
b.+ın 58	beling ‘Korku’.
[=1]	b. 5
bedük ‘Büyük’.	[=1]
b. 18, 74, 76, 443	belingteg ‘Korkunç’.
[=4]	b. 267, 327
beg ‘Bey, efendi, han soyundan, üst düzey görevli’.	[=2]
b. 11, 23, 31, 55, 69, 89, 102, 114, 124, 167, 172, 180, 194, 197, 263, 282, 338, 341, 373	beltir ‘Kavşak, dört yol ağzı’.
b.+i 23, 84, 240, 262, 316	b. 11, 21
b.+ig 50, 131, 169, 369	[=2]
b.+im 174	bél ‘Bel’.
b.+ime 178	b.+inge 274
b.+ke 62, 111, 152, 173	[=1]
b.+ler 24	berk ‘Sıkı, sağlam’
b.+larning 64	b. 6
b.+neng 184	[=1]
b.+ning 41, 146, 290, 293	berü ‘Beri, bu yana doğru’
[=41]	b. 10, 337, 364
belgü ‘İşaret, belirti, alamet’.	[=3]
b.+ler 365	bér- ‘Vermek’.
	b.-di 36
	b.-gil 238

[=2]	b.+in 200
béş ‘Beş’.	b.+ke 88
b. 294, 397	[=2]
[=2]	biltiz- ‘Bildirmek, belli etmek, sezdirmek’.
bı ‘Bıçak’.	b.-metin 163
b. 269	[=1]
[=1]	bir ‘Bir’.
bıç- ‘Bıçmek, kesmek’.	b. 50, 74, 94, 119, 198, 270, 291, 348
b.-galı 58, 100	[=8]
b.-ınglar 53	birle ‘İle, birlikte, beraber’.
b.-ıp 38	b. 91, 93, 279
[=4]	[=3]
bıçgu ‘Bıçak’.	birök ‘Eğer, ise, şayet’.
b.+ları 269	b. 65, 178, 284, 424, 445
[=1]	[=5]
bındıpal < Skr. <i>bhindipāla</i> ‘elle veya bir boru ile atılan küçük mızrak ya da ok. b. +ta 269	biti- ‘Yazmak’.
[=1]	b.-yü 82
bil- ‘Bilmek, anlamak, ayırımına varmak’.	[=1]
b.-ti 200	biz ‘Biz’.
b.-tim 153, 204	b. 95, 113, 120, 121, 321, 386
[=3]	b.+ing 29, 67
bilge ‘Bilge, alim, bilgi sahibi, akıllı’.	b.+inge 395
b. 87, 199	b.+ni 66, 299
[=2]	b.+nide 300
bilig ‘Bilgi’.	[=12]
	bo ‘Bu’.

b. 30, 35, 36, 39, 73, 116, 180,
192, 211, 218, 237, 281, 282,
284, 293, 294, 311, 312

[=18]

bodısatav <Skr. *bodhisattva*.

‘Aydınlanmanın son
aşamasındaki Budist, Buda
olacak kimse Buda adayı’.

b. 278, 279, 280, 289, 320,
324, 355

b.+ka 249

b.+lar 295

b.+larnang 199

[=10]

bodun ‘Halk, millet, kavim’.

b.+ug 34

[=1]

bogaz ‘Boğaz’.

b.+ıntın 220

[=1]

bol- ‘Olmak’.

b.-galı 30

b.-gıl 69

b.-sar 84, 86, 126, 288

b.-sarlar 289

b.-tı 301

b.-up 263

b.-ur 75

[=10]

bödi- ‘Dans etmek, oynamak’.

b.-yü 44

[=1]

bukun ‘Halk’.

b. +ug 34

[=1]

bul- ‘Bulmak, elde etmek’.

b.-taçı 301

b.-up 297

[=2]

bulgan- ‘Kızmak, hiddetlenmek’.

b.-ıp 43

[=1]

bulung ‘Kenar, köşe, taraf’.

b. 283

[=1]

burhan < Çin. *b’iu’t* + Türk. *kan*.
‘Buda, peygamber’.

b. 295, 300, 304, 392

[=4]

burhanlıg ‘Kutsal, ilahi’.

b. 313

[=1]

bursung ‘Cemaat, topluluk’.

b. 383

[=1]

burun ‘Burun’.

b.+larının 330	[=1]		
[=1]		çıkırat- ‘Gıcırdatmak’.	
busuşlug ‘Kederli, üzüntülü, endişeli’.		ç.-ıp 331	
b. 336, 362	[=1]		
[=2]		çın < Çin. <i>chên</i> ‘Gerçek, doğru’.	
buyan <Skr. <i>punya</i> ‘iyi amel, sevap, iyilik, iyi davranış’.		ç. 92	
b. 147, 303	[=1]		
[=2]		çoğ ‘Parlaklık, nur, şaşaa’.	
büt- ‘Bitirmek, tamamlamak’.		ç.+ın 60, 108	
b.-gey 167	[=2]		
[=1]		duşta <Skr. <i>duştā</i> ‘şeytanlardan birinin adı.’	
bütür- ‘Bitirmek tamamlamak, sona erdirmek’.		d. 168, 183	
b.-geli 113, 187	[=2]		
[=2]		edgü ‘İyi, güzel, iyilik’.	
çakır <Skr. <i>çakra</i> ‘tekerlek, çark, disk’.		e. 68, 148, 157, 161, 303	
ç. 269	[=5]		
[=1]		edgüker- ‘İyileştirmek, daha iyi konuma getirmek’.	
çaştanı Skr. <i>caştana</i> ‘hanın adı’.		e.-ü 310	
ç. 3, 22, 26, 31, 41, 49, 55, 59, 89, 124, 146, 170, 180, 194, 216, 235, 253, 263, 266, 276, 281, 322, 326, 327, 337, 341, 346, 351, 356, 369	[=1]		
[=30]		edgülüg ‘İyi, üstün vasıflı, iyilik, hayırlı’.	
çatravırı < <i>Skr. citravīrya</i> ‘eserde, Hormuzta tanrının oğlunun adı’.		e. 322, 351	
ç. 273	[=2]		
		elig+(2) ‘Elli’.	
		e. 45, 333	
	[=2]		

- emgek** ‘İstirap, acı, eziyet, sıkıntı’.
- e.+çe 309
- e.+in 308
- e.+ning 191
- [=3]
- emgen-** ‘İstirap çekmek, acı çekmek’.
- e.-ip 309
- e.-ürler 284
- [=2]
- eng** ‘En, ilk’.
- e. 98, 243, 290
- [=3]
- engin** ‘omuz, eyin’.
- e.+lerinte 20
- [=1]
- er** ‘Kişi, er, kimse’.
- e. +ke 394
- e. +tin 398
- [=2]
- er-** ‘İmek yardımcı fiili, var olmak, olmak’.
- e.-di 15, 22
- e.-gey 265
- e.-ken 265
- e.-mez 40, 189
- e.-mezler 292
- e.-miş 95, 372
- e.-ser 83, 93, 112, 123, 286, 315
- e.-ti 297, 339
- e.-ür 89, 121, 187, 192
- [=21]
- erdini** <Skr.*ratna* ‘değerli taş, mücevher’.
- e.+si 246
- [=1]
- erdinilig** ‘Değerli, kıymetli’.
- e. 335, 362
- [=2]
- ergülük** ‘Ev, ikametgah, yaşanılan yer’.
- e. 426
- [=1]
- erki** ‘Acaba, herhalde, belki’.
- e. 177
- [=1]
- erklig** ‘Güçlü, kuvvetli, kudretli’.
- e. 103
- e.+i 88
- [=2]
- erksiz** ‘Aciz, isteksiz’.
- e.+in 192
- [=1]
- ertingü** ‘Pek, çok fazla, son derece’.
- e. 87, 119, 183

[=3]	i.+si 325
erüş ‘Çok, sayısız, çok sayıda’.	[=6]
e. 158	ékinti ‘İkinci’.
[=1]	i. 50, 120
esirgençsiz ‘Esirgemeyen, cömert, eli açık’.	i.+ke 94, 270, 348
e. 396	i. +ske 51
[=1]	[=6]
et ‘Et’.	élig+(1) ‘El’.
e.+in 13	é.+inte 97, 275
[=1]	é.+lerinte 49
etöz ‘Beden, vücut’.	[=3]
e.+in 19	élig ‘Han, hükümdar, hakan’.
e.+inteki 290	é. 3, 11, 22, 31, 41, 49, 55, 62, 69, 73, 89, 102, 111, 113, 118, 124, 146, 152, 165, 167, 169, 172, 173, 180, 184, 186, 194, 197, 235, 237, 253, 263, 282, 290, 293, 326, 327,338, 341, 346, 369, 373
e.+lerin 21	é.+(i)ye 112, 159
e.+leringe 14	é.+gerü 322, 352
e.+üngde 385	é.+i 153
e.+ünüzlerini 37	é.+ig 26, 216, 238
[=6]	é.+ke 266
evin ‘Tane, adet, tutam’.	é.+ler 63, 112, 153
e. 291	é.+lerinte 18
[=1]	é.+ning 59, 170, 276
édiz ‘Yüksek, yüce’.	[=58]
é. 8	élt- ‘Götürmek, zevk etmek, iletmek’.
[=1]	
éki ‘İki’.	
i. 45, 119, 182, 182, 296	

é.-diler 224, 265	[=2]
[=2]	
éşid- ‘İşitmek, duymak’.	idala- ‘Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek’.
é.-ilti 196	1.-yu 307
é.-ip 31, 42, 180	[=1]
é.-mişte 199	inag ‘Dayanak, sığınak, güvence’.
[=5]	1. 69, 389
éşidil- ‘İşidilmek, duyulmak’.	[=2]
é.-ti 268	maru ‘Öteye, ileriye’.
é.-medi 368	1. 10, 118, 188, 337, 364
[=2]	[=5]
étin- ‘Süslenmek’.	intradanu <Skr. <i>indradhanus</i>
é.-ip 21	‘Indra’nın gökkuşağı,
[=1]	gökkuşağı’.
gopali <Skr. <i>gopāla</i> bir şeytanın, bir Naga kralının, bir arhantın adı’.	1. 275
g. 360	[=1]
[=1]	irak ‘Uzak’.
haymavati <Skr. <i>haimavatá</i> ‘bir şeytan adı’.	1. 188
h. 334, 360	1.+tın 169, 195
[=2]	[=3]
hormuzta <Sog. <i>xwrmzł</i> ‘Indra ilahının adı.	irgak ‘Çengel, kanca’.
h. 249, 273	1.+ın 181
[=2]	[=1]
id- ‘Göndermek’.	işuk ‘İp, halat’.
1.-inglar 54	1.+ın 7
1.-ip 47	[=1]
	iç ‘İç’.
	i.+inge 428

[=1]	[=1]
iç- ‘İçmek’.	isig ‘Aziz, sevgili; sıcak, cana yakın’.
i.-geli 117	i. 53, 68, 159, 179, 307
i.-ip 14	[=5]
[=2]	iş ‘İş’.
içgek ‘Cin, kötü ruh, şeytan’.	i. 245
i. 155, 289, 315	i.+inge 306
[=3]	[=2]
içkerü ‘İçeri’.	işin ‘Saç örgüsü’.
i. 98	i. 19
[=1]	[=1]
ig ‘Hastalık’.	iyin ‘-e göre, gereğince, uygun olarak, düzgün bir şekilde’.
i. 67, 72, 190	i. 123, 437
[=3]	[=2]
inçe ‘Böyle, böylece, şöyle’.	kaçan ‘Ne zaman, ne vakit’.
i. 28, 33, 51, 62, 69, 72, 111, 114, 117, 124, 138, 152, 174, 185, 204, 15, 236, 242, 250, 261, 280, 320, 325, 355, 373, 394, 436	k. 128
[=27]	[=1]
irig ‘Kaba, iri’.	kalaşotarı < <i>Skr. kalaşodara</i> ‘bir şeytan (yaksa) adı’.
i. 375	k. 98
[=1]	[=1]
irinç ‘sefil, acınacak halde, zavallı’.	kalıg ‘Gökyüzü’.
i. 406	k. 279
[=1]	k.+ta 336, 363
irü ‘Alamet, belirti, işaret’.	[=3]
i. 365	kalık ‘Gökyüzü, gök kubbe’.
	k.+ıntın 8

[=1]	kapkara ‘Kapkara, simsiyah’.
kalın ‘Yoğun, çok kalabalık’.	k. 18, 197
k. 264, 288, 318	[=2]
[=3]	karak ‘Göz, göz bebeği’.
kalısız ‘Tamamen, büsbütün, hep’.	k.+ı 78, 260
k. 366	k.+ların 413
[=1]	[=3]
kalp < Toh. A <i>kalp</i> < Skr. <i>kalpa</i> ‘devir, dönem, çağ, eski devirler’.	katıg ‘Katı, sert, haşin’.
k. 147	k. 16, 84, 90, 93, 194, 215, 328
[=1]	[=7]
kan ‘Kan’.	katıgılan- ‘Uğraşmak, gayret etmek, çabalamak’.
k.+ın 14	k. 166
k.+ıngızlarını 117	k.-tı 310
[=2]	[=2]
kan- ‘Kanmak, doymak, tatmin olmak’.	katıgılanmak ‘Çalışıp çabalama, gayret etme’.
k. -gay 123	k.+ınga 298
[=1]	[=1]
kañça ‘Nereye’.	katıgılanmaklıg ‘Azimli’.
k. 175	k. 87
[=1]	[=1]
kanınçsız ‘Doyulmaz, doyulamayan’.	katrun- ‘Katılaştırmak, kuvvetlendirmek, cesaret vermek’.
k. 81	k.-up 23, 31
[=1]	[=2]
kapag ‘Kapı’.	katun ‘Hükümdar eşi, hanım’.
k.+ınga 311	k.+ıning 171
[=1]	

[=1]	[=8]
kavşıkı < Skr. <i>kausika Sakyamuni</i> 'nin havarilerinden <i>Kasphila</i> 'nın adı; k. +ya 243	kemiş- 'Fırlatmak, atmak' k.-eyin 38
[=1]	[=1]
kavşur- 'birleştirmek, bir araya getirmek, kavuşturmak'	Kentü 'Kendi'. k. 29, 298, 308
k.-up 111	[=3]
[=1]	keyik 'Geyik'. k.+ler 135
kay < Çin. <i>kie</i> < <i>kai</i> 'Sokak'. k. 21	k.+lerin 247
[=1]	[=2]
kayu 'Hangi, kim'. k.+sı 95	kez- 'Yürüme, gezmek'. k.-e 276
[=1]	[=1]
kazganmış 'Kazanılmış, elde edilmiş'. k.+inga 148	kédin 'Batı, geri, arka, kuzey'. k. 410
[=1]	k.+inte 10
ked- 'Giymek'. k.-ip 335, 362	két- 'Gitmek, uzaklaşmak'. k.-mez 72
[=2]	k. -m? 370
kel- 'Gelmek'. k.-gey 314	k.-key 373
k.-ip 203, 209, 339	[=3]
k.-ti 213	kéter- 'Uzaklaştırmak, gidermek'. k.-ser 216
k.-tiler 280	[=1]
k.-ting 30	kétgü 'Giderilme'.
k. -yük 92	

k.+si 67	k. 148
[=1]	k.+ing 205
kıçmuk ‘Zerre, küçük parçacık, toz’.	k.+ka 303
k. 286	[=3]
[=1]	kımarakktı < <i>Skr. kāmarakta</i> eserde, büyücüler beyinin adı; bir şeytan adı’.
kıkırıuş- ~ kıkırış- ‘Bağrıışmak, çağrıışmak’.	k.+ya 262
k.-tılar 328	[=1]
k.-u 17	kınıg ‘Kuvvetli, sert, sağlam’.
[=2]	k. 301
kıl- ‘Kılmak, yapmak, yerine getirmek’.	[=1]
k.-alım 324, 325, 354, 355	kıpkızıl ‘Kıpkırmızı’.
k. -guluk 245, 305	k. 47, 420, 442
k.-ın 100	[=3]
k.-ıp 299, 302	kısarı < <i>Skr. kesarin</i> ‘Arslan.’
k.-ur 193	k. 247
[=10]	[=1]
kılıç ‘Kılıç’.	kıv ‘Saadet, kut’.
k.+ım 116	k.+ın 61, 108
k.+ımın 37	[=2]
k.+ın 58, 96, 99	kıvılg ‘Mutlu, mesut bahtiyar’.
[=5]	k. 324, 354
kılın- ‘Hazırlanmak, meşgul olmak, gayret etmek’	[=2]
k.-ıp 27, 50	kiç- ‘Geçmek’.
[=2]	k.-medin 312
kılınc ‘İş, davranış, hareket’.	[=1]
	[=2]

kim ‘Kim’.		k.-tılar 61
k. 28, 36, 86, 154, 217, 256, 315, 424, 429		[=3]
[=9]		
kin ‘Son, sonra, gelecek’.		korkgu ‘Korku’
k.+teki 137		k. 15, 330, 367
[=1]		k.+m 127
		[=4]
kir- ‘Girmek’.		korkınç ~ korkunç ‘Korkınç, tehlike’.
k.-di 98		k. 244, 381
k. -gölük 36		k.+ı 83
k.-ip 25		[=3]
[=3]		korkınçsız ~ korkunçsuz ‘Korkusuz, korkmayan’.
kirtü ‘Gerçek, doğru’.		k. 24, 90, 248, 317, 338
k. 93		k.+ın 240
[=1]		[=6]
kod- ‘Bırakmak, koymak, vazgeçmek’.		kök ‘Gök’.
k.-up 175, 177		k. 279, 336, 363
[=2]		[=3]
kog ‘Toz, zerre’.		köngül ‘Gönül, kalp; düşünce kanaat’.
k. 286		k. 65, 68, 90, 123, 432, 437, 445
[=1]		k.+in 25, 79, 91, 207, 210, 248, 298, 302, 306, 317, 336, 338, 363, 396
koltı < Skr. <i>koṭi</i> ‘sayısız, çok, sonsuz, sonsuz derecede çok		k.+inge 124
k. 241, 327		k.+üngin 65
[=2]		k.+üngteki 122
kork- ‘Korkmak’.		[=24]
k.-ip 183		
k.-madın 32		

köngüllüg	‘Gönüllü, kalpli, düşünceli’.	k.+leri 76	
k. 301		k.+lerintin 329	
[=1]		k.+ümüzni 323, 354	
		[=7]	
kör-	‘Görmek’.	közün-	‘Görünmek, gözükmek’.
k.-di 12		k.-mez 263	
k.-elim 349		k.-ürte 339	
k.-geli 162		[=2]	
k.-mekin 323, 353		kşatırık	< Skr. <i>kşatriya</i>
k.-üngler 37		‘Hindistan’daki 4	kasttan
k.-üp 22, 26, 40, 61, 116, 169, 278		ikincisi, askeri sınıfa mensup.	
[=13]		k. 24	
		[=1]	
körk	‘Güzel, güzellik, endam, görünüş’.	kungkuu	<Çin. <i>k’ung hou</i> ‘müzik aleti, çalgı’.
k. 15, 163		k. 196	
k.+in 170, 172, 184		[=1]	
[=5]		kut	‘Saadet, mutluluk’.
körtle	‘Güzel, gösterişli’	k. 64	
k. 162		k.+ın 60, 108, 297, 301	
[=1]		[=5]	
kötür-	‘Götürmek taşımak’.	kutlğ	‘Kutlu, kutsal, kuta sahip olma’.
k.-ü 308		k. 304	
k.-üp 58		[=1]	
[=2]		kutlug	~ kutlğ ‘Kutlu, kutsal; saadetli, bahtiyar, mesut.’
köz	‘Göz’.	k. 243, 311, 323, 324, 353, 354	
k.+i 78, 260		[=6]	
k.+in 421			

<p>kuvrag ‘Topluluk, cemaat, dini topluluk’, k. 383 [=1]</p>	<p>küt- ‘Beklemek’. k.-er 51 [=1]</p>
<p>küç ‘Güç, kuvvet’. k. 36 k.+in 55, 60 k.+üngin 154 [=4]</p>	<p>küvençlig ‘Mağrur’. k. 422 [=1]</p>
<p>küçlüg ‘Güçlü, kuvvetli, kudretli’. k. 42, 95, 288 [=3]</p>	<p>küvrüg ‘Davul’. k.+ler 271 [=1]</p>
<p>kün ‘Gün, güney’. k. 313 k.+tin 74 [=2]</p>	<p>lambodara ‘Bir dişi şeytan adı’. l. 438 [=1]</p>
<p>kür ‘Aldatma, büyüye başvurulmadan yapılan hile’. k.+in 201, 205 [=2]</p>	<p>manga ‘Bana’ m. 33, 178 [=2]</p>
<p>küsün ‘Güç, kuvvet, kudret’. k. 36 k.+in 60 [=2]</p>	<p>manıbadrı ‘<Skr. <i>māñibhadra</i> ‘Bir şeytan adı, sekiz generalden biri’. m. 359 [=1]</p>
<p>küş ‘İstek, dilek, arzu’. k.+inte 304 k.+üng 122, 166 [=3]</p>	<p>matar < Toh. A <i>mātār</i> < Skr. <i>makara</i> Canavar, deniz canavarı’. m. 142, 340 [=2]</p>
	<p>maytrı < Skr. <i>maitreya</i> ‘Budist mesihi veya gelecekteki Buda’. m. 278, 280, 321, 324, 355 [=5]</p>
	<p>men ‘Ben’.</p>

[=2]	ö.-üp 81
oyun ‘Oyun, dans, şarkı’.	ö.-ür 35, 145, 158, 164, 445
o. 201	[=7]
o.+ın 44	öngi ‘Çeşit, farklı, değişik’.
[=2]	ö. 38, 38, 162, 162, 216
ozguçı ‘Kurtulmuş’.	[=5]
o.+ları 297	önglög ‘Renkli ... renginde’.
[=1]	ö. 19, 46, 76, 232
ö- ‘Düşünmek’.	[=4]
ö.-gil 293	öngre ‘Önce, daha evvel’.
ö.-medin 318	ö. 295, 300
[=2]	[=2]
öd ‘Zaman, vakit’.	öngreki ‘Önceki’.
ö.+lerte 147	ö. 294
[=1]	[=1]
ödünkiye ‘Bir an, kısa zaman dilimi’	örit- ‘Yükseltmek, beslemek, yetiştirmek’.
ö. 198	ö.-ip 65, 90
[=1]	[=2]
ök ‘Pekiştirme edatı’.	öritgüçi ‘Uyandıran, besleyen’
ö. 29, 166, 167, 170, 184, 199, 202, 282, 446	ö. 245
[=9]	[=1]
ölüm ‘Ölüm, ölme’.	örle- ‘Yükselmek’.
ö. 142, 340	ö.-yü 314
[=2]	[=1]
ölür- ‘Öldürmek, katletmek’.	ört ‘Ateş, alev’.
ö.-ser 66	ö. 48, 96, 220, 221, 330

[=5]	[=14]
örü ‘Yukarı, üst’.	pañcıkita < <i>Skr. pañcika</i> ‘sekiz büyük şeytandan üçüncüsü, hārītī isimli şeytanın kocası’.
ö. 58	p. 334, 360
[=1]	[=2]
öşür- ‘Şişirmek, kabartmak, şişmek’	parmanu < <i>Skr. paramāṇu</i> ‘Toz, zerre, küçük parçacık’.
ö.-üp 62	p. 285
[=1]	[=1]
ötgürü ‘Dolayısıyla, sebebiyle’.	purnabadrı < <i>Skr. pūrṇabhadra</i> ‘seki şeytan generalden birisi’.
ö. 43, 227	p. 359
[=2]	[=1]
ötrü ‘Sonra, daha sonra, bunun üzerine, den dolayı’.	patar < <i>Skr. pattra</i> ‘yaprak, kitap sayfası’.
ö. 10, 26, 40, 55, 123, 145, 167, 183, 193, 249, 277, 280, 326, 337, 364, 368	p. 45, 182, 296
[=16]	[=3]
övke ‘Öfke’.	rakşas < <i>Skr. rākṣāsa</i> . Kötü ruhlar, zararlı varlık, şeytan
ö.+lerinte 42	r. 75, 157, 157, 161, 169, 183, 184, 189, 214, 219, 223, 374, 436
[=1]	r.+a 205, 434
öz ‘Öz, kendi’.	r.+ıg 168, 195
ö. 105, 124, 170, 184, 307	r.+ka 160, 203, 338
ö.+in 53, 307	r.+lar 119, 126, 241, 339
ö.+ining 298, 308	[=24]
ö.+üm 179	saç ‘Saç’
ö.+ümin 159	s.+1 76
ö.+ümüz 104	s.+ın 57, 99
ö.+ümüzke 68	
ö.+üng 29	

s.+larıg 218	san- ‘Sanmak, zannetmek’.
s.+ların 20, 47	s.-u 198
[=6]	[=1]
saç- ‘Saçmak, dağıtmak’.	sanç- ‘Batırmak, delmek, vurmak, mızraklamak’.
s.-gay 283	s.-galı 50, 100
[=1]	s.-ınglar 52
sakın- ‘Düşünmek, hesaba katmak’.	[=3]
s.-gıl 293	sanga ‘Sana’.
s.-ur 175	s. 160, 186
[=2]	[=2]
sakinç ‘Düşünce, endişie, dilek’.	sanlıg ‘Birine tabi’.
s.+ın 444	s. 121, 161, 186
s.+ıng 166	[=3]
[=2]	sansar < Skr. <i>saṃsāra</i> ‘Dünya, ruhun bir bedenden başka bir bedene geçip yeniden doğması’.
sakinçlıg ‘Sıkıntılı, kederli’.	s.+tın 297
s. 75, 336, 363	[=1]
[=3]	sansız ‘Sayısız, çok’.
sakış ‘Sayı’.	s. 12, 80, 222
s.+ı 287	[=3]
[=1]	satagırı < Skr. <i>sātāgiri</i> ‘bir yaksa (şeytan) adı; Buda ile aynı zamanda yasayan kimse; sürekli <i>haimavata</i> ile ilişkilendirilerek kullanılan bir isim’.
sal ‘Bırakmak, salmak, atmak’	s. 334, 360
s.+mıg 270	[=2]
[=1]	
san ‘Sayı’.	
s.+ı 286, 287	
s.+ınça 241, 328	
[=4]	

sav ‘Söz, haber’.	s.+i 372
s.+ag 31, 180	[=1]
s.+ın 42	séziksiz ‘Şüphesiz’.
s.+lar 157, 161	s. 282
s.+ların 40, 294	[=1]
[=7]	sıçganak ‘Kas, adale’.
sayu ‘Herkes, her biri’.	s.+ların 46, 332
s. 22	[=2]
[=1]	sınaş- ‘Boy ölçüşmek, birbirini sınamak’.
sen ‘Sen’.	s.-alım 95
s. 28, 66, 122, 145, 386, 446	s.-u 349
s.+ing 66, 73, 153, 190, 204	[=2]
[=11]	sid sadan kıl- < <i>Skr. siddhisadhana</i> ‘başarı elde etmek’.
sengir ‘Dağ eteği’.	s. 302
s.+i 414	[=1]
[=1]	singir- ‘Yutmak, hazmetmek’.
sergü ‘Tahammül’.	s. -gelir 27
s.+m 40	[=1]
[=1]	siz ‘Siz’.
sever ‘Sevgili’.	s. 176, 177, 179
s. 176	s.+ler 35, 52, 87, 93
[=1]	s.+lerke 35
sékri- ‘Sıçramak, atlamak’.	s.+lerni 91
s.-p 97	s.+lerning 116
s.-yü 56	[=10]
[=2]	sögüt ‘Sögüt ağacı’.
sézik ‘Şüphe’.	

s. 74	[=1]
[=1]	süzül- ‘Temizlenmek, arınmak’.
sözle- ‘söylemek’	s.-üp 393
s. 143	[=1]
s.-gil 251	tag ‘Dağ’.
s.-meser 178	t. 18, 30, 222, 414
s.-ng 178	[=4]
s.-ngler 33, 70	takı ‘Ve, dahi, dahası’
s.-p 96, 129, 157, 161, 218	t. 51
s.-yü 265, 325	[=1]
[=13]	tamtur- ‘Tutuşturmak, yakmak, parlatmak’.
strayastrış < <i>Skr. trāyastriṃṣaḥ</i> ‘otuz üç tanrının bulunduğu cennet’	t.-miş 77
s. 229	[=1]
[=1]	tañkala- ‘Eti parçalamak, kesmek, ditmek’.
sun- ‘Sunmak, vermek’.	t.-yu 81
s.-a 185	[=1]
[=1]	tap ‘Arzu, istek, dilek’.
suv ‘Su’.	t.+ım 117
s. 103, 277	[=1]
s.+da 313	tapa ‘-e doğru, yönünde’.
[=3]	t. 97, 326
süngüş- ‘Savaşmak, vuruşmak, süngüleşmek’.	[=2]
s.-geli 92, 94	tariçanta < <i>Skr. trijaṭa</i> ‘bir naga (yılan, yılan biçiminde yarı Tanrılar) adı’.
[=2]	t. 189, 203
süz- ‘Süzme, temizlemek, arıtmak’.	[=2]
s.-gil 65	

tarık- ‘Uzaklaşmak, yok olmak, ortadan kaybolmak’.	[=1]
t.-qay 373	
t.-mışın 370	
[=2]	
tart- ‘Çekmek’.	
t.-a 57	
t.-ıp 85	
[=2]	
tavar ‘Varlık, mal, mülk’.	
t.+ım 391	
[=1]	
taviş ‘Gürültü, şamata’.	
t. 197	
[=1]	
tavran- ‘Davranmak, gayret etmek’.	
t.-tı 311	
[=1]	
teg ‘Gibi’	
t. 15, 19, 23, 40, 48, 78, 84, 96, 222, 240, 248, 260, 268, 299, 316, 330, 367, 380, 414, 418, 421	
[=21]	
teg- ‘Erişmek, değmek, vasıl olmak’.	
t.-ip 110	
[=1]	
teğimlig ‘Değer, layık, uygun’	
t. 320	
teğirmile- ‘Etrafını sarmak, çepeçevre sarmak’.	
t.-yü 27, 224, 264	
[=3]	
tegre ‘Çevre, etraf’.	
t.+sinte 276, 327	
[=2]	
tegrigle- ‘Çevrelemek, sarmak, etrafına toplanmak’.	
t.-p 247	
[=1]	
teğşür- ‘Değiştirmek’	
t.-üp 170	
[=1]	
teğür- ‘Değdirmek, eriştirmek, ulaştırmak’.	
t.-geli 291	
[=1]	
teğzin- ‘Dönmek, dolaşmak’.	
t.-ü 78	
[=1]	
teğzintür- ‘Dönmek, döndürmek’.	
t.-üp 260	
[=1]	
telim ‘Çok, pek çok’.	
t. 146, 223	
[=2]	

teng < Çin. *têng* ‘türlü, çeşitli’.

t. 162, 162

[=2]

tenglig ‘Denk, kadar, eşit’.

t. 287, 288

[=2]

tengri ‘Tanrı, ilah’.

t. 242, 249, 261, 313, 314

t.+ler 231, 284

t.+lerke 244

t.+ning 273

t.+si 225

t.+siye 64

t.+ye 237

[=12]

tengridem ‘Tanrısal, ilahi, tanrıya özgü’.

t. 274

[=1]

tepre- ‘Titremek, kımıldamak, sarsılmak’.

t.-mek 226

t.-mişin 277

[=2]

teprencsiz ‘Dayanaklı, sarsılmaz, sağlam’.

t. 317

[=1]

teril- ‘Toplanmak’.

t.-ip 214

[=1]

terkin ‘Hemen, derhal, vakit kaybetmeden’.

t. 33, 52, 70, 143, 167, 177, 202, 250

[=8]

tev ‘Hile, aldatma’.

t.+in 201, 205

[=2]

té- ‘Demek, söylemek, konuşmak’.

t.-di 33, 70, 106, 114, 125, 138, 152, 174, 186, 204, 215, 236, 242, 250, 262, 281, 320, 374, 387, 394, 433

t.-diler 28, 63, 72, 111, 118

t.-p 28, 33, 51, 62, 70, 72, 106, 111, 114, 118, 125, 138, 152, 174, 185, 2002,204, 215, 236, 242, 250, 261, 281, 292,320, 325, 356, 374, 382, 387, 394, 423

t.-ser 292, 382

[=60]

témin ‘Hemen, derhal’.

t. 166, 446

[=2]

téş- ‘Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek’.

t.-diler 423

t.-tiler 51	t.-yü 151
[=2]	[=1]
tıda ‘Mani olmak, engellemek’.	tod ‘Kötü, ucuz, değersiz’.
t. -a 425	t. 39
[=1]	[=1]
tın- ‘Dinlemek’.	todunçsuz ‘Doymaz, doyumsuz’.
t.-madın 305	t. 81
[=1]	[=1]
ting ‘Ses, avaz, seda’	toga ‘Hastalık, dert’.
t. 197, 219	t. 67, 72, 314
[=2]	[=3]
tınlıg ‘Canlı, canlı varlık’.	tokı ‘Vurmak, dövmek’
t. 243, 311	t.+mış 270
t.+ıg 323, 353	[=1]
t.+larıg 80, 158, 164, 310, 347	tokımak ‘Tokmak, çekiç’
t.+larnıg 287	t. 49
[=10]	[=1]
tile- ‘Dilemek, istemek, çok istemek’.	tokuz ‘Dokuz’.
t.-geli 168, 195	t. 45
[=2]	[=1]
tiş ‘Diş’	tokuzunç ‘Dokuzuncu’.
t.+im 212	t. 333
t.+imizke 30	[=1]
t.+lerin 331	tol- ‘Dolmak, doldurmak’.
[=3]	t.-u 2
titre- ‘Titremek, sarsılmak’.	[=1]
	ton ‘giysi’.

t.+ın 274	trijul <Skr. <i>triṣūla</i> ‘Üç dişli mızrak’.
[=1]	t. 17, 48, 268
tonga ‘Yiğit, kahraman’.	[=3]
t.+lar 23, 84, 239, 316	tuda ‘Engel, tehlike’
[=4]	t. 291
toprak ‘Toprak’.	[=1]
t.+ning 285	tur- ‘Durmak beklemek’.
[=1]	t.-miş 248
tölük ‘Güç, kuvvet’.	t.-taçı 316
t.+in 56	t.-tı 6, 198, 272
[=1]	t.-unglar 94
töpü ‘Tepe, baş’.	t.-up 10, 77, 202, 318
t.+m 211	t.-ur 79, 113, 140, 180, 242,
t.+mdeki 217	265, 312, 442
t.+n 101	[=17]
t.+sinteki 57, 99	turgur- ‘(His) beslemek’.
[=5]	t.-up 68
tört ‘Dört’.	[=1]
t. 11	turkaru ‘Sürekli, daima, hep’.
[=1]	t. 79, 309
töz ‘Esas, kök, soy’.	[=2]
t.+i 191	tut- ‘Tutmak, yakalamak’.
[=1]	t.-a 49, 97
tözün ‘Soylu, asil, asaletli’.	t.-galı 218
t. 259, 262, 281, 321	t. -guluk 425
t.+üme 293	t.-up 8, 16, 18, 58, 99, 239, 275
[=5]	t.-ur 188

t. -yuk 384	u.-gay 87
[=13]	u.-sar 122, 218
tutun- ‘Sıkmak, sertleştirmek.’	[=3]
t.-up 46	uçayan <Skr. <i>Ujjayinī, Ujjain, Oujein</i>
[=1]	‘Hintlerin yedi kutsal şehrinden biri’
tükellig ‘Sahip, egemen’.	u. 9
t. 88	[=1]
[=1]	uçuz ‘Ucuz, değersiz’.
tün ‘Gece’.	u. 39
t. 282	[=1]
[=1]	ugan ‘Tanrı, kadir’.
tünle ‘Gece, geceleyin’.	u.+ka 415
t. 5, 197	[=1]
[=2]	ugra- ‘Niyetlenmek, niyet etmek’.
türk ‘Güç, kuvvet’.	u.-dı 59, 407
t. 154	[=2]
[=1]	uguşlug ‘Soyundan gelen’.
türlüg ‘Türlü, çeşitli’.	u. 289
t. 225, 371	[=1]
[=2]	uladı ‘Ve diğerleri ve başkaları, ilaveten’.
tüşe- Rüya görmek’	u. 269, 334, 361
t. -miş 400	[=3]
[=1]	ulug ‘Ulu, büyük, yüce’.
tüşür- ‘Düşürmek, indirmek’.	u. 18, 73, 74, 118, 164, 186, 443
t.-üp 20	u.+ı 98
u- ‘Muktedir olmak, yapabilmek, gücü yetmek’.	[=8]

ulus ‘Ülke, memleket,; halk, ulus’.	[=1]		
u. 402		urungut ‘Savaşçı’.	
u.+umdakı 115		u.+ları 335, 361	
u.+umnung 39		u.+larıg 252	
u.+umtakı 71		[=3]	
u.+ungdakı 190		ut- ‘Yenmek, mağlup etmek’.	
[=5]		u.-ar 319	
umug ‘Dayanak, umut’.		u.-galı 86, 121, 165	
u. 69		u.-up 300	
[=1]		[=5]	
ur- ‘Vurmak’		utru ‘Karşı durmak, direnmek’.	
u.-galı 50		u. 241, 316	
u.-up 7		[=2]	
u.-ur 160		utun ‘Utanmaz, kötü’.	
[=3]		u. 204	
uru <Skr. <i>uru</i> ‘bir şeytan adı’.		[=1]	
u. 119		uzun ‘Daima, sürekli’.	
[=1]		u. 79, 309	
urumukı <Skr. <i>urumukha</i> ‘bir şeytan adı’.		[=2]	
u. 56		üç ‘Üç’.	
[=1]		ü. 76, 398	
urun- ‘Vurunmak, kendi uzuvlarından birine vurmak’.		[=2]	
u.-u 332		üçün ‘İçin, -den dolayı, nedeniyle’.	
[=1]		ü. 177, 292, 382	
urunçak ‘Emanet, rehin’.		[=3]	
u. 160		üklit- ‘Yükseltmek’	
		ü.-di 303	

[=1]	üstün ‘Üst, üstte, yukarıda’.
üküş ‘Çok, pek çok’.	ü. 29, 314
ü. 12, 80, 147, 158, 164, 223	[=2]
[=6]	üstünki ‘En üstün, en seçkin’
ülgüsüz ‘Ölçüsüz, sayısız’.	ü. 171, 244
ü. 222	[=2]
[=1]	üstünrek ‘Daha üstün’.
ülüş ‘Bölüm, kısım, parça’.	ü. 271
ü. 333	[=1]
[=1]	üz- ‘Koparmak, kesmek, ayırmak’.
ün ‘Ses’.	ü.-üp 53
ü. 267, 272	[=1]
ü. +i 196, 196, 198, 202	üze ‘Üzerinde’.
ü.+in 2, 17, 173, 328	ü. 80
ü.+inge 270	[=1]
ü.+inte 271	üzül- ‘Kopmak, kesilmek, sona ermek’.
ü.+leri 368	ü.-geli 179
ü.+lerin 61	[=1]
[=14]	vajır <Skr. <i>vajra</i> ‘Elmas’.
ünte- ‘Çağırarak, seslenmek’.	v. 299
ü.-yü 173	[=1]
[=1]	vajırlık ‘Elmastan yapılmış sert, sağlam’.
üntür- ‘Ortaya çıkarmak, yükseltmek’.	v. 48
ü.-tiler 412	[=1]
ü.-üp 56, 331	varunı <Skr. <i>varunī</i> ‘bir tanrıçanın adı’.
[=3]	

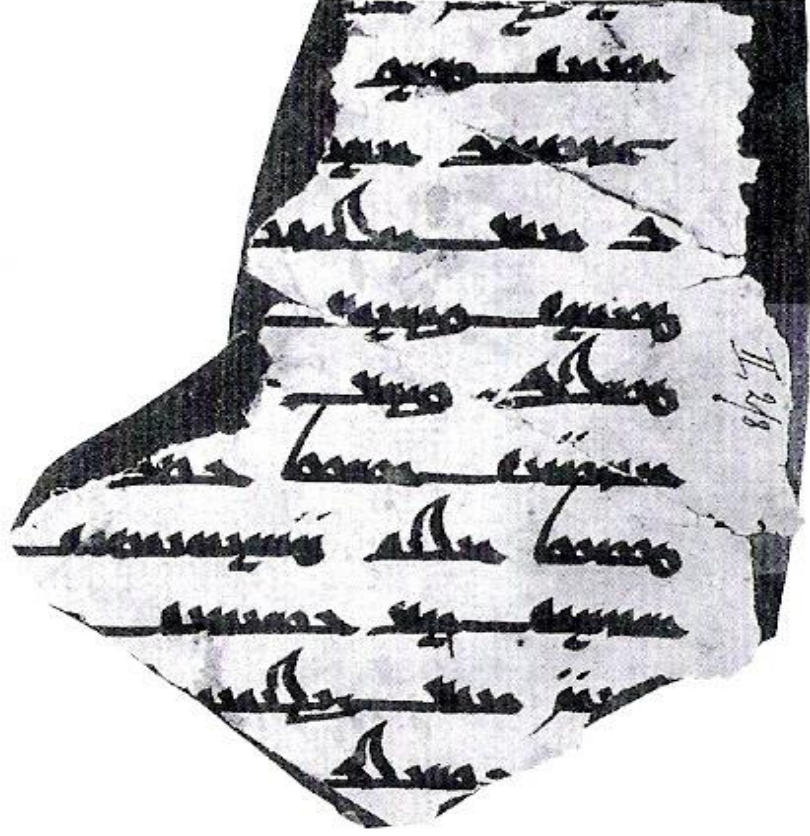
v. 261	y.+ı 78
[=1]	[=1]
ya ‘Yay’.	yalın ‘Alev, ateş, parıltı’.
y.+sın 275, 411	y. 48, 96, 221, 260, 331
[=2]	y.+ın 60, 109
yadıl- ‘Yayılmak, dağılmak’.	[=7]
y.-u 77	yalına- ‘Parlamak, alevlenmek’.
[=1]	y.-yu 78, 260
yağı ‘Düşman’.	[=2]
y.+lar 85	yangku ‘Yankı, ses’.
[=1]	y. 268
yağız ‘Yeryüzü dünya’.	[=1]
y. 88, 125, 285	yangkulug ‘sesli, gürültülü’.
[=3]	y. 219, 221
yagukkiya ‘Çok yakın’.	[=2]
y. 312	yapın- ‘Sıkmak, kapamak’.
[=1]	y.-ıp 46
yakın ‘Yakın’.	y.-tı 332
y. 97, 203, 209, 267, 322, 339, 352	[=2]
[=7]	yara- ‘Uygun olmak, yakışanı yapmak’.
yalanguk ‘İnsan’.	y. -p 307
y. 315	[=1]
y.+lar 159	yaraş ‘Uygun, yakışan’.
y.+larning 13, 63	y. 307
[=4]	[=1]
yalan ‘Alev’.	yaratın- ‘Donanmak, süslenmek’.

- y.-ıp 21
[=1]
- yarık** ‘Zırh’.
y.+ların 335, 362
[=2]
- yarlıg** ‘Emir, buyruk’.
y.+ıng 112
y.+ınga 192
y.+ıngın 113
[=3]
- yarlıka-** ‘Emretmek, buyurmak’.
y. -mış 389
y.-sar 187
[=2]
- yarlıkançsız** ‘Acımasız, merhametsiz’.
y. 79
[=1]
- yarlıkançuçı** ‘Şefkatli, merhametli’.
y. 64
[=1]
- yaşın** ‘Işık, şimsek’.
y.+ın 441
[=1]
- yaşın-** ‘Işık saçılmak’
y.-mış 441
[=1]
- yaşomaytrı** <Skr. *yaşomitra* ‘eserde, bir bodhisattvanın adıdır’.
y. 249, 278, 319
y.+ya 281
[=4]
- yat-** ‘Yatmak’.
y.-ıp 185
[=1]
- yatgur-** ‘Yatırmak’.
y.-u 175
[=1]
- yavgan** ‘Yavan’.
y. 375
[=1]
- yavız** ‘Kötü, çirkin’.
y. 365
[=1]
- yavlak** ‘Kötü, fena’.
y. 16, 42, 75, 119, 189, 193, 219, 267, 272, 288, 367, 438
y.+ın 318
[=11]
- yazuklug** ‘Günahkar’.
y. 406
[=1]
- yek** <Pali. *yakkha* <Skr. *yakřa* ‘Şeytan, cin’.
y. 136, 145, 155, 289, 315

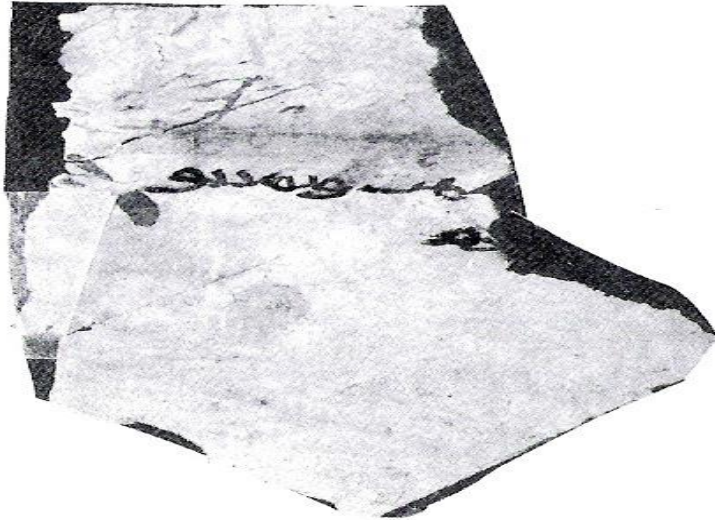
y.+ler 13, 25, 26, 33, 41, 43, 59, 70, 72, 97, 101, 117, 223, 264, 268, 328, 334, 361, 397, 409, 420	yértinçü ‘Dünya’.
y.+lere 92	y. 277, 313
y.+lerig 12, 283	[=2]
y.+lerke 32, 379	yétinçsiz ‘Erişilmez, ulaşılmaz’.
y.+lerneng 200	y. 125
y.+lerning 318, 367	[=1]
y.+ning 57, 99	yılan ‘Yılan’.
[=36]	y.+ın 20
yene ‘Yine’.	[=1]
y. 286	yıldız ‘Kök, temel’.
[=1]	y.+ı 191
yé- ‘Yemek’.	[=1]
y.-yü 13	yıngak ‘Yön, taraf’.
[=1]	y. 74, 283
yég ‘Yeğ, üstün, iyi’.	[=2]
y. 171, 243	yır ‘Şarkı, türkü’.
[=2]	y. 196, 198, 201
yéged- ‘Yenmek, mağlup etmek’.	[=3]
y.-geli 86, 122, 165	yırla- ‘Şarkı söylemek’.
y.-ip 300	y.-yu 44
y.-ür 319	[=1]
[=5]	yime ‘Yine, dahi, ve’.
yér ‘Yer, yeryüzü’.	y. 13, 32, 66, 161, 168, 176, 244, 286, 291, 305, 321, 368, 381, 395
y. 88, 102, 225, 226, 277, 285, 313	[=14]
[=7]	yiti ‘Keskin’.
	y. 7, 37, 96

[=3]	y.-p 9
yitiz ‘Yüksek, uzak’.	y.-yu 11, 173, 195, 279
y. 125	y.-yurlar 22
[=1]	[=10]
yitlin- ‘Yitmek, koybolmak’.	yorig ‘Gidiş, yürüyüş’.
y.-ip 366	y.+ın 9
[=1]	[=1]
yok ‘Yok, var olmayan’.	yörge- ‘Sarmak, dolamak’.
y. 67, 208, 217, 257, 316, 391	y.-yü 274
[=6]	y.-yürler 15
yokı ‘Çanak bulaşığı, kaptaki bulaşık, artık’.	[=2]
y. 30	yula ‘Meşale, ışık, kandil’.
[=1]	y. 77
yoksuz ‘Boşuna, nafile’.	[=1]
y. 284	yumşak ‘Tatlı, hoş giden’.
[=1]	y. 157
yol ‘Yol’.	[=1]
y.+ınça 279	yürek ‘Yürek’.
y.+ta 11	y.+ın 23, 31, 194, 299, 302
[=2]	[=5]
yorı- ‘Yürümek, dolaşmak’.	yüz ‘Yüz sayısı’.
y.-dı 10, 276	y. 45, 182, 295, 296, 397
y.-dılar 337, 364	[=5]

TIPKIBASIM

Kr II 2/8 Ön

Kr II 2/8 Arka

Handwritten text in a medieval script, likely Latin, covering the majority of the page. The text is arranged in approximately 30 horizontal lines, with some variations in line length and spacing. The script is dense and characteristic of the late Middle Ages.

Mz. 670 Ön

Handwritten text in a medieval script, likely a manuscript page. The text is written in dark ink on aged, yellowish-brown parchment. The script is dense and appears to be a form of Gothic or similar medieval hand. The page is numbered '670' on the left margin. The text is arranged in approximately 30 horizontal lines, with some lines starting with a large initial letter. The parchment shows signs of wear, including a small hole near the center and some discoloration at the edges. A ruler is visible on the left side of the page, indicating its length.

Mz. 670 Arka

Mainz 784

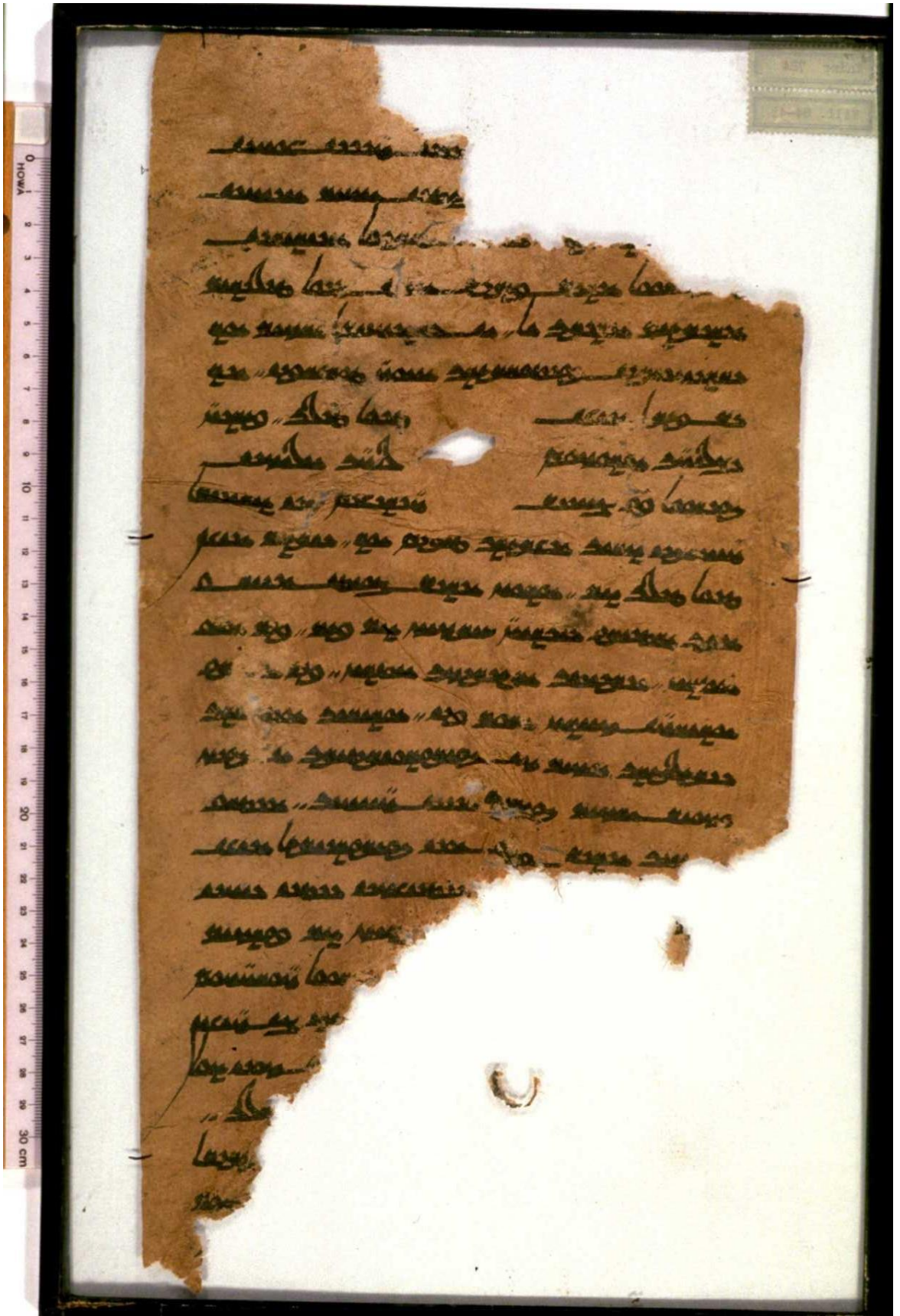
III. 84-45

III 1

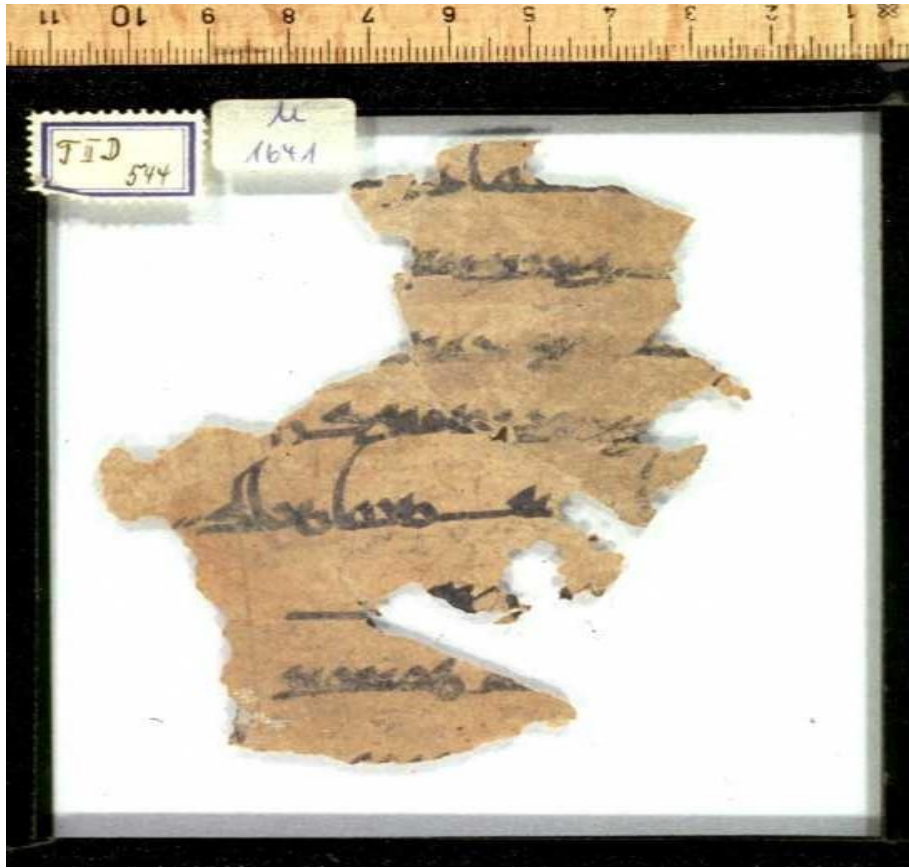
Fragment of a medieval manuscript page with Latin text in a Gothic script. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines. The parchment is heavily damaged, with significant portions missing from the top and bottom edges, and several small holes are visible. The script is dense and characteristic of the 12th or 13th century.

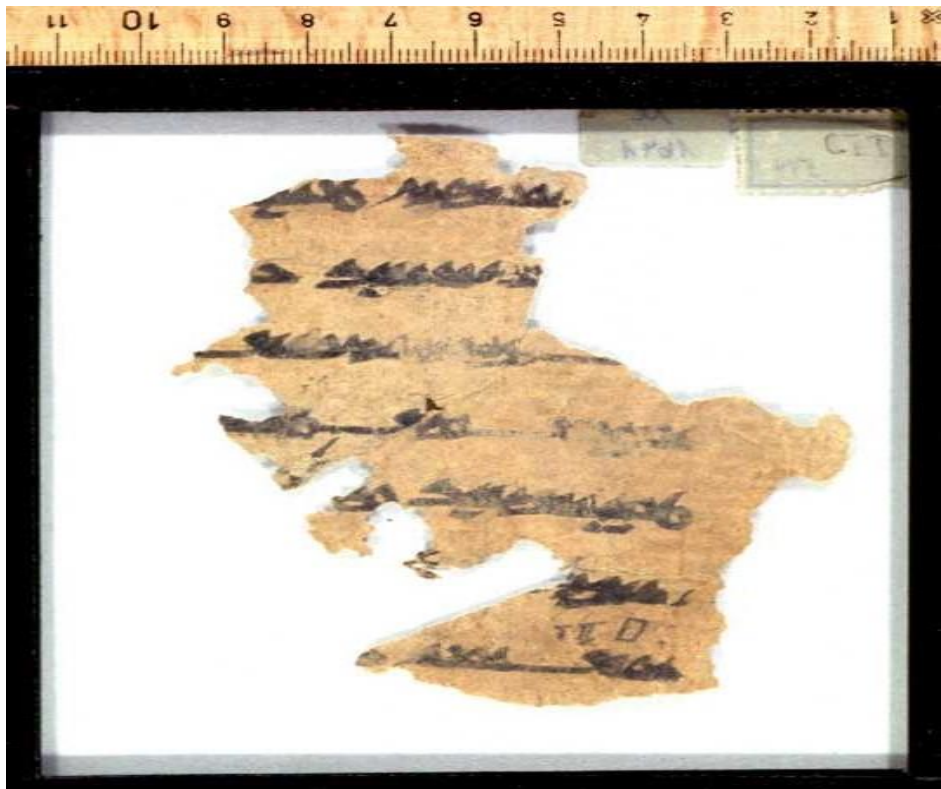
Mz. 784 Ön

Mz. 784 Arka

U 1641 Ön

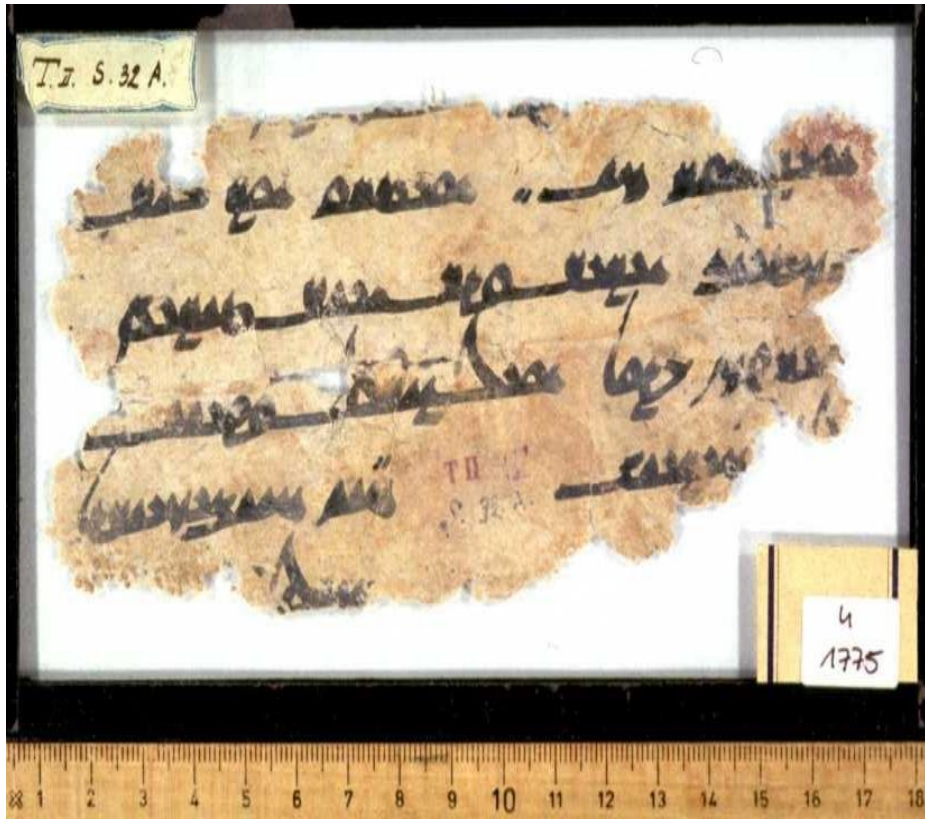
U 1641 Arka

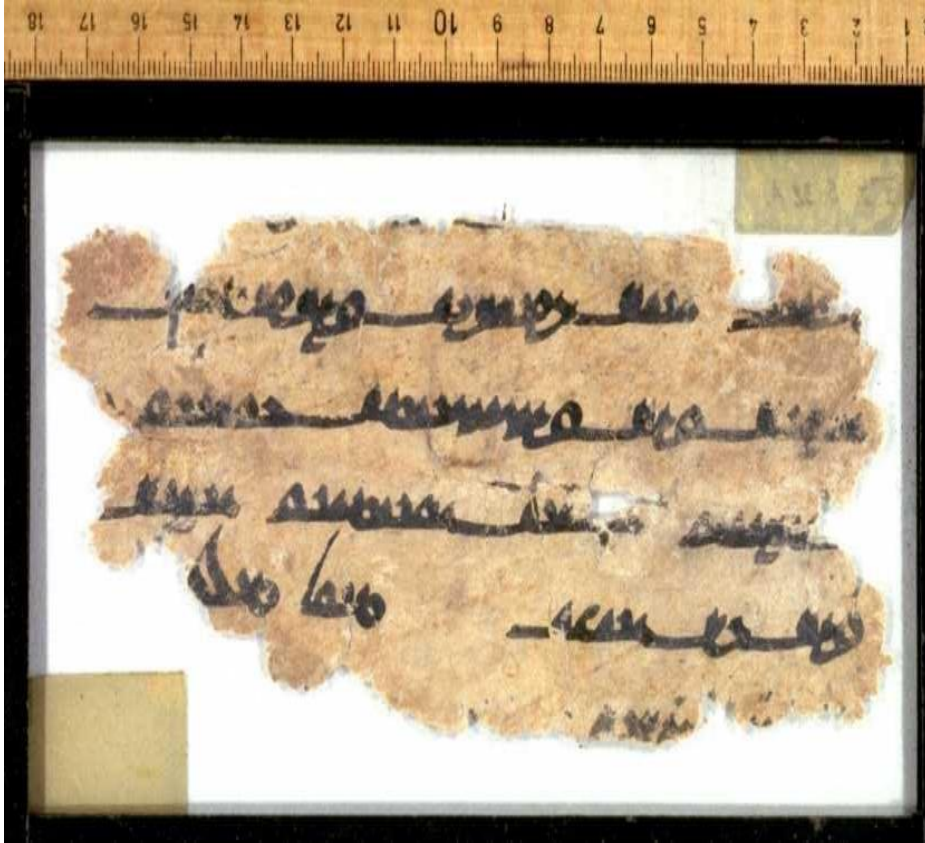
U 2004 Ön

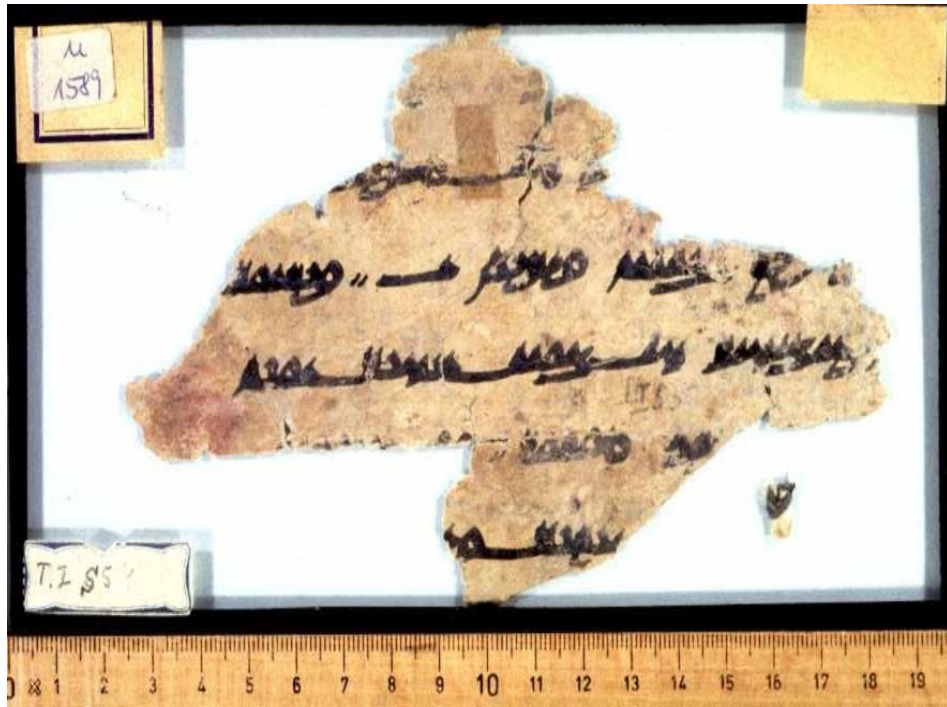
U 2004 Arka

U 1175 Ön

U 1175 Arka

U 1589 Ön

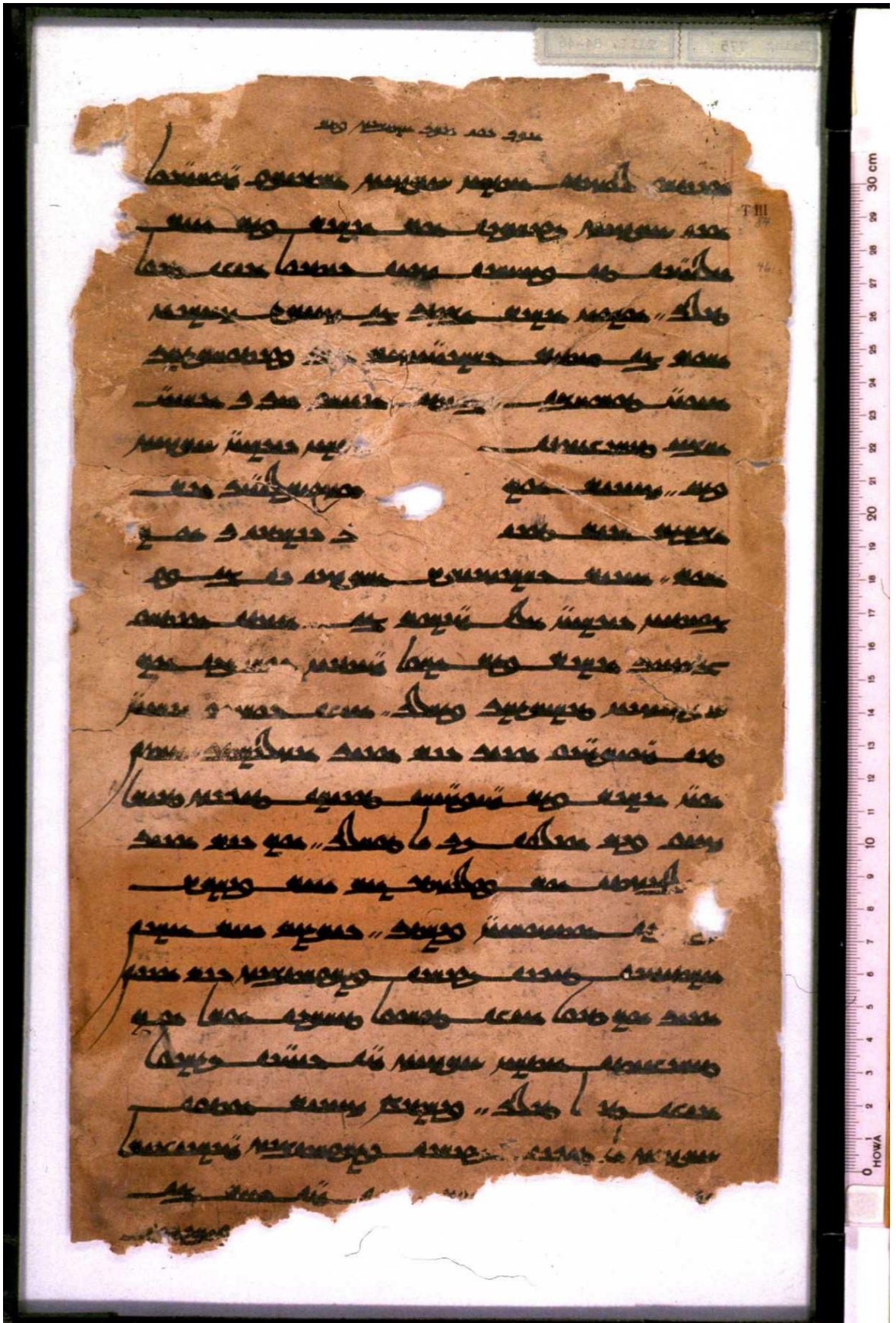

U 1589 Arka

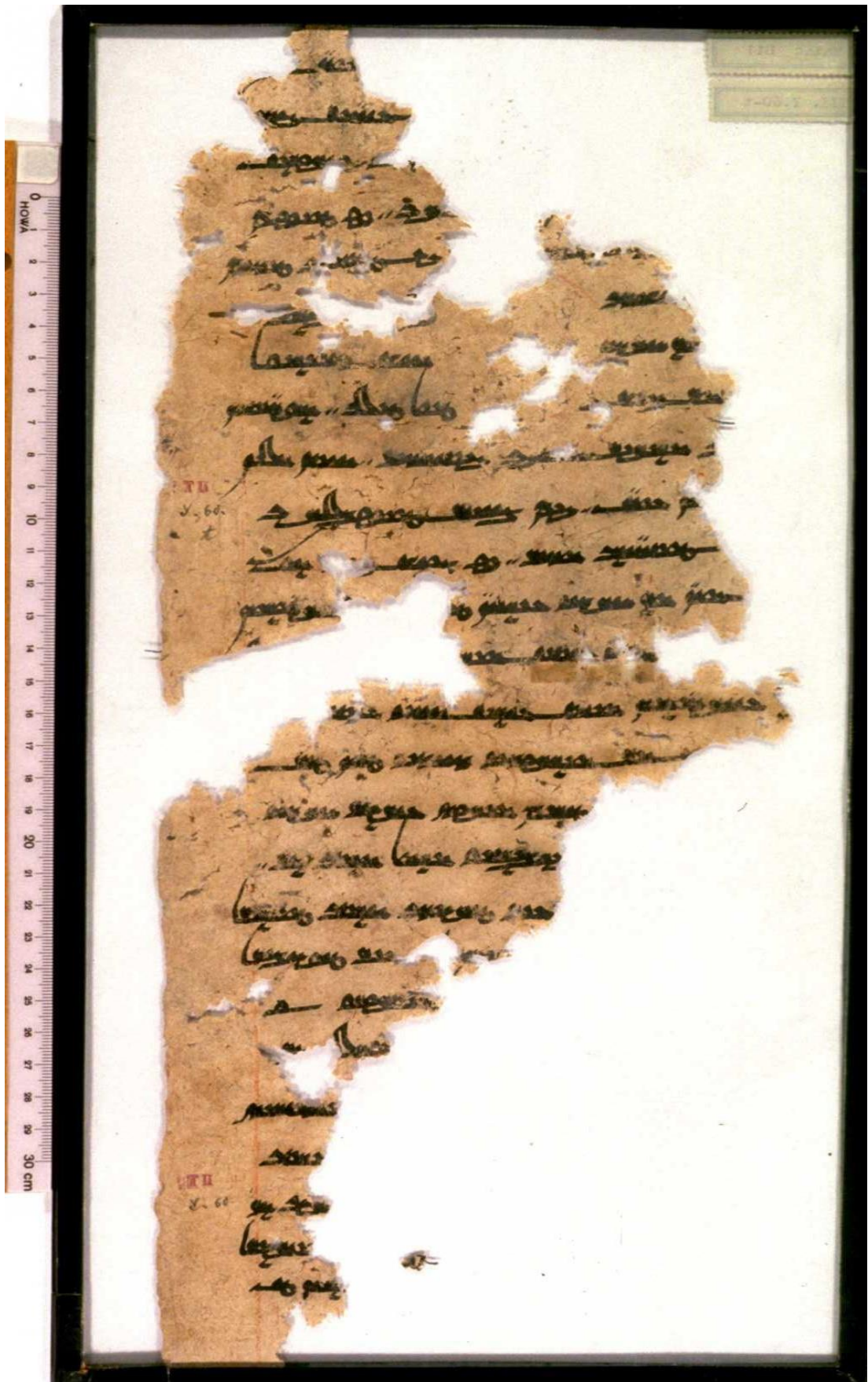
[The text is written in a medieval Gothic script on a fragment of parchment. It consists of approximately 25 lines of text, which is a portion of a larger document. The script is dense and characteristic of the 11th or 12th century. The parchment is aged and shows signs of wear, including a hole near the center and irregular edges. The text is arranged in a single column, with some lines starting with a large initial letter. The fragment is mounted on a white background, and a ruler is visible on the right side for scale.]

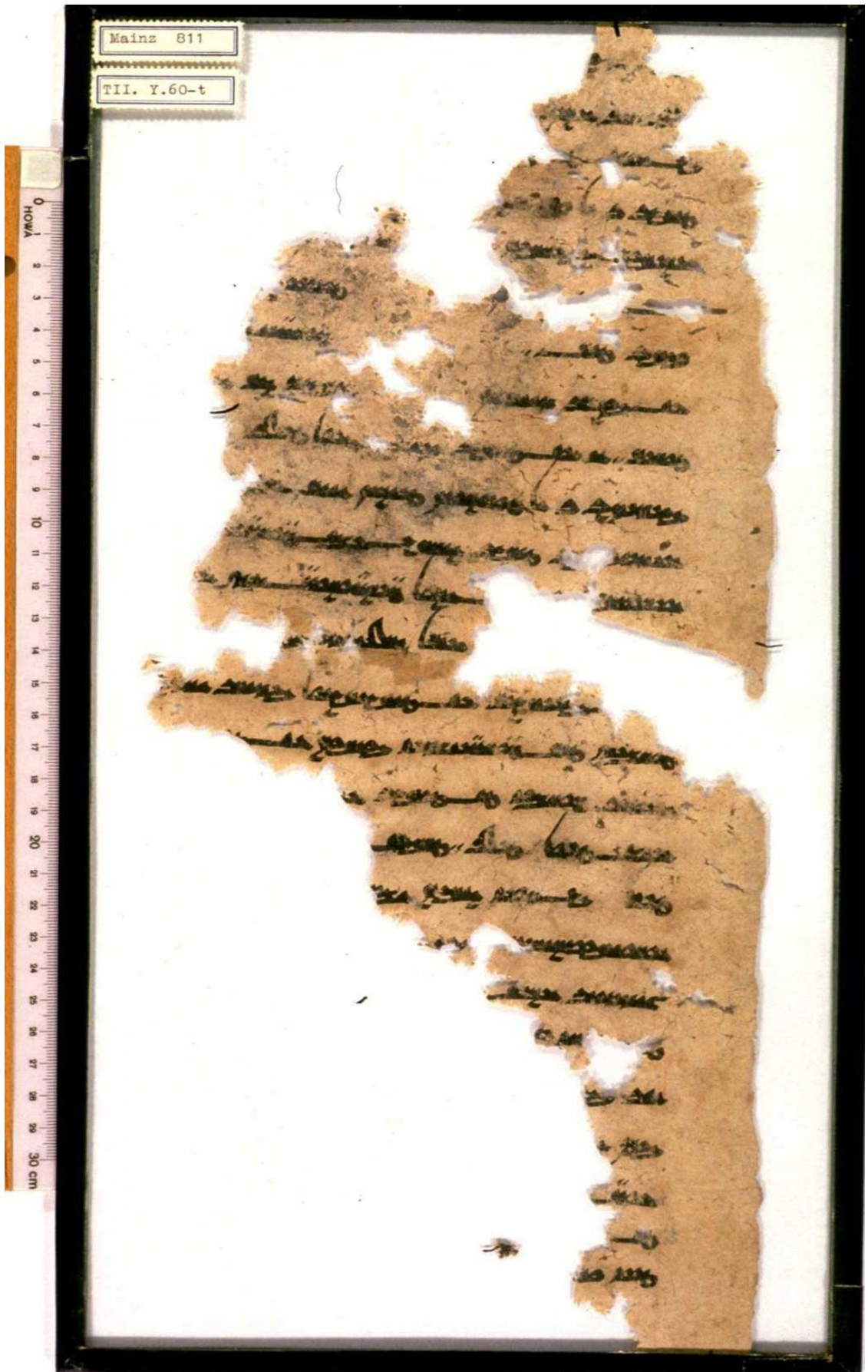
Mz. 775 Ön

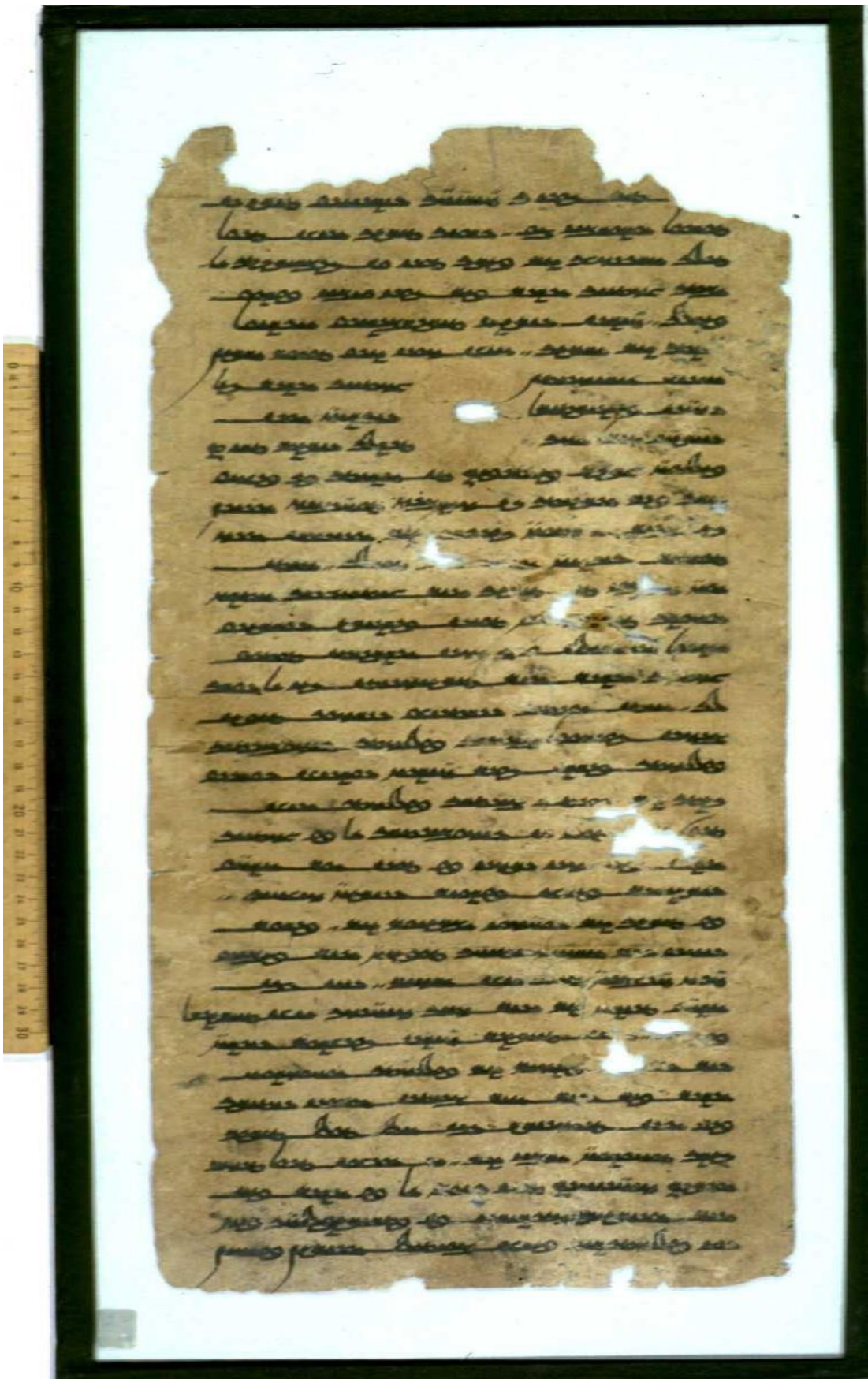
Mz. 775 Arka

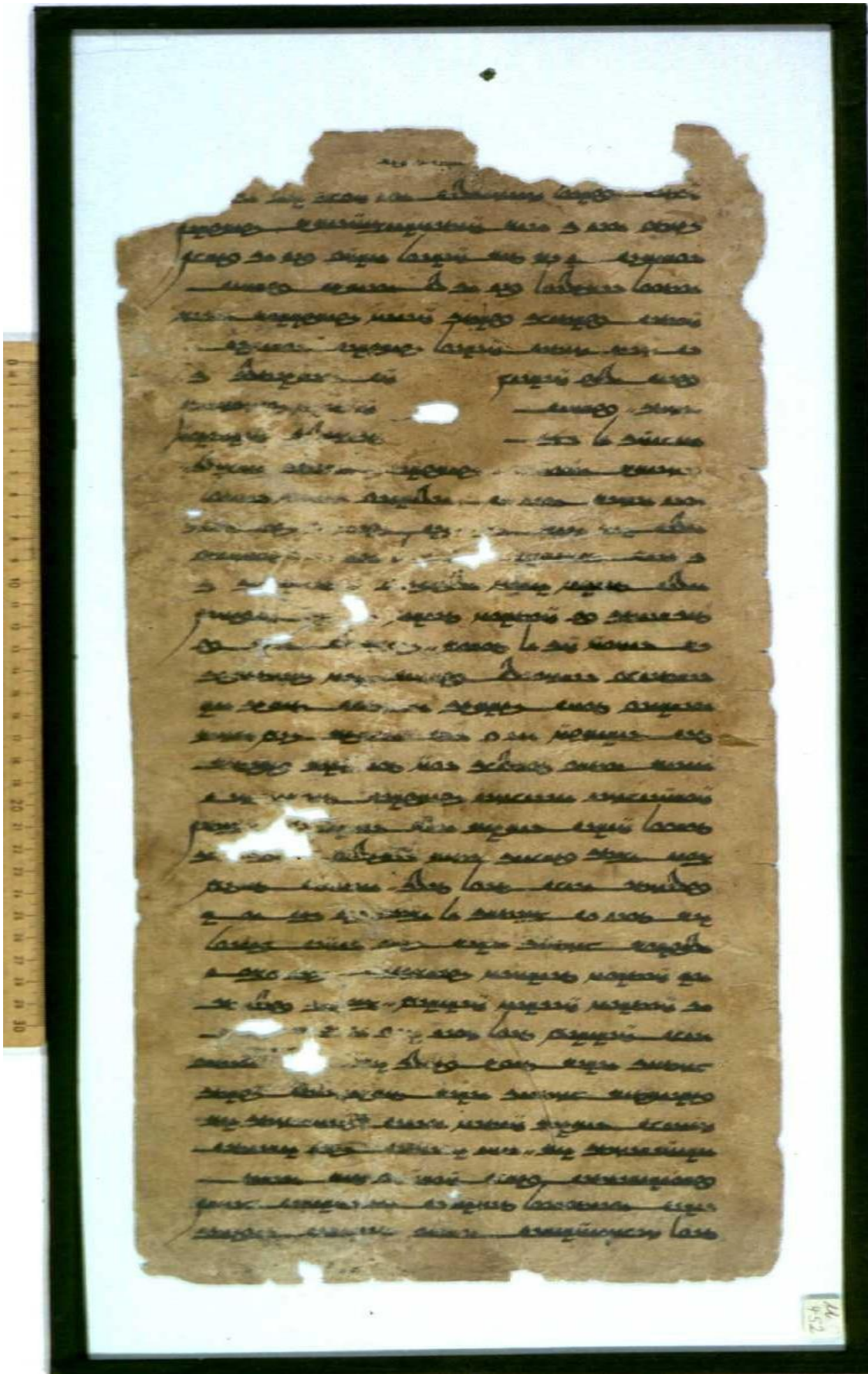
Mz. 811 Ön

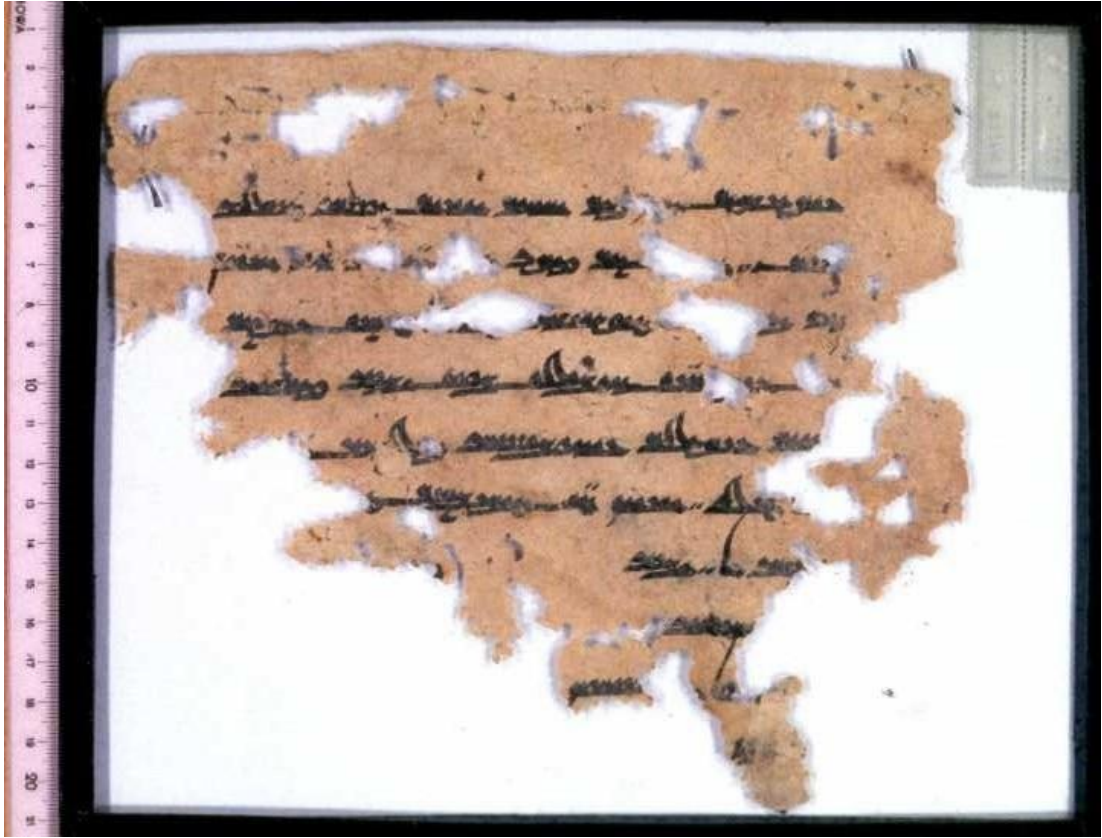
Mz. 811 Arka

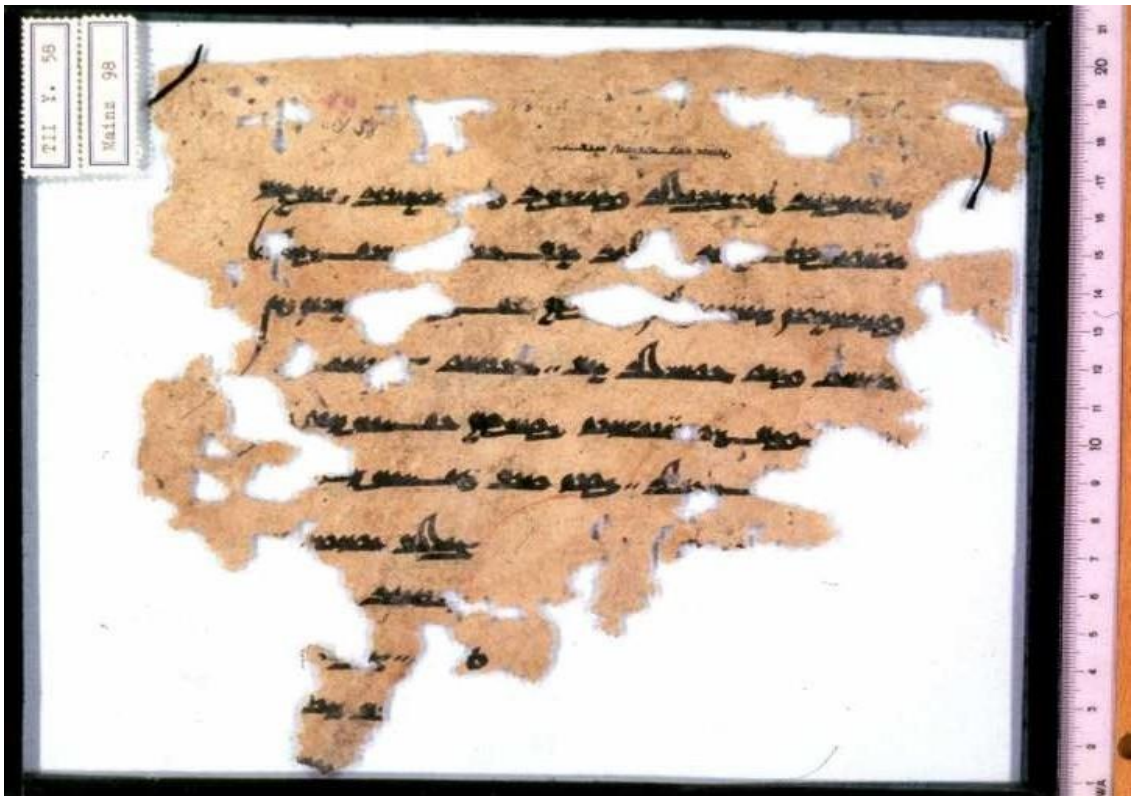
U 452 Ön

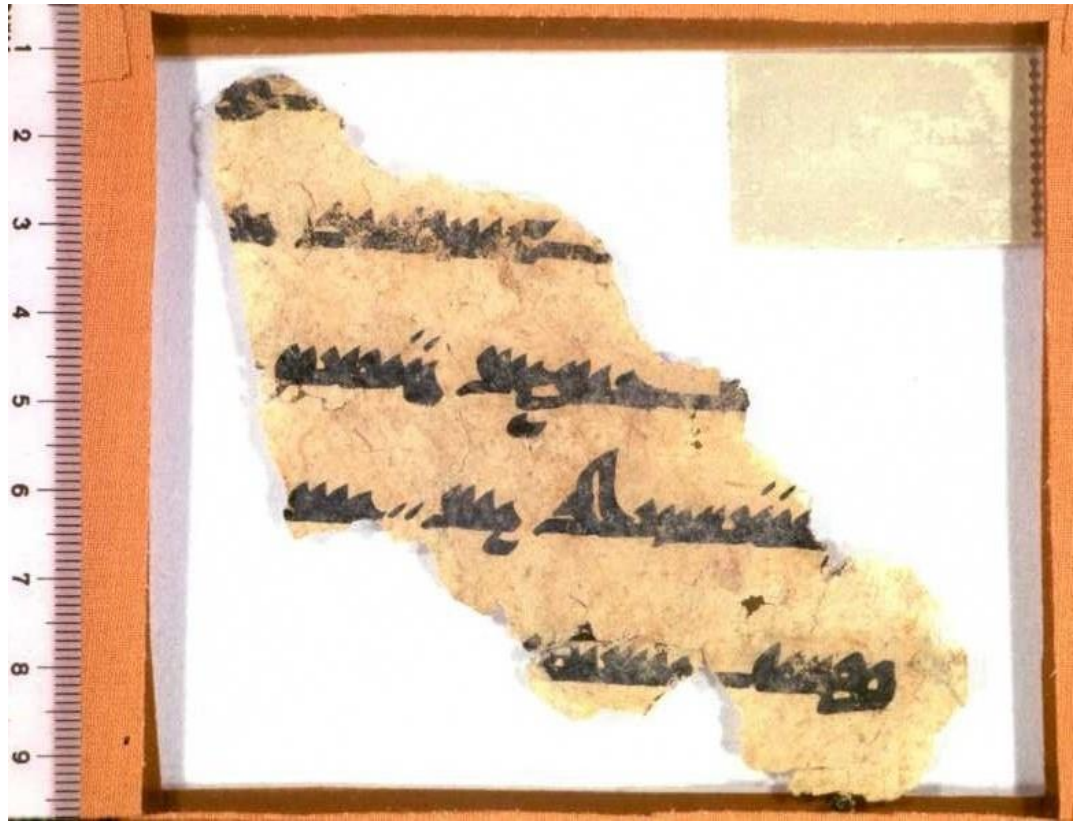
U 452 Arka

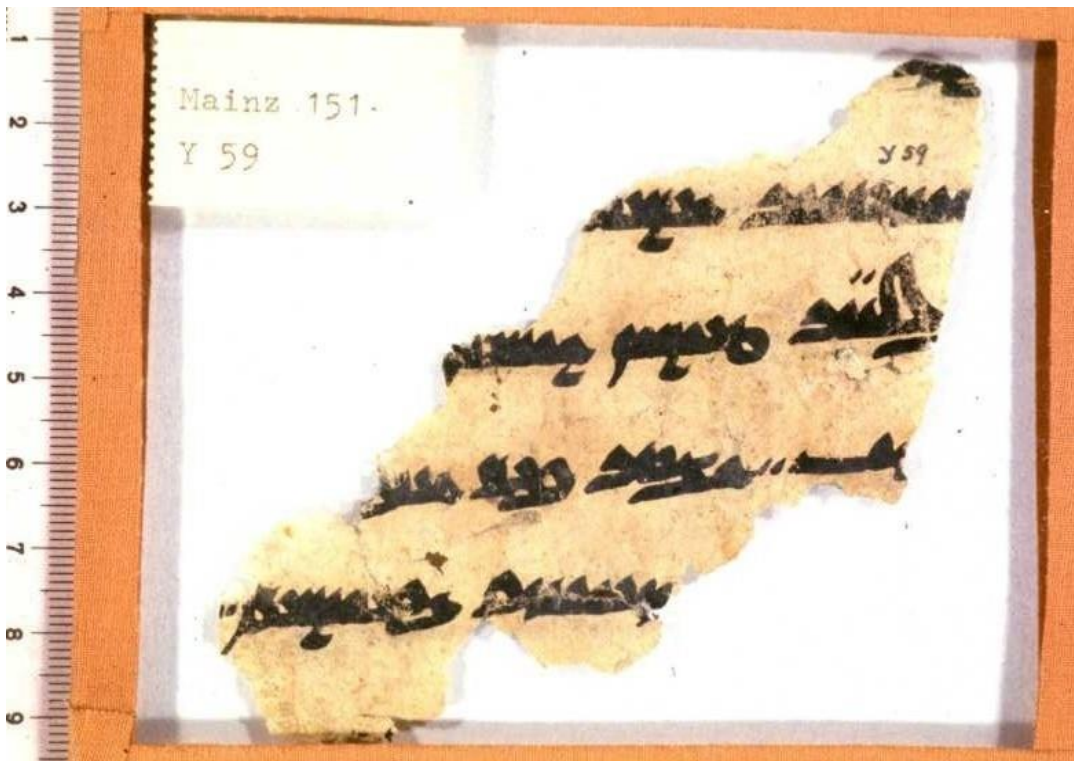
Mz. 98 Ön

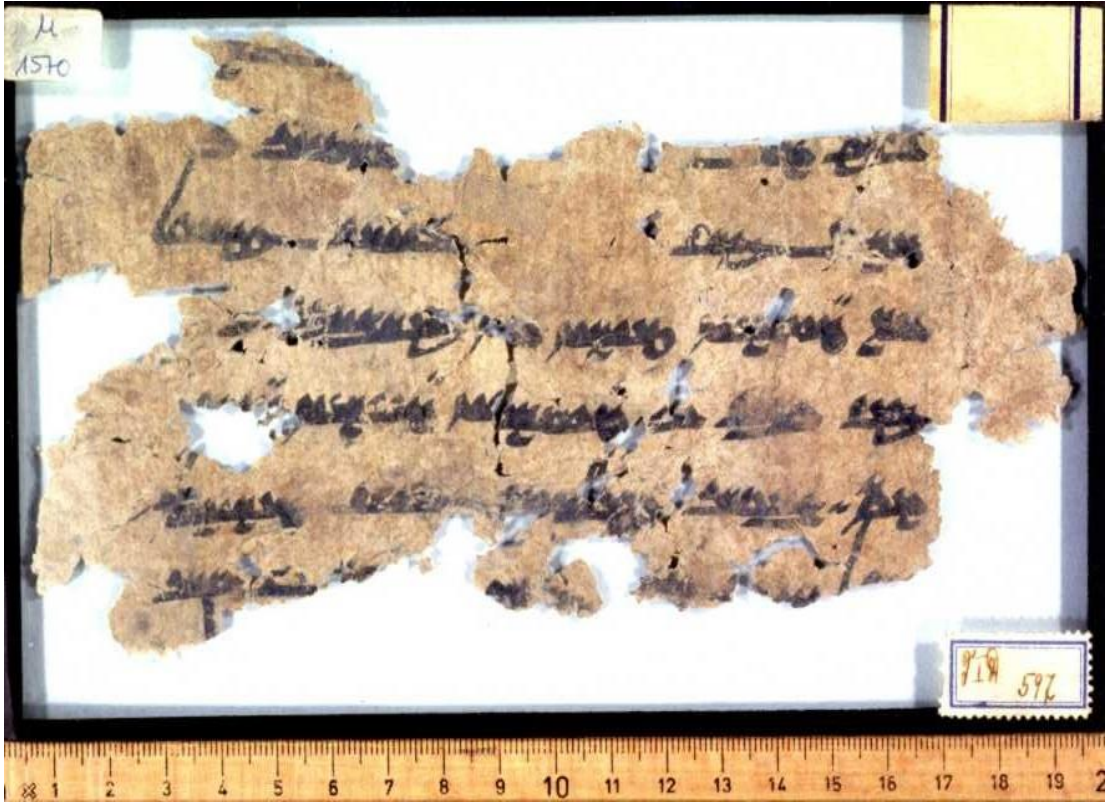
Mz 98 Arka

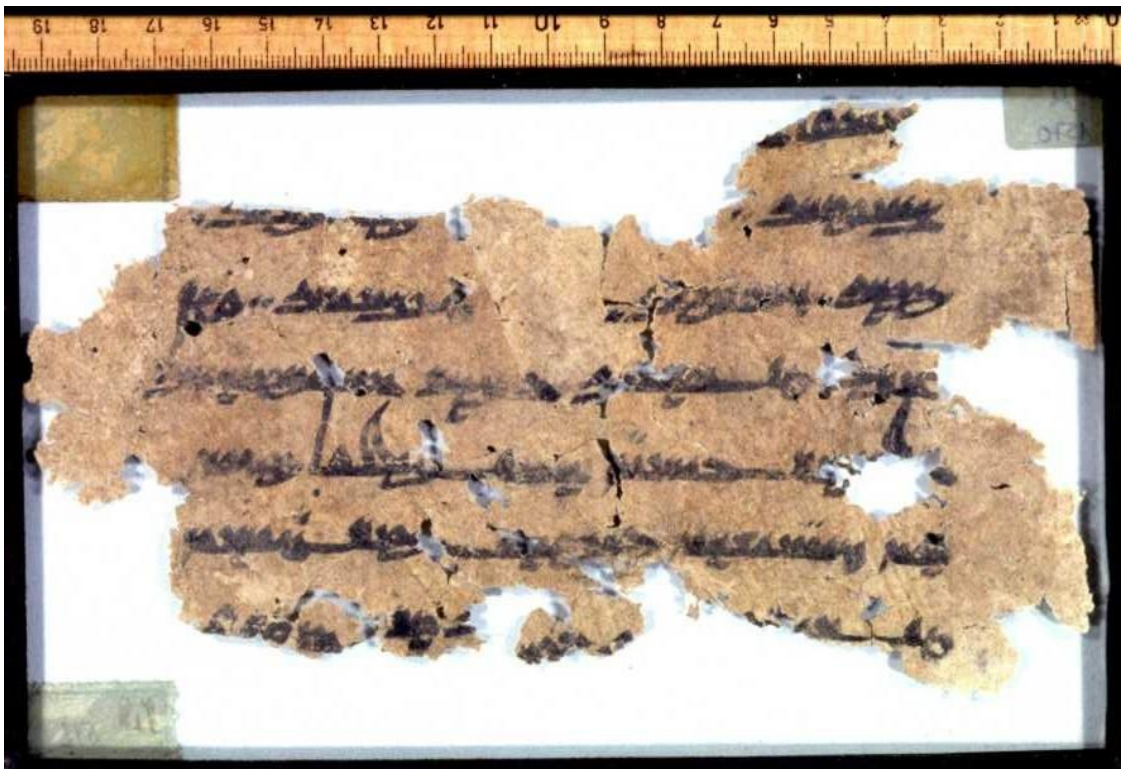
Mz. 151 Ön

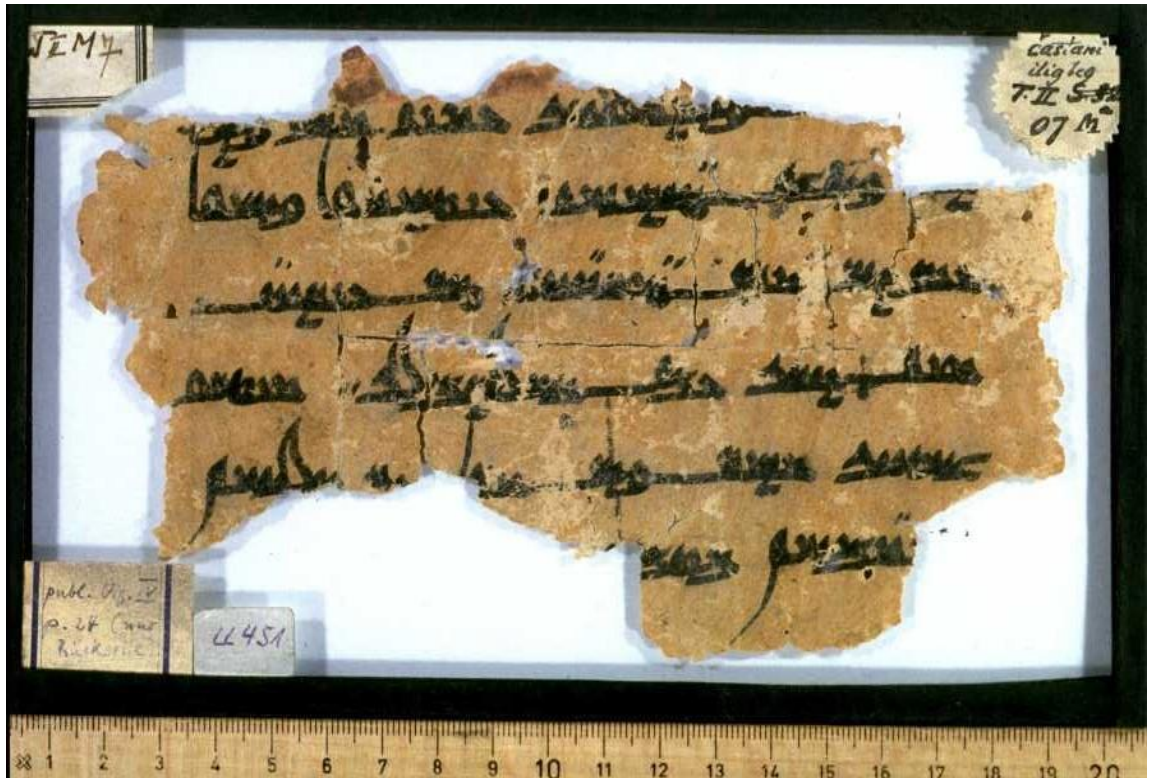
Mz. 151 Arka

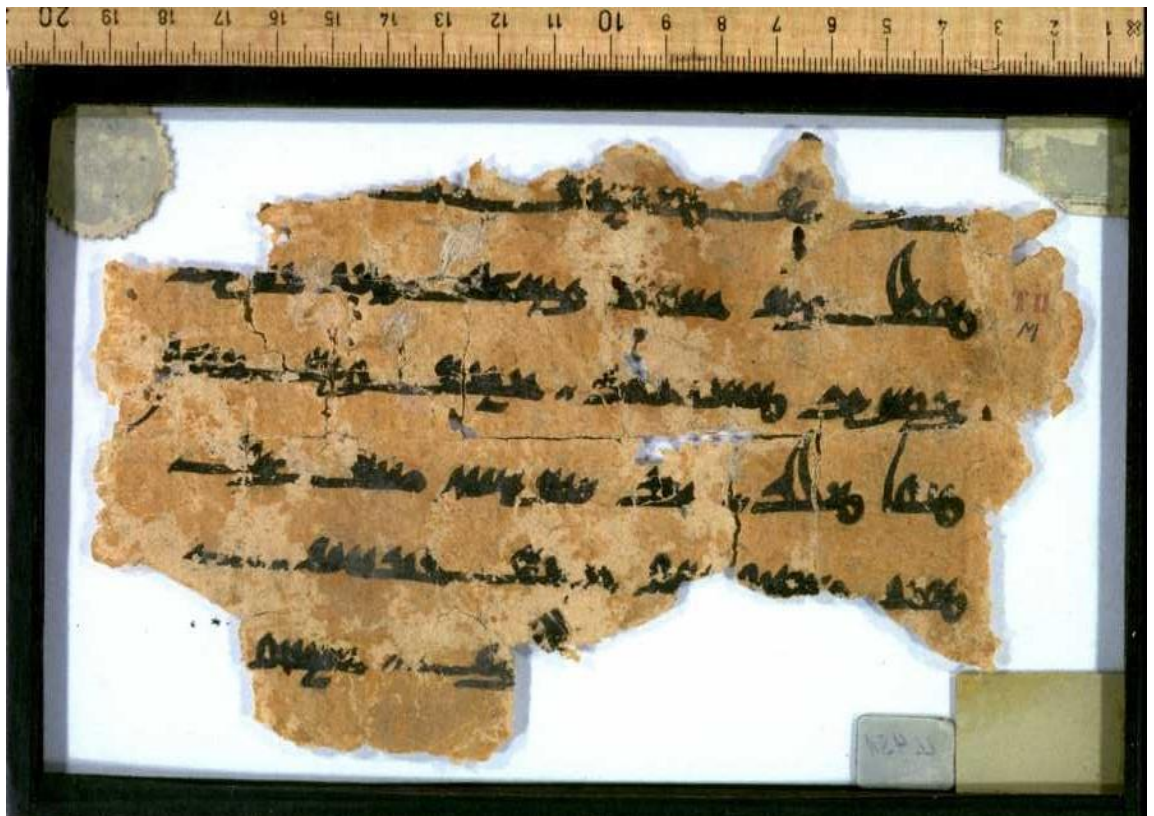
U 1570 Ön

U 1570 Arka

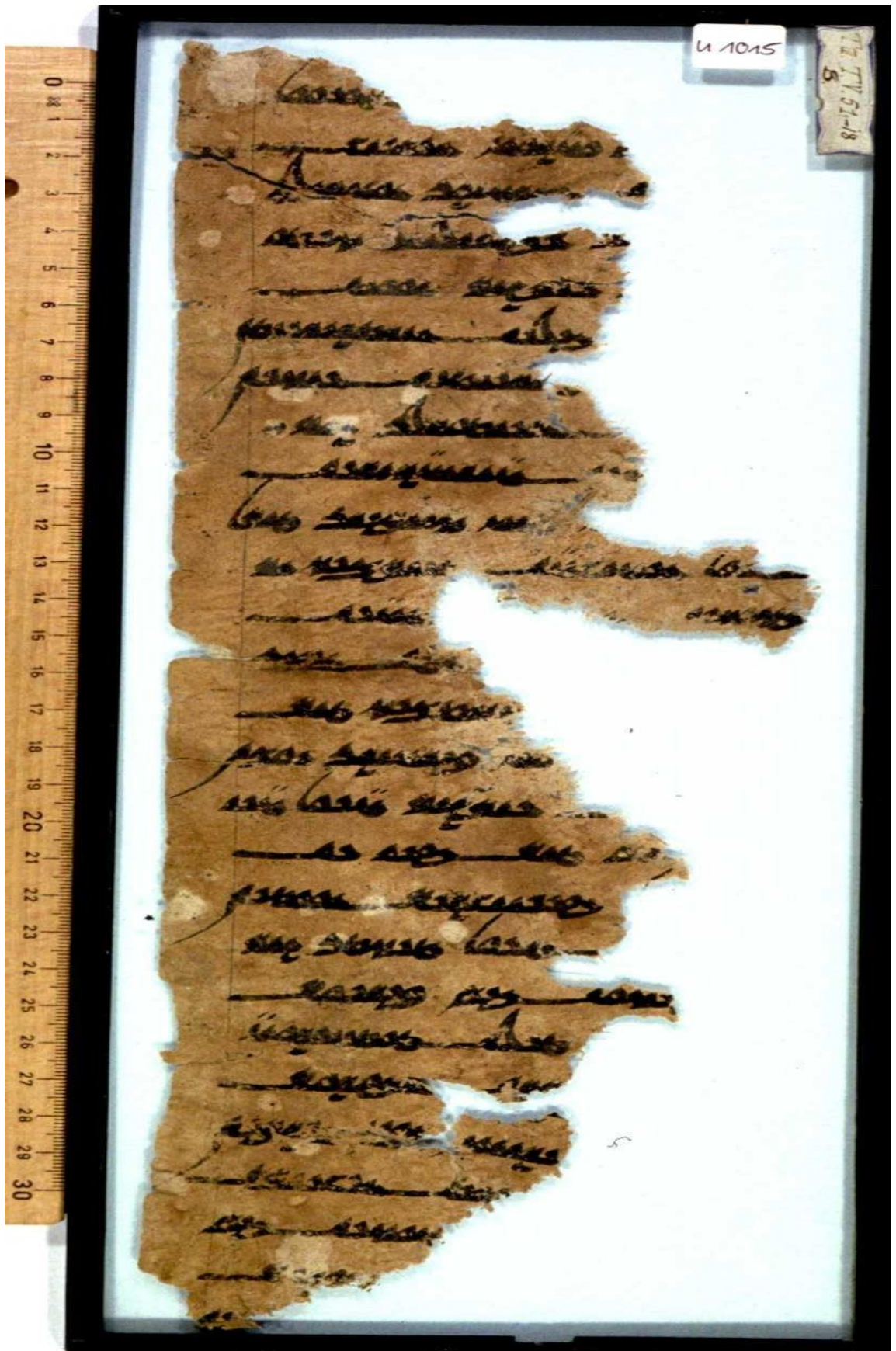
U 451 Ön

U 451 Arka

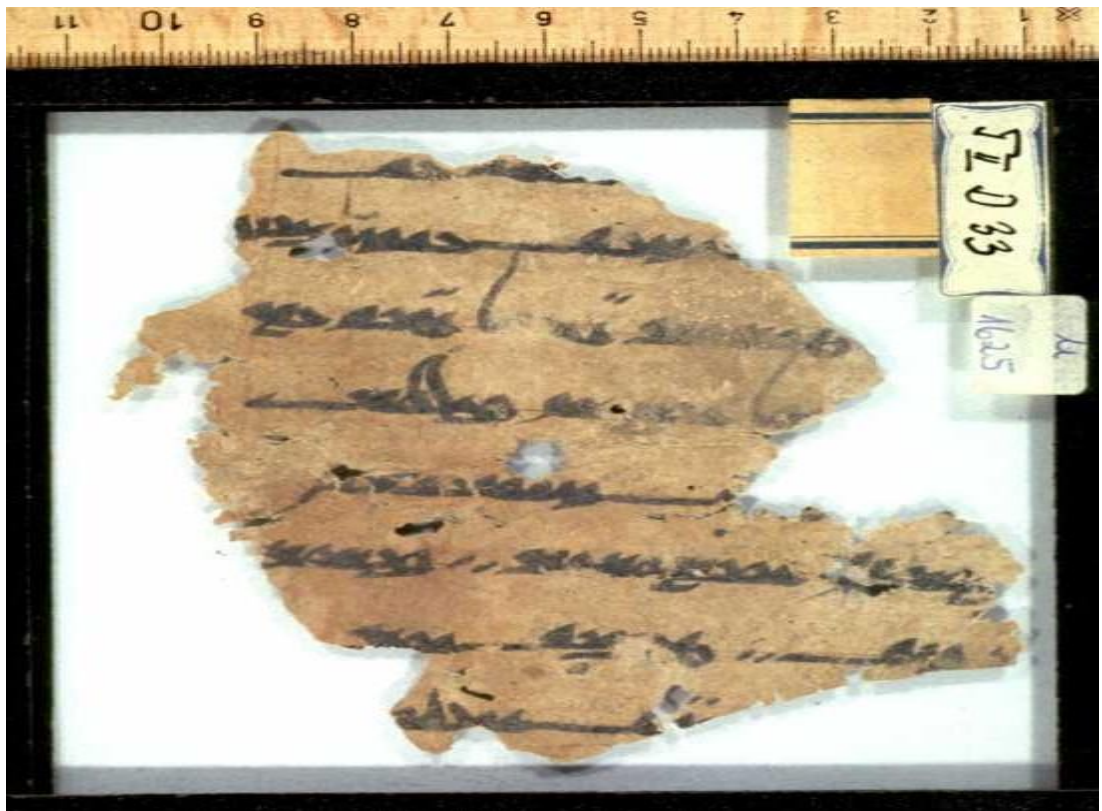
U 1015 Ön

U 1015 Arka

U 1625 Ön

U 1625 Arka

ÖZGEÇMİŞ

Abdullah MERT 06.08.1987 tarihinde Elbistan'da doğdu. Elbistan Gazi Mustafa Kemal Lisesi'sini bitirdikten sonra Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden 2011 yılında mezun oldu. 2013 yılından bu yana Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumlarında Öğretmen olarak görev yapan MERT, orta seviyede İngilizce bilmektedir. Eski Türkçe ile ilgili çalışmaları sürmektedir.

İletişim Bilgileri:

E mail: abdllhmrt@gmail.com

Telefon: 05443492054